

140
1957/3

საბავშვო
გაზეთი

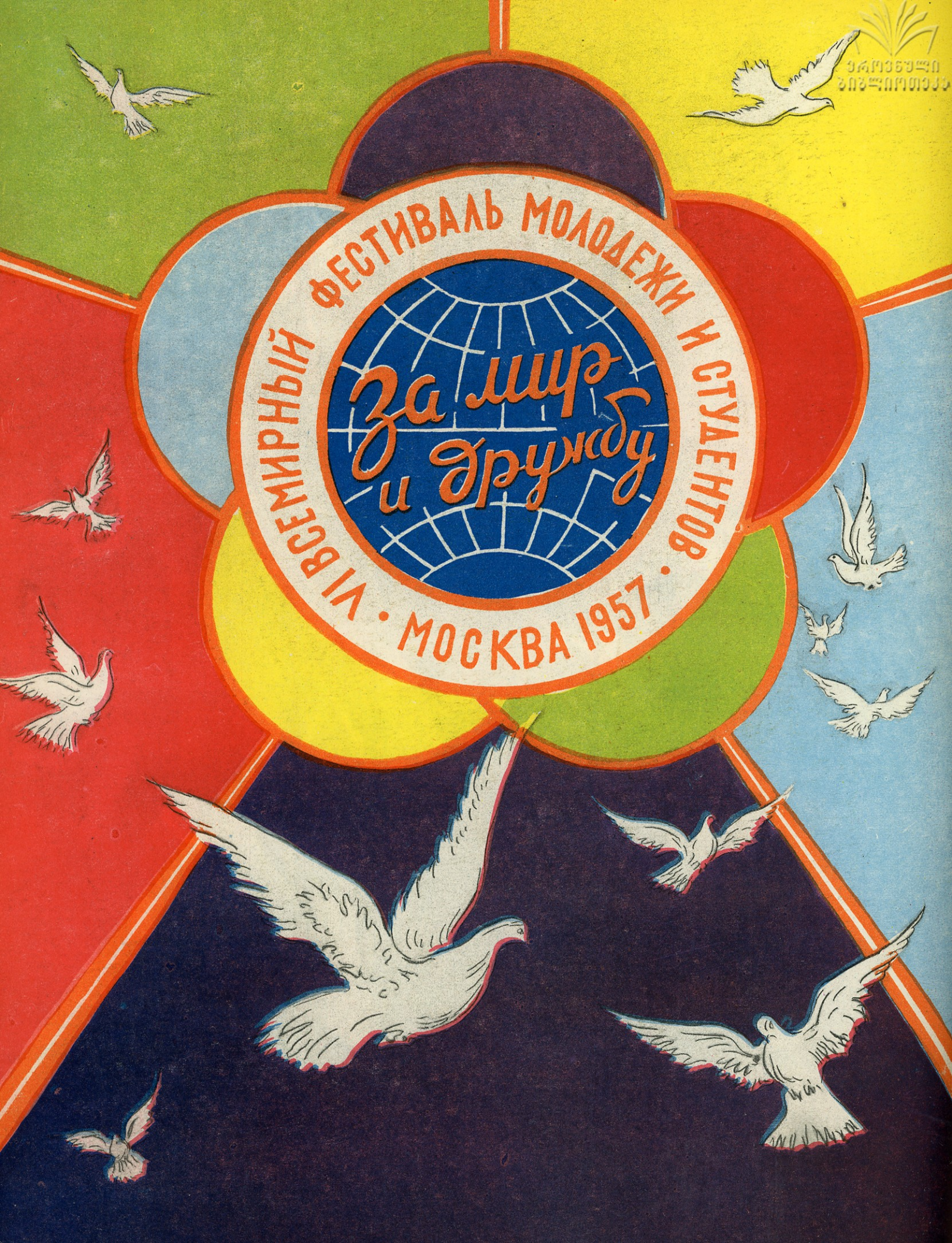

საბავშვო გაზეთი

8
საბავშვო
1957

საერთაშორისო
მშვიდობის

ФЕСТИВАЛЬ МОЛОДЕЖИ И СТУДЕНТОВ
За мир
и дружбу
VI ВСЕМИРНЫЙ
МОСКВА 1957

პ ი ნ ე რ ი

საქართველოს ალკა
ცენტრალური კომიტეტის
შ ო ვ ე ლ თ ვ ი უ რ ი
საბავშვო შუკრალი

პ ი ნ ე რ ი

2997

8

აგვისტო
1957

ი. ნონეშვილი — ახალგაზრდობა (ლექსი)	2
ვ. ჯავახაძე — ჩვენი ზეიმი (ლექსი)	3
ჯ. ჩარკვიანი — საფესტივალო სიმღერა (ლექსი)	3
ი. ურჯუმელაშვილი — მამისეული საათი (მოთ- ხრობა, დასასრული)	4
რ ა ვ ი კ ი თ ხ თ — ქართული საბავშვო ლიტე- რატურის ქრესტომათია (წერილი)	11
კ. გოგიაშვილი — უთავო მხედარი (ხუმრობა 1 სურათად; მიხ. ლვოვის მიხედვით)	12
მ ო კ ლ ე დ ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ზ ე	14
ჩ ვ ე ნ ს ე ზ ო შ ი ფ ე ხ ბ უ რ თ ი ა (ფოტო- ნარკვევი)	15
გ. ჭეიშვილი — წარბი (მოთხრობა)	18
ნ. კილასონია — ბორის ძნელადე (წერილი)	20
პ. ბებია — უებარა (ზღაპარი)	22
რ. დვალიშვილი — გარიყულას მერცხლები (ნარკვევი)	24
ს. შამფრიანი — ზაფხული (ლექსი)	26
ს. ხელვონი — დიდი გვალვა (მოთხრობა, ინგლისუ- რიდან თარგმნა ა. გახოკიძემ)	27
ი. მუხაძე — მესღვაური თბომავალ „პიონერიდან“ (ნარკვევი)	29
ი. სიხარულიძე — მგელი და ზღარბი (იგავი)	30
გ ა ს ა რ თ ო ბ ი	31
ტ ე ქ ნ ი კ ი ს ს ა მ ყ ა რ ო შ ი	32

გარეკანის პირველ და მეოთხე გვერდზე — „ფესტი-
ვალი“ — ნახ. კ. მახარაძისა; მეორე გვერდზე — სა-
ფესტივალო პლაკატი; მესამე გვერდზე — იუმორი.
ჟურნ. დასურათებულია მხატვრების: რ. ცუცქერიძის,
ნ. შალიკაშვილის, შ. ცხადაძის, ლ. გუდიაშვილისა და
ან. კანდელაკის მიერ.

რედაქტორი რევაზ მარგიანი

სარედაქციო კოლეგია: შ. ბერიანიძე, რ. ელანიძე,
მ. ლებანიძე (პ/მგ. მდივანი), მარიჯანი, რ. ქორქია,
გ. ფოცხიშვილი (სამხატვრო რედაქტორი).

გამოცემის ფული
XXXI

ს ა გ ლ ი ტ გ ა მ ი

საფესტივალო

ახალგაზრდობა

იოსებ ნონაშვილი

თქვენია დღე დღევანდელი
და ხვალისდელიც თქვენია,
თქვენს საქმეს,
თქვენს შემართებას
ია და ვარდი ჰფენია.

აგრემც იმარჯვეთ,
თქვენს საქმეს
სულ გამარჯვება უხდება.
იმატოს თქვენმა ხელხვავმა,
იმრავლონ თქვენმა სუთებმა.

დავჭექოთ საფესტივალო,
შრომაც ვიცით და გართობაც.
დედასამშობლოს უმღერის
ქართველი ახალგაზრდობა.

დავჭექოთ საფესტივალო
ვინც გულით,
საქმით ვვაჟკაცობთ.
დე, ჩვენმა ძალამ, მარჯვენამ
მიწაც კი შეაბარბაცოს.

დე, ბადრო ჩვენგან ნატყორცნი
ჰორიზონტებსაც გასცილდეს.
თქვან: რა სილადე ჰქონიათ
კავკასიონის არწივებს!

დავჭექოთ საფესტივალო,
ისე დავჭექოთ, ისე, რომ
მოხუციც გავაჭაბუკოთ,
დღეს ჩვენთან ერთად იცეკვოს.

სამშობლომ გული ჩაგვიდგა,
მოგვცა ძალა და სიმართლე,
მაშ, ჩვენი ჩვეყნის სურათზე
ნამუსის სანთლად ვბრწყინავდეთ.

მოვდივართ, რეკავს ჩვენს ხმაში
ბარაქა კანურ კალოთა,
ივრის, არაგვის ჭალების
ბულბულთა ტკბილი გალობა.

მოვდივართ,
რეკავს ჩვენს ხმაში.
რიონის ზვირთთა დინება,
კოლხეთის ველთა შრიალი,
სამგორის აღორძინება.

ჩვენი დროშების კაშკაში
ცას ცეცხლად წაეკიდება.
მოვდივართ,
რეკავს ჩვენს ხმაში
პატარა გორის დიდება.

არ გვეყარებია, არც გვიყვარს,
არ გვდომებია, არც გვინდა
მშობელ საბჭოთა მხარეზე
სხვა საყვარელი, სხვა წმინდა.

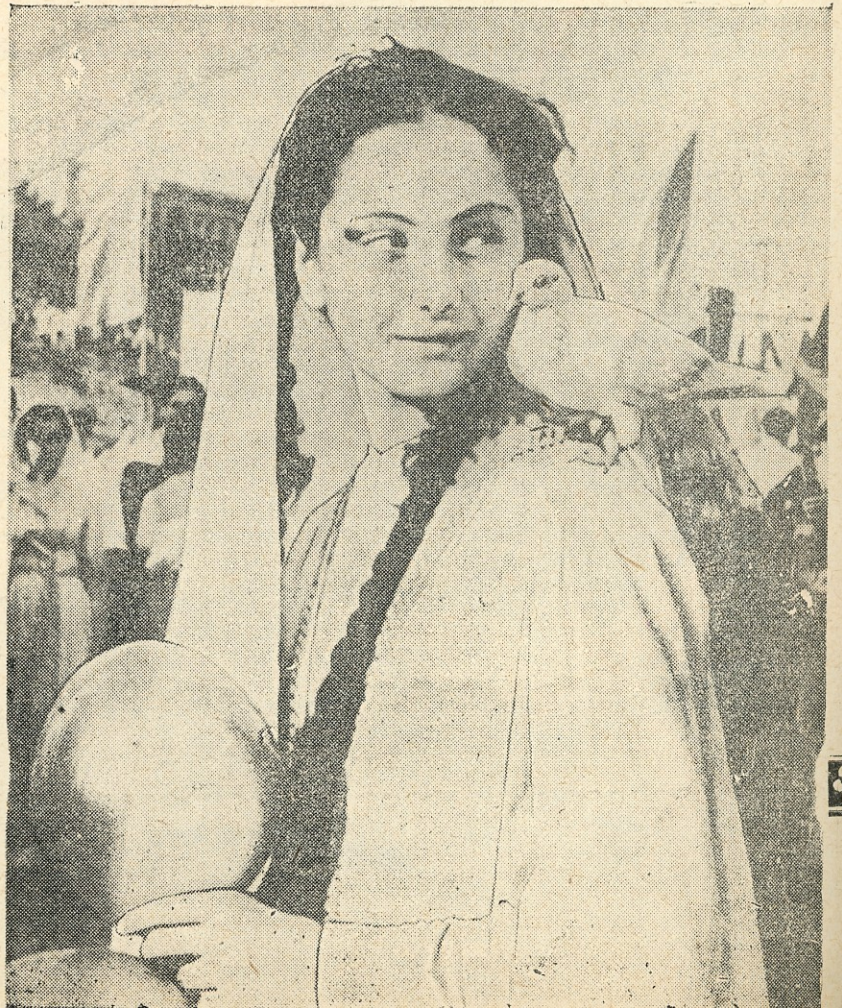
გვიყვარს და უფრო გვიყვარდეს
ჯამშობლოს დროშა ბრიალა,

ამ დროშამ მთელი ხმელეთი
ზეიმით შემოიარა.

გვიყვარს და უფრო გვიყვარდეს
პარტიის დროშა ღიადი,
გვიყვარდეს კრემლის ვარსკვლავი
მიმომფანტველი წყვილიადის.

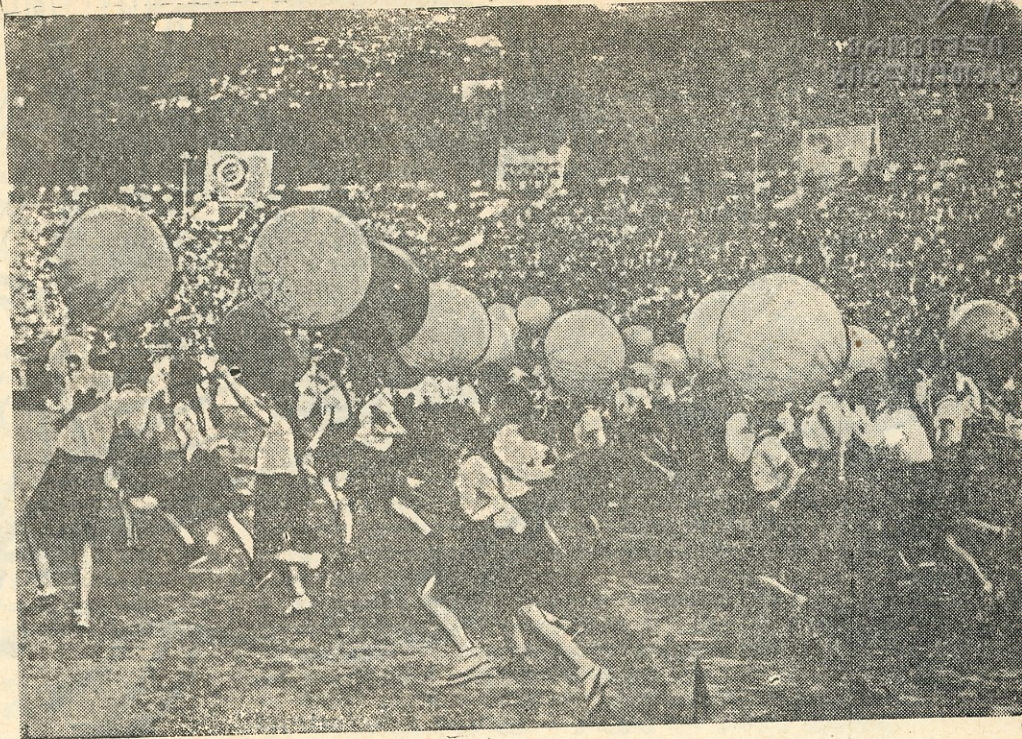
გვიყვარდეს დედა სამშობლო
დედასებრ დასაფიცარი,
მასზე ფიქრით და ოცნებით
გვეწვოდეს მკერდის ფიცარი.

დავჭექოთ საფესტივალო,
შრომაც ვიცით და გართობაც.
დედასამშობლოს უმღერის
ქართველი ახალგაზრდობა.

მრავალი ზეიმი უნახავს თბილისს, ბევრჯერ მორთულა იგი ყვავილებითა და წითელი დროშებით, მაგრამ სულ სხვა იერი ჰქონდა მას ივნისის ბოლო რიცხვებში: საქართველოს უკელი კუთხიდან ჩამოვიდნენ ახალგაზრდები თავიანთ პირველ რესპუბლიკურ ფესტივალზე.

იმ დღეებში უფროსების სიბარულს იზიარებდნენ პატარებიც. დახედეთ სურათს, რა აღფრთოვანებით ესალმებიან „ბურვესტნიკის“ სტადიონზე ფესტივალის მონაწილეებს ნორჩი ლენინელები!

ფოტო დ. იაკობაშვილისა

ჩვენის ზეიმი

ჰანსუნს ჩაქაქიანი

ავიზნდა დიდი ხნის ნატვრა და ოცნება, ვზეიმობთ, მგზნებარე გულები გვიღელავს. ჩვენა გვაქვს ყველაზე მაღალი დროშები, ჩვენ ვიცით ყველაზე ლამაზი სიმღერა.

ღიაა ყოველი ოჯახის კარები, ამდენი სტუმარი ხუმრობა როდია. მოდიან, დღეს ყველა გზები და მგზავრები მზით გაჩირაღდნებულ თბილისში მოდიან.

ქუჩაში ანთია ვარდების ხანძარი, ღიმილით სავსეა სახლი და დარბაზი,

აქ ჩვენი დღე არი, აქ არის — რაც არი დიდი და ღიადი, კარგი და ლამაზი.

ირხევა სხვადასხვა ფერადი ყვავილი, — ეს ჩვენი მაღალი დროშების ქარია; მსმენელად ქცეულა ყველა და ყოველი, — ეს ჩვენი ლამაზი სიმღერის ბრაღია...

ავიზნდა დიდი ხნის ნატვრა და ოცნება, ვზეიმობთ, მგზნებარე გულები გვიღელავს, ჩვენია ყველაზე მაღალი დროშები, ჩვენია ყველაზე ლამაზი სიმღერა.

საუესვიკვალო სიმღერა

ჰანსუნს ჩაქაქიანი

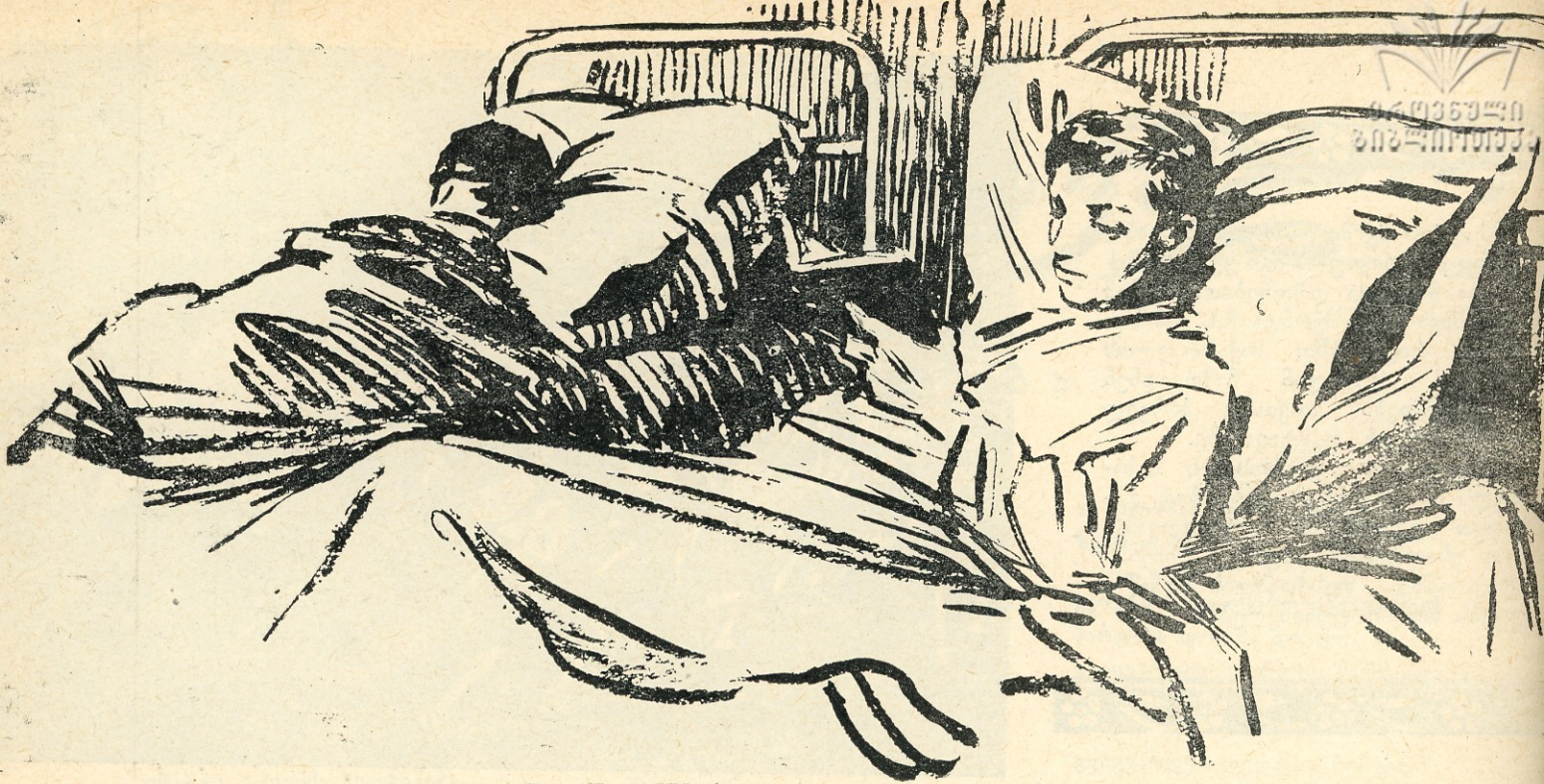
მოვდივართ: სიმღერით ყოველის მხრიდან, ვაშა, ვინც მომავლის სიმღერებს თესავს. მშვიდობა! მშვიდობა! — გზათა და ხიდად. დიდება სიმართლეს, საწინდარს ჩვენსას.

დღეს ყველა ერთად ვართ და ვამბობთ მართალს, დღე არის ფიცის და დღე არის ღელვის, თბილისი მშვიდობის ფესტივალს მართავს, სამშობლოს სახელით თბილისი მღერის.

— შავი რომ არ ეცვას მსოფლიოს დედებს, არ იქცეს ზოხპიტლად შენობა სკოლის, ჩვენი მომავალი რომ გავდეს ედემს, მშვიდობავ, შენა ხარ მძლეთამძლე ყოვლის!

მოვდივართ სიმართლით: ყოველის მხრიდან, ვაშა, ვინც მომავლის სიმღერებს თესავს. მშვიდობა! მშვიდობა! — გზათა და ხიდად, — დიდება სიმართლეს, საწინდარს ჩვენსას.

მამისეული საათი*.

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

7

სალამობით ჩვენს ოთახში მცხოვრები ბიჭები ისე არ დავიძინებდით, რომ რამეზე ლაპარაკი არ მოგვსვლოდა. ხან რაზე ჩამოვადებდით სიტყვას, ხან რაზე. ჯერ წყნარად ვსაუბრობდით, მაგრამ ჩვენი საუბარი კამათში გადაიზარდებოდა ხოლმე.

ერთ საღამოს, ის იყო ლოგინში ჩავწექით, რომ რობერტმა გვითხრა:

— ბიჭებო, დედას გეფიცებით, ეს ამბავი რომ მცოდნოდა, სულაც არ წამოვიდოდი ბანაკში.

— რა ამბავი? — შეეკითხა ოლეგი.

— სანამ გიბასუხებდი, ჯერ ეს მითხარი, რისთვის ვართ ჩვენ ბიონერთა ბანაკში?

— რისთვის და დასასვენებლად.

— დილამშვიდობისა! — რობერტი საწოლზე წამოჯდა, ჩაახველა, თითქოს ხმის ჩაწმენდა უნდაო, და განაგრძო: — როგორც ჩემი პატარა ქუთით ვიცი, დასვენება დასვენებას ნიშნავს და სხვას არაფერს.

— მერე, ვინ გედავება ამაში? — შეეკითხა გურამი.

— საღაო არაფერია და ვინ შემედავება. პოლა, იმას ვამბობდი, დასვენება დასვენების გარდა სხვას არაფერს ნიშნავს. ჩვენ კი დილით აღრე ვდგებით, ესე იგი ძილს ვიკლებთ. დილის ძილი კი, როგორც ამბობენ, ძილის პურის ცომიაო. განა არ ემჯობინება, ცოტა გვიან ავდგე, ადგომისთანავე ვისაუშმო და სადილის ლოდინშიც გული არ გამიწვრილდეს?! ეს კიდეც არაფერია. შარვლის ტოტებში ფეხების გაყოფასაც ვერ მოასწრებ, რომ დილის ვარჯიშზე გიხმობენ. პირის დასაბანად მდინარეზე მიგვარბენინებენ, როცა ცხვირწინ მშვენიერი წყაროა. ეზოს რწყვასა და დაგვას ხომ ვეღარ ავდივართ. ცისმარე დღეს ხან საით გვიკრავენ თავს, ხან საით — მშობლიურ მხარეს ვსწავლობთო. ახლა იმას ამბობენ, ათკილომეტრიანი ლაშქრობა უნდა მოვაწყლოთ. ერთი სიტყვით, დილიდან საღამომდე მოსვენებას არ გვაძლევენ.

— მკვდარი საათი? — წამოიძახა გურამმა.

— ვის რად უნდა ასეთი მკვდარი საათი. როგორც კი ჩავვეძინება, საყვირს ააჭყვიტინებენ, ადექითო. ლოგინის ალაგებ-დალაგებით გული ისე გამიწყალდა, ლამის აღარ დავწვე საწოლზე.

— მაშ, სად აპირებ ძილს? — შეეკითხა ოლეგი.

— სად და კაკლებქვეშ. მე მაშინ ვისვენებ, როცა კარგად ვძლები და ნებაზე ვიძინებ...

ბიჭებმა მალე ხვრინვა ამოუშვეს. მეც გვერდზე გადავბრუნდი, მინდოდა დამეძინა, მაგრამ ძილი გამიფრთხა. როცა არ მეძინება, ფიქრს ერთ რამეზე შევაჩერებ და ადვილად ჩამეძინება ხოლმე. ახლაც ერთ რამეზე ვფიქრობდი, ძილი კი — არა და არ მეკარებოდა. ალბათ იმიტომ, რომ იმაზე ფიქრი სულაც არ მინდოდა. მაგრამ რა შექნა, რა მეღონა, როცა იმის გარდა სხვაზე არაფერზე შემეძლო ფიქრი. აი, რაზე ვფიქრობდი: ვახშამზე, როცა ბანაკის უფროსმა მაგიდებს ჩამოუარა, ჩემთან შეჩერდა და მითხრა:

— მშვენიერიძე, ხვალ დილით ჩემთან მოდი, ერთ საქმეზე მინდა მოგელაპარაკო.

— რა საქმეზე?! — აკანკალებული ხმით წავიბურტყუნე და კონაღამ კოვზი ხელიდან გამივარდა.

— დილით გეტყვი, ახლა ამის დრო არ არის. ვასაგებია?

თანხმობის ნიშნად თავი დავუქნიე და იმავე წუთს ვახშამს თვე მივანებე.

თავჩალუნული მივაბიჯებდი და ვფიქრობდი:

— ნეტავ რაზე უნდა მომელაპარაკოს ბანაკის უფროსი?!

მოულოდნელად თავს წავადექი კაკლის ჩრდილში, განაპირა სკამზე მსხდომ გურამსა და ლილას. ისე იყვნენ საუბარში გართული, — ჩემი მიახლოება შეუმჩნეველი დარჩათ. ერთ წუთს უძრავად ვიდექი. მესმოდა მათი ხმა, მაგრამ ყურები მიწოილა და მათი სიტყვების მნიშვნელობას ვერ ვგებულობდი.

გადავწყვიტე უკან ვავბრუნებულიყავ. როგორც კი შემოვტრიალდი, ორივემ ჩემკენ გამოიხედა. გზა განვაგრძე, მათკენ აღარ მიმიხედია, მაგრამ ვგრძნობდი, რომ ისინი მე მიცქერდნენ და ეღმი-

* დასასრული. იხ. „ბიონერი“ № 7.

ბოლოთ. „ნეტავ რას იღრბებოდა ეს გურამი? მე, შალვა მშვენიერი-
მეს, რა მაქვს მისი დასაცინი! ვინ იცის, იქნებ გურამმა ლილას
უთხრა, შალვამ ოლეგს საათი მოპარაო. ვაი სირცხვილო, ვაი თავის
მოკრავ! ალბათ ბანაკის უფროსსაც მან მიუტანა ამბავი და ამიტომ
მიპარებს. ეს რომ ასე იყოს, რა მეშველება, რა პასუხი გავცე უფ-
როსს, თავი რით გავიმართლო? ერიპა! შეიძლება ბანაკიდან გა-
მავლონ. ბარგი-ბარხანას ამკიდებენ და სადგურში, რა თქმა უნდა,
ფეხით გამამწყსებენ. ალბათ, გურამი დაცინვით თვალს გამაყოლებს
და ნიშნს მომიგებს. მგონი, ყველაფერს ისა სჯობია ბანაკიდან
გავიპარო...“

დაწოლამდე ეს ფიქრი მიფლუსფლუსებდა თავში და მოსვენებას არ
მძლევდა. დიდხანს ვიტრიალდო ლოგინში და როდეს-როდის ჩამეძინა.
ნეტავ თუ იმ ძილს ძილი დაერქვება: მეძინა — არც მეძინა, მეღვი-
ძა — არც მეღვიძა, და ძილ-ღვიძილში გული მეკუმშებოდა.

დღით რომ გამომეღვიძა, ოთახში ისევ ბნელოდა. ნელ-ნელა
შევაჩვიე თვალი, თან ფანჯრებიდან სინათლემ იმატა და ყველაფე-
რი ნათლად დავინახე.

ოლეგი, რომლის საწოლიც ჩემი საწოლის გვერდით იდგა, გულ-
აღმა იწვა და ეძინა. საწოლთან მდგარ სკამზე პატარა უბის წიგნაკი იდო.
შემჩნეული მქონდა, რომ ყოველ საღამოს ოლეგი ამ წიგნაკში რაღა-
ცას წერდა. ბევრჯერ მინდოდა შევკითხოდი, თუ რას წერდა, მაგ-
რამ თავს ვაკეცებდი, რადგან ვატყობდი, რომ ოლეგი პირს მარის-
დებდა და ვამირბოდა.

ცნობისმოყვარეობამ დამძლია, ავიღე წიგნაკი და გადავშალე.
„ბანაკში გატარებული დღეები. დღიური“. — ეწერა პირველ
გვერდზე.

მე არ შემეძლია სიტყვა-სიტყვით გადმოგცეთ ოლეგის დღიური,
მისი თავიდან ბოლომდე წაითხვა ვერ მოვასწარი. მიზეზი კი ის
იყო, რომ ოლეგი შეიშმუშნა და ჩემკენ გადმოტრიალდა. შემეშინ-
და, არ გავიძებოდა და არ გაეგო, რომ დაუკითხავად მის დღიურს
ვკითხულობდი. წიგნაკი ისევ თავის ალაგას დავდე და თავი მოვიმ-
ძინარე.

იმას ვამბობდი, არ შემეძლია სიტყვა-სიტყვით გადმოგცეთ დღიუ-
რი, მაგრამ შევეცდები მიახლოებით ვიამბოთ ის, რაც წავიკითხე.

2 აბმისტო.

რახანია მეტუქემ „დაძინება“ დაუკრა და ჩემი ამხანაგები დასაძი-
ნებლად დალაგდნენ. მე კი ისევ მაგიდას ვუწვივარ. გადაშლილი მაქვს
ჩემი უბის წიგნაკი, კალამს წამდაუწურე ვაწებ მეღანში, მაგრამ
ვერ მოვანერხე დღიურის დაწყება. იმიტომ კი არა, რომ არ ვიცოდე,
როგორ უნდა დავწერო დღიური! დღიური სხვა დროსაც არაერთ-
ხელ დამიწერია. არც იმიტომ, რომ არ ვიცოდე, რა დავწერო. ვიცო,
როგორ არ ვიცო, მაგრამ, დღეს ისეთი ამბავი გადამხდა თავს, რომ
ძალიან მეძნელება მასზე წერა.

ოჰ, ნეტავი ჩემს კალამს შეეძლოს გამოხატოს ის, რასაც ვგრძნობ,
რასაც განვიცდი და მეტი არაფერი მინდა!

დღით დავკარგე საათი, რომელიც სამამულო ომში დაღუპულ
მშობლისაგან დამრჩა. ის მამისეული საათი ისე მიყვარდა,
როგორც შეუძლია ადამიანს უყვარდეს ცოცხალი, ახლობელი, ძვირ-
ფასი არსება.

როცა დღით საათი გამახსენდა, უცბათ ხალათის ჯიბეზე ვიტაცე
წელი, მეგონა შიგ მედო საათი, მაგრამ ცარიელი ჯიბიდან ხელი
ცივად ამოვიღე. მომაგონდა, რომ საათი ლოგინქვეშ შევიანებე. სა-
წოლს ვეცი. მთელი ლოგინი ავაქოთე, უთვალავჯერ გადავალაგ-
ვადმოვალავე, მაგრამ საათი ვერ ვიპოვე.

ყველაზე პირველად ეს ამბავი შალვამ გაიგო. არ ვიცო, ნამდვი-
ლად ასე იყო, თუ მომეჩვენა, შალვამ საათის დაკარგვის ამბავი
რომ გაიგო, შეერთა და ფერი ეცვალა.

„რატომ შეერთა, ან რატომ ეცვალა შალვას ფერი?“ — უცბად
გავიფიქრე გულში და უშალ დავიფიქრე ჩემი თავი იმაზე, რომ ისე-
თი რამ გავიფიქრე, რის დაწერაც დღიურში არ შეიძლება, მაგრამ
რაკილა დღიურს ჩემთვის ვწერ, ჩემ თავთან კი რა მაქვს დასამალი,
ვიქნები გულახდილი. „შალვამ ხომ არ მოიპარა ჩემი საათი-მეთქი!“
— აი, რა გავიფიქრე. და უშალ ჩემი ფიქრების საპასუხოდ წავილა-
პარაკე: — „ვერა, ვერ დავაჯერებ. შალვა მე საათს როგორ მომპა-
რავდა!“

სახანაოზე რობერტმა ცალკე გამიყვანა და წამჩურჩულა:

— ოლეგ, საათი მართლა დაკარგე?

— ჰო, — მივუგე ცივად.

მართალია, რობერტს ჩემთვის არაფერი დაუშავებია, მაგრამ არ
მომწონს, რადგან შევამჩნიე, რომ პირში ყველას ეფერება, ზურგს-
უკან კი ურთივს ლაპარაკობს.

— დღით, პირის დასახანად რომ წავედით, საათი ბალიშქვეშ
გქონდა შენახული, არა? — უფრო ჩუმად წამჩურჩულა.

— ჰო.

— მერე ხომ იცი, ვინც დარჩა ოთახში მარტო?

— არა, არ ვიცო, — მივუგე მე, თუმცა მშვენივრად ვიცოდი ვი-
საც გულისხმობდა.

— შალვა დარჩა, შალვა! — ისე ხმადაბლა წამჩურჩულა, რომ
უფრო მეტად მისი ტურჩების მოძრაობით გავიგე ეს სიტყვები.

— მერე რა, რომ დარჩა? — თვალბრუნებით ჩავაცქერდი. მან ვერ
გაუძლო ჩემს შეხედვას და განზე გაიხედა.

— რა უნდა იყოს! მე ჩემი გითხარი და ახლა შენ იცი, როგორც
გინდა, ისე მოიქციე.

— თუ ძმა ხარ, თავი დამანებე, შენს რჩევა-დარიგებას არ ვსაქი-
როებ. — მივუგე ხელის ჩაქნევით და უშალ გავცილდი.

სალამოთი ხელმძღვანელმა ბანაკის უფროსთან მიმიყვანა.

— ოლეგ, დაწვრილებით მიახმე როგორ დაკარგე საათი? — მით-
ხრა უფროსმა. მეც ვუამბე.

— ვისზე გაქვს ეჭვი? — შემეკითხა ბანაკის უფროსი.

— თქვი, ნუ ვერიდება. იცოდე, შენი ნათქვამი ამ კედლებს არ
გასცილდება. — მითხრა ხელმძღვანელმა, რომელიც ჩემს პირდაპირ
იჯდა და ერთთავად თვლებში შემომცქეროდა.

— როგორ გითხრათ, ამხანაგო ხელმძღვანელო, — მივუგე და
ცოცხა ხნის შემდეგ დავუმატე, — კიდევაც რომ ვინმეზე ვეჭვობდე,
არ ვიტყვი, რადგან მარტო ეჭვით ადამიანს ქურდობას ვერ დას-
წამებ.

— მართალი ხარ, — მაგიდაზე ხელის დაკვრით თქვა ბანაკის
უფროსმა, — დახ, მართალი ხარ. ჯერჯერობით დავამთავროთ ამაზე
ლაპარაკი. არ იდარდო, საათს უსათუოდ ვიპოვით.

უკანასკნელი სიტყვები ისე დაიმედებოდა თქვა, რომ ეჭვიც არ
მეპარება იმაში, რომ საათს მართლაც ვიპოვო...

აი. ამ ადგილამდე მოვასწარი ოლეგის დღიურის წაკითხვა.

8

ბანაკის უფროსთან წასვლის წინ ოლეგს შევეკითხე, ნეტავ რად
მეძახის უფროსი-მეთქი.

— რისი გემონია, მიდი და გაიგებ, — ისე მომიგო მან — თითქოს
იცოდა ჩემი დამახების მიზეზი.

მეც მივედი. უფროსის ოთახის კარებთან შევჩერდი. მინდოდა
გონებაში ერთხელ კიდევ გამემორბინა პასუხები იმ კითხვებზე,
რომელთაც, ჩემი აზრით, უფროსი მომცემდა, თუ საათის დაკარგვის
ირგვლივ გვექნებოდა საუბარი.

ბანაკის უფროსის ოთახთან ორი-სამი წუთი ვიყოყმანე, ვერ გა-
დამეწყვიტა შევსულიყავ თუ არა. ბოლოს მორიდებით მივაკაკუნე
და კარები ოდნავ შევადე.

— შემოდი, — მითხრა ხელმძღვანელმა, რომელმაც პირველად
დამინახა.

— აი, შალვაც მოვიდა, — თქვა უფროსმა და ისე გაიღიმა, თათ-
ქოს ჩემი დანახვა ძალიან განარბობდა.

კარებთან შევჩერდი. ორივეს თვალს ვარიდებდი და ერთთავად
ფანჯრისაკენ ვიხედებოდი.

— შალვა, მოდი, აქ დაჯექი! — მითხრა დიმილით უფროსმა და
თავის მაგიდასთან ახლოს მდგარ სკამზე მიჩითთა.

— გმადლობთ, — მივუგე და განაპირა სკამზე ჩამოვჯექი.

— აქ დაჯექი, აქ! — მითხრა უფროსმა და მითითებული სკამი
თავის გვერდით მოიდგა.

„ალბათ იმიტომ მიყვავებს, — ქურდი ვგონივარ და უნდა გა-
მომტეხოს“, — გავიფიქრე და იმის ახლოს გადავჯექი. ეჰ, გადავ-
ჯექი, მაგრამ ისეთი ვარ, ლამის გული შემეწუხდეს.

— შალვა, — მხარზე ხელის დადებით მითხრა უფროსმა, — იცი
რა საქმეზე დავიძახე?

„როგორ არა, ვიცო, გინდა შემახურო, არა?“ — გავივლე გულში,
ხმამალა კი ასე ვუპასუხე:

— არა, არ ვიცო.

— ამ დღეებში ჩვენს ბანაკში ჩამოდის საქართველოს ჩემპიონს
მოსწავლეთა შორის ქადრაკში. ერთდროულ სენს ჩაატარებს ოც
დაფაზე. ბანაკში შერჩევითი ტურნირი გვინდა მოვაწყუთ და ძლიერ-

რი მოჭადრაკეები გამოვავლინოთ. გადაწყვეტით, ტურნირის ხელმძღვანელობა შენ მოგანდოთ. ხომ შესძლებ?

სახტად დაერჩი. ვფიქრობდი, მეტყუადა, რომ მე ვარ ზარმაცი, მატყუარა, ქურდი, რომ არ ვარ ღირსი ვატარო პიონრის სახელი და ვყო ბანაკში. ის კი ასე კეთილად შემხვდა, კაცად ჩამავლო და ტურნირის ჩატარების ხელმძღვანელობა შემომთავაზა. მოდი ახლა და ასეთ ადამიანს ნუ დაფასებ!

— რას გაჩუმებულხარ, როგორც გადმომიცეს, საბავშვო სახლის ჩემპიონი ყოფილხარ. ალბათ, ბანაკშიც პირველ ადგილს აიღებ და საქართველოს ჩემპიონთან პირველ დაფაზე ითამაშებ. აბა, შენ იცი, როგორ მოემზადები და გვასახელებ. თუ რამ სიძნელე შეგხვდება, არ მოგვერიდო, მოდი და გვითხარი. ყოველმხრივ ხელს შეგიწყობთ და დაგეხმარებთ.

გაკვირვებული შევიქცეოდი უფროსს და ვერაფრის თქმას ვერ ვახერხებდი. ჭადრაკს მართლაც კარვად ვთამაშობ, საბავშვო სახლის პირველობაზე ორჯერ ზედიზედ ჩემპიონი გავხდი.

მე ის მიკვირდა, ჯერ ერთი, საიდან იცოდა უფროსმა ეს ყველაფერი (ცოტა ხნის შემდეგ კი მივხვდი, რომ ოლეგის ნათქვამი იყო), და მეორეც, მე, შალვა მშვენიერიძეს, რომელიც ბანაკში უწესრიგო კაცად ვითვლებოდი, ასეთ რამეს როგორ მავალბდნენ.

— შალვა ყოჩაღი ბიჭია, იმედია არ შეგვარცხვენს, — თქვა ხელმძღვანელმა და იმნარიად შემომცინა, გამბედაობა შემემბატა, გამარჯვების რწმენა მომეცა.

— შევეცდები, ამხანაგო უფროსო, — ვუბასუხე გაბედულად. გულში კი მივუთხრე: „შალვა მშვენიერიძეს ქული მოხადეთ და ქორწინება წითელი ბაფთა შებოთ, თუ შეგარცხვინოთ“. როცა უფროსის ოთახიდან გამოვედი, დიდ სიხარულთან ერთად, გულის ტკივილსაც განვიცდიდი. ბანაკის უფროსს მყვირალა და მკაცრ ადამიანად ვთვლიდი, ერთხელ მოვატყუე კიდევ და ისეთი რამ შევეკადრე, რის გახსენება ახლა სირცხვილით მწვავეს.

გურამშიც როგორ ვცდებოდი! მეგონა ის აქვებდა ოლეგს, ავრცელებდა ხმებს, ვითომ საათი მე მოვიპარე და ეს ამბავი ბანაკის უფროსსაც მან მიუტანა. მეჩვენებოდა, რომ დამცინოდა, ჩემი ცული უნდოდა.

აი, შენ, ჩემო გამოშტერებული თავო, სხვებს თვლიდი ექვიანად, თურმე შენ თვითონ ყოფილხარ ექვიანი!

„შალვა მშვენიერიძე, ხომ ხედავ როგორ ფაფასებენ, ტურნირის ხელმძღვანელობა მოგანდეს და შენზე იმედებს ამყარებენ. ახლა შენ იცი და შენმა ბიჭობამ“, — ვუთხარი ჩემს თავს.

რასმეულის შეკრებაზე გადაწყვეტით მეზობელ კოლმეურნეობას მოსავლის აღებაში დახმარებოდი. სამი კილომეტრითაა ეს კოლმეურნეობა ბანაკს დაშორებული.

სისხამ დილით მთელი ბანაკი, რასმეზად დამწკრივებული, გზას გაუდგა. ჯერ ფართო გზით მივდიოდით, მერე ვიწრო ორღობით, რომელსაც ორივე მხარეს ფერად ხალიჩასავით გასდევდა სოსნითა და გვირგვინით მოფენილი ვიწრო ზოლი. სოფლამდე აღარაფერი გვაკლდა, რომ მარჯვნივ გავუხვიეთ და ტრიალ მიწოდორზე გავვდიეთ. უსარმაზარი ველი, რომელსაც ირგვლივ ტუთ დაფარული მთები შემორტყმოდა, ოქროსფრად ბრწყინავდა. ზღვასავით ადრეველებულ ქანებში მინდვრის ხომალდები დაცურავდნენ.

ხელისგულივით გაშლილ ველზე ნაკლებად ჩანდნენ ადამიანები. „უანა მაღალია და კოლმეურნეები შიგ არიან დამალული“, — თქვა ოლეგმა. ზოგმა გაიცინა ოლეგის ნათქვამზე, ზოგმა დაუჯერა. მეც, ცოტა არ იყოს, ჭკუაში დამიჯდა მისი სიტყვები.

— ბავშვებო, — გვითხრა ხელმძღვანელმა, — კარგია, რომ ეს ამბავი შენიშნეთ. თქვენ, ალბათ, გაგაგონიათ უფროსებისაგან, ან წიგნში წაგიკითხავთ, რომ წინათ ყანებს ხელით მკიდნენ, ფოცხავდნენ, აბუღუღებდნენ. კალოზე კვერით ლეწდნენ, ანიავებდნენ... ამ საქმეს ასობით ადამიანი სჭირდებოდა. ახლა კი ყოველივე ამას კომბაინი აკეთებს. როგორც ქარხნებში, აქაც, მინდორშიც ადამიანები მანქანამ შეცვალა.

ამ საუბარში ვიყავით გართული, რომ თავზე წამოგვადგა დაბალი და გამხდარი კაცი, რომელსაც მზისგან ცხვირი აქერცლოდა და მოწითალო წვერ-უღვაში თითქოს შეტრუსოდა.

— გამარჯობათ, კოლმეურნე გლეხობაჲ! — ხმაძლია მოგვეხალმა უცნობი და ხელმძღვანელს ხელი ჩამოართვა.

— ბავშვებო, ეს კოლმეურნეობის თავმჯდომარეა ხელმძღვანელმა ცხვირაქერცლილ კაცზე.

განცვივრებით ავთვალეირ-ჩავთვალეირე ახლადმოსული. ისეთი წარმოდგენა მქონდა, კოლმეურნეობის თავმჯდომარე მაღალი, მხარბეჭიანი, წარმოსადეგი ვუქაცო იქნებოდა, ტანზე რუხი პიჯაკი და ჩექმებში ჩატანებული შარვალი ეცმებოდა, ფართო მკერდზე უსათუოდ ოქროს ვარსკვლავი ექნებოდა. ეს კი ერთი ჩია კაცია, ჩაშლილი შარვალი და მწვანე სატინის ხალათი აცვია, ოქროს ვარსკვლავს ვინ ჩივს, ბრინჯაოს მედალიც არ უკეთია.

პიონერები ყანის პირას წამოვწყვიტით. კოლმეურნეობის თავმჯდომარე და ხელმძღვანელი განზე გადგნენ და რაღაცაზე საუბრობდნენ.

— ბავშვებო, — მოგვმართა ხელმძღვანელმა, როცა საკმაოდ დავისვენეთ, — ამ მინდორში, როგორც ხედავთ, ხუთი კომბაინი იღებს მოსავალს. ჩვენ ხუთ ჯგუფად გავიყოფით, უკან გავეყვებით კომბაინებს და თავთავებს ავკრეფთ.

— ამხანაგო ხელმძღვანელო, თავთავების კრეფა გოგობისათვის დავკითხია, ბიჭებს კი შესაფერი საქმე მოგვიჩინეთ! — დაიძახეს აქეთ-იქიდან.

— რას სთვლით, ბიჭებო, შესაფერ საქმედ? — იკითხა ხელმძღვანელმა.

— რას და... ის გვიჩვენია ცოტა მძიმე და სასარგებლო სამუშაოზე დაგვაყენოთ! — ჩავერიე ლაპარაკში მეც.

— ბავშვებო, თავთავების კრეფა ძალიან სასარგებლო საქმეა! — მოგვმართა კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ და ნაწვერალზე შემოხანა ერთი კვადრატული ფართობი, რომელზეც სამი დანაკარგი თავთავი აღმოჩნდა. თავმჯდომარემ მუჭაში მოფშვინა თავთავები, შეუბერა და ხელისგულზე მსხვილ-მსხვილი პურის მარცვლები დარჩა.

— ბავშვებო, აი, ეს პურის მარცვლები სულ ცოტა ორი გრამია. ჰექტარში ათი ათასი კვადრატული მეტრია. აბა, ახლა იანგარიშეთ რამდენი გამოდის ჰექტარზე დანაკარგი. ჩვენს კოლმეურნეობას კი ათას ჰექტარზე აქვს მოსავალი ასაღები. თქვენ შეგიძლიათ ასობით კილოგრამი დანაკარგი მარცვლული შეუგროვოთ კოლმეურნეობას. ეს კი არც ისე პატარა საქმეა.

მე და გურამი ერთ ჯგუფში მოვხვდით. მუშაობის დაწყებისთანავე იმ ჯგუფს შევეურთდი, რომელშიც ოლეგი და ლეილა იყვნენ.

ჯერ ჯგუფის განაპირას ვკრეფდი თავთავებს, შემდეგ ანელელა გადავინაცვლე ადგილი შუაგულისაკენ და მალე ლეილას ამოვუდქე მხარში. ყველანი ყოჩაღად მუშაობდნენ. მეც ხალისით ვკრეფდი თავთავებს, ვკრავდი ხელეურებს, მაგრამ ენასაც არ ვაჩერებდი, ხან რას ვიტყუოდი, ხან რას — ლეილასაც ვაცივებდი და ჩემს გვერდში მდგომ ამხანაგებსაც.

შუადღის გულზე მექანიზებულ კალოზე ვისადილეო.

დამხარისხებელი მანქანის გვერდით სასწორი და მაგიდა იდგა. მაგიდას მსუქანი, სათვალეზიანი კაცი მისჯდომოდა. გაშლილ რვეულში ხაზებს თითს აყოლებდა და საანგარიშოზე ქვებს სწრაფად ჩადიოდა.

— „რასაც გინდა იმას დავიფიცებ, ეს კაცი კოლმეურნეობის მონაგარიშე-მეთქი!“ — ვფიქრობდი გულში და მარცხენა ხელზე ვაცქერდებოდი. ხელზე კი იმითმ ვაცქერდებოდი, რომ სწორედ ოლეგის-ნაირი საათი ეკეთა.

დროის გაგება სულაც არ მინდოდა, მაგრამ მივედი და შევეკითხე:

— ძია, მოთხარით თუ შეიძლება, რომელი საათია?

მონაგარიშემ აღმაცერად შემომხედა და თავის ფხანით მომიგო:

— ხომ ისადილე, დროს რაღას კითხულობ? — და უმალ სიცილით დეჟმატა: — ახლა სწორედ ძილის დროა.

— მე სულაც არ ვარ ხუმრობის ხასიათზე! — მივუთხრე მკვანედ და ხმაძლია შევეკითხე: — ვინ მოგვით ეს საათი?!

— რა შენი საქმეა, ვინც მომცა! ჯერ ცხვირის მოხოცვა ისწავლე და ისე იკითხე, გაიგე? აბა, ახლა გაიარე და შენი ტოლი ნახე, გესმის? გაიარე!

მისმა სიტყვებმა ძალიან ამაღელვა. გულმა აჩქარებით დამიწყო ცემა და მთელი სხეული ამიკანკალდა. ჩემი ენის ამბავი ხომ იცით? ბევრიც რომ ვცდილიყავ, მაინც ენა დამებმებოდა და სათქმელს ხეირიანად ვერ ვიტყუოდი. ამიტომ გაჩუმება ვამჯობინე და მონაგარიშეს გავცილოდი.

ამასობაში პიონერები ნაწვერალზე გასულიყვნენ და თავთავების კრეფას შედგომოდნენ. მეც მათკენ გავეშურე.

„ნეტავი გამაგებინა, მართლა ოლეგისა თუ არა ის საათი?!“
ვეუბნებოდი ჩემს თავს და სულ უფრო ვუმატებდი ნაბიჯს, თითქოს ამხანაგებიდან ვინმე გამცემდა ამ კითხვაზე პასუხს.

„არა, ოლეგისა არ იქნება, ვინ იცის, ასეთი საათი კიდეც რამდენს უკეთია ქვეყანაზე“, — ვმსჯელობდი გულში, მაგრამ რაღაც უხილავი ხმა ყურში ჩამჩურჩულებდა: შალვა, ძაფის ბოლო ხელში გიჭირავს და, თუ ყოჩაღად მოიქცევი, მთელი გორგლის გაშლასაც მოახერხებო.

ამხანაგებთან მისვლისთანავე ოლეგი განზე გავიხმე და, მიუხედავად იმისა, რომ გულში ვეჭვობდი, პირდაპირ ვუთხარი:

- ოლეგ, მონაგარიშეს ხელზე შენი საათი უკეთია.
- საიდან იცი, რომ ჩემი საათია? — უიმედოდ მომიგო ოლეგმა.
- ვიცი. გული მეუბნება. წადი და ნახე. თუ ასე არ იყოს, რაც გინდა ის მითხარი.

ოლეგი უარობდა, მაგრამ ვაძილვე მონაგარიშესთან მისულიყო, დრო გაეგო და თან საათსაც დაჰკვირვებოდა.

- ორ-სამ წუთში ოლეგი დაბრუნდა.
- რა ჰქენი? — უშალ შევეკითხე.
- ჩემი საათია, — მომიგო მან იმნაირად, თითქოს სწყინდა, რომ საათი მისი გამოდგა.
- რაზე შეატყე?

შევატყე. ის კი არა, რომ გადადნონ, ჩემ საათს მაინც ვიცნობ. მე და ოლეგმა ვალაგწყვიტეთ, ეს ამბავი საჩქაროდ ხელმძღვანელისათვის გვეთქვა.

— ბავშვებო, ამაზე კრინტი არსად დასძრათ! — გაგვაფრთხილა ხელმძღვანელმა და მაშინვე მონაგარიშესთან წავიდა.

გულმა ვერ მომიტოვინა, ხელმძღვანელს ავიდევნი, მალულად ყური მივუგდე და მათი ლაპარაკიდან ეს გავიგონე:

- ბოდიში, მეგობარო, სად შეიძინეთ საათი?
- აჰ, სოფელში ვიყიდე.
- ვისგან იყიდეთ?
- ერთი თქვენი პიონერისაგან.
- რა მიეცით?
- ორასორმოცდაათი მანეთი.
- იცნობთ, ბატონო, იმ პიონერს?
- როგორ არა, სახელად მგონი რობერტი ჰქვია. თქვენ რომ მოხვედით, ბიჭი შევთვალეირე, მაგრამ ვერ შევამჩნიე. სად არის, ხომ არაფერი შეემთხვა?

— ისეთი არაფერი, საბანაოზე ფეხი გაიკაწრა და მინდორში ვერ წამოვიდა...

• • •

საღამოს, ბანაკში დაბრუნებისთანავე, რობერტი ბანაკის უფროსმა გამოიძახა. გურამი გარეთ იყო გასული. ასე რომ, ოთახში მე და ოლეგიღა დავრჩით.

— შალვა, — მითხრა ოლეგმა, — რობერტზე მართალია ვეჭვობდი, მაგრამ სიმართლე რომ გითხრა, არ მეგონა თუ საათს ეგ მომპარავდა.

— შენ სხვაზე ეჭვობდი, ხომ? — შევეკითხე მე.

— მართალი ხარ, ვეჭვობდი. მწარედ ვცდებოდი თურმე... ოთახში რობერტი შემოვარდა. ნამტირალევი იყო. თვალები აქეთ-იქით გაურბოდა. ჩუმ-ჩუმად საწოლქვეშ იხედებოდა. შეუმჩინევლად დაიკუწა, ჩემოდანი გამოსწია, ცხვირსახოცი ამოიღო და მალულად ჯიბეში ჩაიღო.

— ყველას ვუჩვენებ სეირს! — წაილაპარაკა რობერტმა და მხოლოდ მე შემომიბღვირა.

— იქნებ შენ თვითონ გიჩვენონ სეირი! — მივუგე გულმოსულმა. მინდოდა მივეარდნოდი და ცხვირსახოცი წამერთმია, მაგრამ გამახსენდა ხელმძღვანელის ნათქვამი. თქვენ კრინტიც არ დასძრათო, და თავი შევიკავე.

— ვნახოთ! — თქვა რობერტმა და ოთახიდან გავიდა. ნახევარ საათში დაბრუნდა რობერტი, ოთახში შემოსვლისთანავე ჯენს გასაგონად წაილაპარაკა:

— ხომ დაფურეკე მამაჩემს, ჯერ ჩამოვიდეს და მერე გამოჩნდება, ვინ მტყუანია და ვინ მართალია.

მერე დღეს რაზეულის საბჭოს სხდომაზე განიხილეს რობერტის ხაკითხი. თურმე არ გამოტყდა. უთქვამს, მე არაფერი მომიპარავს და ტყუილად ქურდობას ნუ მბარალებთო.

— რა შენი საქმეა ვინ მომცა, აბა ახლა გაიარე, შენი ტოლი ნახე!

ხელმძღვანელმა კოლმეურნეობაში დარეკა, უნდოდათ მონაგარიშე პირზე დაეყენებინათ რობერტისათვის, მაგრამ მონაგარიშე რაიონის ცენტრში წასულიყო.

10

სპორტული დღე კვირას იყო დანიშნული. ჯერ საუზმე არ დაგვემთავრებინა, რომ სტუმრებმა იწყეს მოსვლა. მოვიდა პაპაჩემიც. ჭიშკარში შემოსვლისთანავე მოვკარი თვალი. ჩონა-ახალუხი ეცვა, თავზე ნაბღის ქული ეხურა, გრძელი ხანჯალი შევერცხლილ ქამარზე ეკიდა. მხრებში როდი იყო მოხრილი — თავაწეული ლაღად მოაბიჯებდა. კომბალი ილიაში ამოედო და როდილა იშველიებდა. ჭიშკართან თავმოყრილ პიონერებს ხელის ჩამორთმევით მიესალმა. დანახვისთანავე მიხკენ გავიქეცი. ჩემი ამხანაგები პაპას თვალს არ აცილებდნენ და სიცილს ძლივს იკავებდნენ. მერე გავიგე ამის მიზეზი: თურმე პაპაჩემს ზოგიერთისათვის ორჯერ ჩამოერთმია ხელი და ამაზე ეცივნებოდათ.

თავმოწონედ მივაბიჯებ პაპაჩემის გვერდით და ისეთი ვარ, სულ აქეთ-იქით ვიხედები. მემაყუბა, რომ ასეთი კარგი პაპა მყავს. მართო იმის ჩაცმულობა რად ღირს!

უცბად შევიჩერდი და, სხვა რომ ვერაფერი მოვახერხე, კისერიღა მოვიფხანე.

— რატომ შეჩერდი, შევილო, ხომ არაფერი დაგავიწყდა? — შემეკითხა პაპაჩემი.

— კი არ დამავიწყდა, გამახსენდა, — ენის ბორძიკით მივუგე და აქეთ-იქით დავიწყე ცქერა, თითქოს ისეთი ვინმე მინდოდა მეპოვნა, ვინც ამ მდგომარეობიდან გამომიყვანდა.

— ერიპა, შვილო, ეს რამდენი ჩურჩხელა მიგილია!

ვერ მიხვდით, არა, რა გამახსენდა?
 რა და კედლის გაზეთი. მე და პაპაჩემი ხომ დაბარებულიყავით პირ-
 დამირ კედლის გაზეთისაკენ მივდიოდით. სწორედ ამ დროს დავინა-
 ხე ლეილა, რომელსაც ხელში კედლის გაზეთის ახალი ნომერი ეჭი-
 რა. დამავიწყდა მეთქვა, ლეილა კედლის გაზეთის რედკოლეგიის წევ-
 რი იყო. პაპაჩემს მიესალმა და ცალყბად შემეკითხა:

— შალვა, გურამი ხომ არ დავინახავს?
 — რა იყო, რას დაეძებ? — კითხვითვე მივუგე.
 — ახალი ნომერი მზად გვაქვს, ერთი პატარა შესწორება გვინდა
 შევიტანოთ, მაგრამ უიმისოდ ვერ შეგვაქვს.
 — ნეტა რას ეძებთ, შესწორება უიმისოდ შეიტანეთ და გამოაკა-
 რით კიდევ, თორემ კედლის გაზეთის ახალი ნომრის მოლოდინში
 ლამის სული ამოგვხდეს.
 — არა, ასე არ შეიძლება.
 — ძველი მანძი ჩამოხსენით, მერე რამდენიც გინდა იმდენი ეძე-
 ბეთ რედაქტორი და თუგინდ ახალ ნომერს სულაც ნუ გააკრავთ.
 — სანამ ახალს არ გავაკრავთ, ძველის ჩამოხსნა ვის გაუგონია. —
 იმნაირად შემომხედა ლეილამ, თითქოს უნდოდა ეთქვა, „მიგიხვდით,
 ჩემო შალვა, რა მუცლის გვრემაც გაქვს, მაგრამ რა ვქნა, ვერაფერს
 გაშველიო“.

— პაპა, აგერ იმ ნაძვის ქვეშ დაისვენე, მე კი გავიქცევი და რე-
 დაქტორს მოვძებნი.
 ის ნაძვი ბანაკის განაპირას დგას. სტუმრებსა და პიონერებს კი
 საცხოვრებლის წინ, ასწლოვან კაკლებქვეშ მოეყარათ თავი. იქვე,
 ატენდზე კედლის გაზეთია გაკრული.
 პაპამ უღელსებში ჩაიცინა და მითხრა:
 — ეჰ, შვილო, მართალია დავბერდი, მაგრამ ქოტივით მარტო-
 მარტო ყოფნა ჩემთვის აუტანელია.
 უცბათ მომაგონდა, რომ საქართველოს ჩემპიონი ქადრაკში დღეს
 ჩამოდიოდა.
 — პაპა, აი ახლა კი მართლა გამახსენდა, დღეს პიონერები ქად-
 რაკში ვხვდებით საქართველოს ჩემპიონს. პირველ დაფაზე მე ვთა-
 მაშობ, ხელმძღვანელობაც მე მაქვს დავალებული და უნდა აღრე
 მივიდე, თუგინდ შენც იქ წამოდი!
 — წამოვალ, რატომაც არ წამოვალ. ქადრაკისა არაფერი გამიგება,
 მაგრამ, რაკილა შენ თამაშობ, მაგაზე კარგი რა უნდა ვნახო.
 ერთდროული სეანის სასადილოში ტარდებოდა, ჩვენც ლაპარაკით
 იქითკენ გავვემართეთ.
 სადილობამდე სპორტული შეჯიბრებები ეწყობოდა. ესტაფეტაში
 მეც ვმონაწილეობდი.
 მე და პაპაჩემი ტურნირის ცხრილის წინ დავხსენდით. ხან პაპა-
 ჩემს შევეყურებ, ხან ცხრილს, სადაც ოცდაათი ერთიანი მიწერია.
 პაპაჩემი კი, თითქოს განგებ, ცხრილისაკენ სულაც არ იხედება.
 ავდექი და ბანაკში ჩატარებულ საქადრაკო ტურნირზე ჩამოვუგდე
 სიტყვა. ვუთხარი, რომ ორმოცდაათი პიონერი ვეჯიბრებოდით ერთ-
 მანეთს ბანაკის პირველობაზე და ყოველდღე სამ-ოთხ პარტიას ვთა-
 მაშობდით; მიუხედავად ამისა, სასურველ შედეგს მივაღწიე — ბა-
 ნაკის ჩემპიონი გავხდი-მეთქი.
 მეგონა პაპაჩემი ახლა მანძი შეხედავდა ცხრილს, მაგრამ საქმეში
 ხარ! აქეთ-იქით იხედება, გამვლელ-გამომვლელ პიონერებს დიმი-
 ლით ესალმება, იცოცხლეთ და გაიზარდეთ შვილებო, ყველას ასე
 ეუბნება.
 ბოლოს, ავდექი და ვუჩვენე: პაპა, აი, ეს ტურნირის ცხრილია-
 მეთქი.
 უცქირა, უცქირა პაპაჩემმა ცხრილს, ნაწყენი კაცივით თავი ჩაიქ-
 ნია და თქვა:
 — ერიპა, შვილო, ეს რამდენი ჩურჩხელა მიგილია!
 როცა პაპაჩემს ავუხსენი, თუ რას ნიშნავდა ეს ჩურჩხელები, ბევ-
 რი იცინა და მითხრა, მოსვლისთანავე განა არ დავინახე, მაგრამ
 განგებ ვარიდებდი თვალს, მეგონა, არ გესიამოვნებოდა, ამაზე სიტყ-
 ვა რომ ჩამომეგლო.
 — შენ ეი, მშვენიერიძე, აქ რას უზიხარ, საცაა ესტაფეტა დაიწ-
 უება და შენ გეძებენ! — ორივე ხელის ქნევით დამიძახა გურამმა.
 — მოვდივარ, მოვდივარ! — მივუგე და პაპას მივუბრუნდი:
 — პაპა, დალილი იქნები და აქ დაისვენე, მეც მალე მოვალ.
 — აქ დასასვენებლად კი არ ჩამოვსულვარ! — იწყინა პაპა.
 წამოვდგი, მხრებში გაიშალა და ოცი წლის ქაბუკივით გვემართა ბა-
 ნაკის ეზოს შუაგულისაკენ, სადაც თავი მოეყარა პიონერებსა და
 ასობით სტუმარს.
 მეც უკან ავედევნე. სიარულში შარვალ-ხალათი გავიხადე, კაკლის
 ძირას დავაწყე და ჩვენი ჯგუფის მარჯვენა ფრთაზე დავდექი. მეო-
 რე ჯგუფში ჩემს პირდაპირ გურამი დადგა.
 ყველა თავის ადგილზე იდგა. ფიზკულტურის მასწავლებელმა ნი-
 შანი მისცა თუ არა, პირველ ეტაპზე მდგარი ორი პიონერი მოწყდა
 ალაგს. ხან ერთი ჯობნიდა, ხან მეორე, მაგრამ საბოლოოდ ორივემ
 თითქმის ერთდროულად გადასცა დროშა მეორე ეტაპზე მდგარ ამხა-
 ნაგებს. ისინიც მთელი სისწრაფით გამოიქცნენ. მორბიან, მაგრამ
 როგორ მორბიან, შევარცხვინე მათთან კარგი მორბენალები. ხან
 ერთია წინ, ხან მეორე. მათაც თითქმის ერთდროულად გადასცეს
 დროშები თავიანთ ამხანაგებს, მაგრამ სულ ცოტათი ჩვენი დაწი-
 ნაურდა, მომდევნო ეტაპზე ოდნავ იმათი დაწინაურდა, შემდეგვე —
 ჩვენი. ელვის სისწრაფით გვიანლოვდებოდა დროშა. აი, დროშა
 უკვე რობერტის ხელთაა. ყოჩაღად გამოექანა ის გურამისაკენ.
 ოლეგმა ცოტა შეგვიანებით მიიღო დროშა, მაგრამ ისე სწრაფად
 გამოიქცა, იმედი მომეცა რობერტს თუ არ გაუსწრებდა, ჩამორჩენი-
 თაც არ ჩამორჩებოდა.
 ისეთი ვარ, აღარ ვიცი რა ვქნა, ცხენივით ერთ ადგილზე არ
 ვჩერდები, ვხტუნავ, სულს კაწკაწით ველოდები როდის გადმო-
 ტვს ოლეგი დროშას.

აი, ოლეგი წამოეწია მოწინააღმდეგეს, წამიც და გაუსწრებს, მაგრამ მანძილი დამთავრდა. ორივემ ერთდროულად გადმოგვცა მე და გურამს დროში.

დროშის მიღებისთანავე, სანახევროდ შეგვტრიალდა და მთელი სისწრაფით გავიქეცი. უცბათ შევნიშნე, რომ გურამი დაწინაურდა. მივხვდი იმასაც, რომ მან მოხერხებულ მდგომარეობაში მიიღო დროში და შეტრიალებდა ერთი წამიც არ დაუტარავს.

„არა ბიჭი ხარ, თუ არ დაეწიე“, — ვუთხარი ჩემს თავს და რაც ძალი და ღონე მქონდა მოგვუტრიალდი.

გურამი ქარივით მიქროდა, მეც ფხვნივით მივდედი. ჩვენს შორის მანძილი არც მატულობდა, არც კლებულობდა.

გურამმა ერთი ნაბიჯით მიმასწრო ანძასთან, რომლის გარშემო პიონერებს მოეყარათ თავი. უცბათ ატეხილი ტაშის, შექანალების გუგუნმა ისე გამაბრუა, იმასაც ვერ მივხვდი, რომ გურამს და მის ამხანაგებს დამსწრენი გამარჯვებას ულოცავდნენ.

მთლად ოფლში ვიყავ გაწურული, აჩქარებით მიცემდა გული და თავში ეს აზრი მიტრიალებდა: „მე რომ ცოტა მაინც მეგარჯიშა, მაშინ ვნახავდი გურამი, რასაც მაჯობებდა!“

ვიღაცამ მხარზე ფრთხილად დამადო ხელი. მიხედავ ვერ მოვასწარი, რომ პაპაჩემის ხმა გავიგონე:

— შალვა, გული არ გაიტეხო, გურამმა სირბილით კი არა, მხერხებით გაჯობა.

11

შუადღისას ბანაკის ჭიშკარს ახალთახალი „მოსკვიჩი“ მოადგა. რობერტმა ხმამაღლა დაიყვირა, მამა ჩამომივიდა, და ჭიშკრისაკენ გაიქცა.

„მოსკვიჩის“ კაბინის კარი გაიღო და რობერტის მამა გადმოვიდა. იგი მალალი, თან ისე მსუქანი იყო, დანახვისთანავე გავიფიქრე, ნეტავი ამხელა კაცი „მოსკვიჩში“ როგორ ეტევა-მეთქი. მამამ რობერტი მკერდში ჩაიკრა და გადაკოცნა.

რობერტის მამამ ბანაკის უფროსი განზე გაიხმო. მათი ლაპარაკი არ მესმოდა, მაგრამ ვაცუობდი, რომ რაღაცაზე კამათობდნენ. განსაკუთრებით რობერტის მამა ღელავდა, ბანაკის უფროსს თითს ისე უქნევდა, თითქოს ემუქრებოდა. ცნობისმოყვარეობამ დამძლია და ახლოს გავუარე.

— ამას რას ამბობთ! — ამბობდა რობერტის მამა. — ჩემს შვილს რა გაუჭირდა ისეთი, რომ იქურდოს. ათი წელია ყრუ-მუნჯთა არტელის თავმჯდომარედ ვმუშაობ და ჩემი პატიოსანი შრომით იმას მივალწი, რომ ჩემს ერთადერთ შვილს არც ჭამა დავაკლო, არც ჩაცმა და არც არაფერი.

იმევე დღეს მამამ რობერტს ბარგი-ბარხანა შეუყრა და ბანაკიდან წაიყვანა.

რობერტის და მისი მამის ცქერით გავერთე, თუ რა დამემართა, მეც არ ვიცი, საქართველოს ჩემპიონი ისე მოვიდა ბანაკში, ვერ გავიგე.

მე ის ნახული არ მყავდა, მაგრამ უურნალ-გაზეთებიდან კარგად ვიცნობდი.

მალე დავიწყეთ ქადრაკის თამაში. გრძელი მაგიდის ერთ მხარეს ოცი პიონერი ვუჯექით საქადრაკო დაფებს, მეორე მხარეს კი საქართველოს ჩემპიონი იდგა. იგი ტანდაბალი და გამხდარი გოგო იყო. ნაწნავებზე წითელი ბავთა ეკეთა.

თამაშის დასაწყისში სწრაფად აკეთებდა სვლებს, მაგრამ თანდათანობით უფრო მეტს ფიქრობდა.

ჩემს გვერდით ოლეგი იჯდა. დიდხანს ფიქრობდა, მაგრამ მაინც სუსტ სვლებს აკეთებდა. ერთხელ გავაფრთხილე კიდეც და მხედრის წაგებას გადავარჩინე. ის კი გადავარჩინე, მაგრამ კინაღამ მე თვითონ ეტლი არ წავაგე.

ოთხმა პიონერმა ზედიზედ დაყარა ფარხმალი. მალე ოლეგიც დაწებდა. ლეილაშაც დიდ მოქადრაკესავით მეფე დაფიდან გადადო და ფეხზე წამოადგა.

ჩემპიონი, რომელიც დინჯად და დაფიქრებით თამაშობდა, ჩემს დაფასთან უფრო დიდხანს ფიქრობდა. პაპაჩემი ჩემს ზურგს უკან იდგა, ხან დაფას დასცქეროდა, ხან ჩვენს გარშემო თავმოყრილ პიონერებს უღებდა ყურს და ერთთავად კომბალს ფეხზე ირტყამდა.

თავიდან უფრო ვიჯექი და დაფას თვალს არ ვაცილებდი. მიძნელებოდა დიდხანს ფიქრი, მაგრამ თავს ძალას ვატანდი და თავაუღებელივ ვფიქრობდი.

დაფაზე თითო მხედარი და ორ-ორი პაიკი დაგვიჩრა, მაგრამ ჩემი მეფე უფრო ახლოს იყო პაიკებთან და ამის იმედი მქონდა.

საქართველოს ჩემპიონმა რაღაც წაილაპარაკა, მაგრამ ისე ვევა ვერ ვიქრში გართული, ვერ გავიგე რა თქვა.

— მშვენიერი იქნე, — წამჩურჩულა ერთმა ჩემმა გულშემატყვიარმა, — ჩემპიონი ყაიმის გთავაზობს, თანახმა ხარ?

— არა, არა ვარ თანახმა.

მხოლოდ ახლა გავიგე, რომ ჩემპიონს ყველა პარტია მოეგო და მხოლოდ მეღა მეთამაშებოდა.

სუთ-სუთი სვლა კიდეც გავაკეთეთ და ყველაფერი ნათელი გახდა. ჩემპიონს შეეძლო ერთ გამსვლელ პაიკში მხედარი მოეცა, მაგრამ ჩემი მეორე პაიკი მის პაიკზე ერთი სვლით ადრე გადიოდა.

— დავმარცხდი... — თქვა ჩემპიონმა, შემომხედა და გამიციხა.

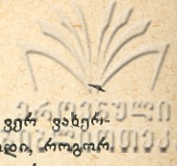
მთელი ოთხი საათის მანძილზე შუბლზე კოპები ასხდა, ნეტავ ახლა რა აცინებს-მეთქი, გავიფიქრე და მის გამოწვედლ ხელს ჩემი ხელი შევაგებე. როცა ამხანაგებმა გამარჯვება მომილოცეს, პაპაჩემმაც, რომელსაც სიხარულისაგან თვალები ასცრემლებოდა, გადამკოცნა და მითხრა:

— ყოჩაღ, შვილო, ყოჩაღ, ასე რომ მასხენლე!

რაც ჩემი თავი მახსოვს, პაპაჩემიც მახსოვს და მხოლოდ ერთხელ ვნახე მის თვალებში ცრემლები. მაშინ სამი თუ ოთხი წლისა ვიყავი. მეზობლის ევოში ვთამაშობდი ბავშვებთან. უცბათ პაპა ევოში შემოვიარდა, ამიტაცა ხელში და სახლში გამარბენინა. დაღონებულმა ქლებმა, რომლებიც დედის საწოლთან იდგნენ, პაპაჩემს უთხრეს:

— ამას რას ამბობთ! ჩემს შვილს რა გაუჭირდა ისეთი, რომ იქურდოს!

— არ არის საჭირო... ბავშვი გაიყვანეთ, დედამ დაიძინა...
პაპაჩემი აქვითინდა, მკერდზე მიმიხუტა და ისევ მეზობლის ეზოში მიმიყვანა.

— რატომ ტირი, პაპა, განა ცუდია, რომ დედამ დაიძინა? — შევეკითხე.

— არა, შვილო, კარგია... — მითხრა პაპამ და თვალებიდან ცრემლები მოიწმინდა.

რა ვიცოდი, მე უჭკუომ, თუ რას ნიშნავდა, ან დედაჩემის მიძინება, ან პაპაჩემის ცრემლები!

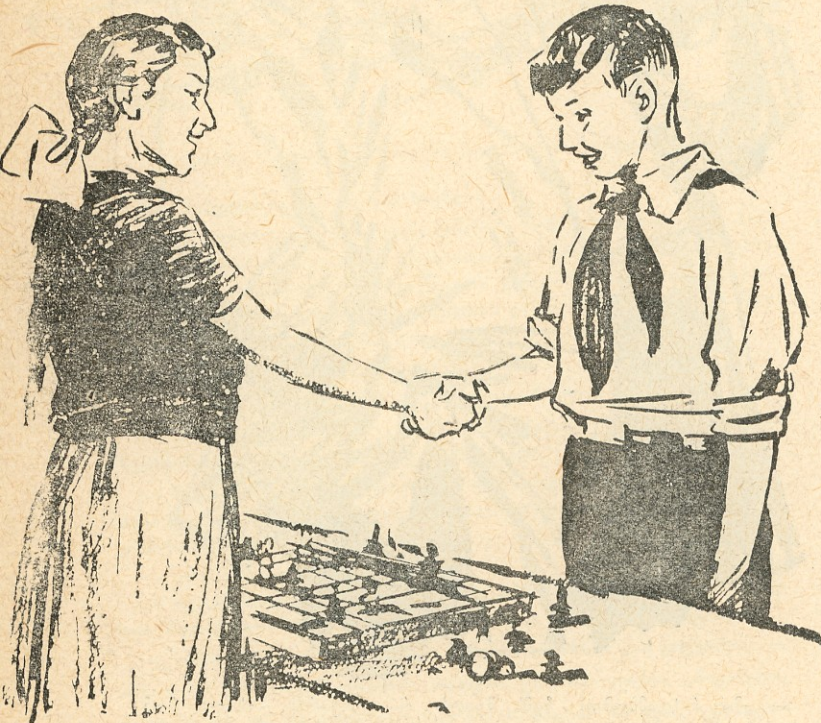
ბუნდოვნად მახსოვს დედაჩემი. ხშირად ჩავფიქრებდი ხოლმე, განსაკუთრებით ძილის წინ და ვცდილობ გავისხენო, თუ როგორი იყო იგი. ვფიქრობ, ვფიქრობ, მაგრამ ნათლად ვერ ვივარებ. მამაჩემი კი სულ არ მახსოვს, ან როგორ მენსომება, როცა ჯერ ის წასულა ომში, მერე მე გავჩენილვარ.

12

სწრაფად გაირბინეს დარჩენილმა დღეებმა. ერთხელ კიდეც დავეხმარეთ კოლმეურნეობას თავთავების აკრეფაში. ათკილომეტრიანი ლაშქრობაც მოვაწყეთ. უფრო მხიარულად ვატარებდით ღროს. ოღონდ იმას ვწუხდით რომ სწრაფად ახლოვდებოდა ბანაკის დახურვის დღე. რობერტს ნაკლებად ვიხსენებდით. არც მისი ყოფნა მატებდა ბანაკს რამეს და არც მისმა წასვლამ დააკლო. მე პირადად ისე ვიყავ გულმოსული, რომ სულ რობერტზე მინდოდა მელაპარაკა და მელანძა, მაგრამ ოლეგმა მითხრა, რობერტი ახლა ჩვენთან შორს არის და სჯობია თავი დავანებოთ, სულ ერთია, რამდენიც არ უნდა ვილაპარაკოთ, ცარიელი წყლის ნაყავი იქნება. ამის შემდეგ მართალია რობერტზე კრინტიც არ დამიძრავს, მაგრამ იმის მაგივრად მეც და ქუთაისელ პიონერებსაც საშინლად გვტყვევებოდა. იცით, ბიჭებო, იმაზე ცუდი არაფერია, როცა სხვის მაგივრად გტყვევნი!

ერთხელ გურამს ვუთხარი, როგორ მომიტანა რობერტმა აშბავი, რომ ვითომ ის მე ქურდობას მამრალბდა. გურამმა სიცილით მომიიგო: შეშლია, მე და ოლეგს გვქონდა ასეთი ლაპარაკი, მაგრამ შენზე კი არა, რობერტზეო.

- უყურე იმას, ცრუ და ენატანაც რომ ყოფილა!
- ერთხელ მეც მითხრა — მშვენიერი იქნე სულ შენს დაცინვაშია და ცემას გიპირებსო. მაგრამ მე მისი სიტყვები არაფრად ჩავგავდე.
- არა უშავს რა, რაც იყო-იყო, არ ღირს ამის გახსენება.
- გურამ, იცი რა უნდა ვითხრა, — მკლავში ხელი წავავლე და თვალეში ჩავაცქერდი.

მის გამოწვევილ ხელს ჩემი ხელი შევაგებე.

— რა იყო, რა გინდა?

ღიმილით შევცქეროდი გურამს და ვერაფრის თქმას ვერ ვახერხებდი. იმიტომ კი არა, რომ არ ვიცოდი რა მეტყვა, ვიცოდა, როგორ არ ვიცოდი, მაგრამ მინდოდა სათქმელი რაც შეიძლება კარგად და ლამაზად გამომეხატა. თქმით კი აი, რის თქმას ვაპირებდი: ძმაო, მე, შალვა მშვენიერი იქნე, ღრმად დავგრწმუნდი, რომ შენ ჩემთვის ცუდი არასოდეს გლომებია და ურიგო ბიჭი არ ყოფილხარ. არ მინდა იმის გახსენება რაც ჩვენს შორის მოხდა. ძალიან გთხოვ, ეს შენც დაივიწყო. მთელი გულითა და სულით მინდა, მენატრება, ვიყოთ ისეთი მეგობრები, როგორც შეეფერებათ პიონერებს.

სიტყვა რომ შევაგვიანე, გურამამაც მკლავში წამავლო ხელი და მითხრა:

— შალვა, ვიცი რისი თქმაც გინდა, ვიცი. ჩემთვისაც ყველაფერი გასაგებია.

ნეტავი მართლა ასე იყო, თუ მე მეჩვენებოდა, მაგრამ ცხადივც ვატყობდი, რომ მზე უფრო ბრწყინვალედ ანათებდა, ხეებზე შემომსხდარი ფრინველებიც უფრო ტკბილად გალობდნენ, ყვავილებიც უფრო მეტ სურნელებას აქმედნენ. თითქოს ბუნებაც მე და გურამის სიხარულს თანაუგრძობდა და ჩვენთან ერთად ზეიმობდა...

* * *

გაფაციცებით ვემზადებოდი შეკრება-კოცონისათვის თემაზე: „ხალხთა მეგობრობა“.

საუზმის შემდეგ შორს გაიჭრა პიონერული საყვირის ხმა. ანძასთან მდგარი მეტეჟე და მედოლე „შეკრებას“ უკრავდნენ. გაისმა რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარის განკარგულება:

— რაზმეული ხაზზე!
ანძის წინ ხაზზე რგოლებად დაეწყო რაზმეული.
მე ჩემი რგოლით მარჯვენა ფრთაზე ვიდექი. დამავიწყდა მეტეჟე, ბანაკიდან რობერტის წასვლის შემდეგ რგოლის ხელმძღვანელად ამირჩიეს.

როცა რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარემ რაზმის ხელმძღვანელისაგან პატაკი მიიღო, გვერდზე შეტრიალდა და თამარ მშვიდობაძეს უპატაკა.

— რეზმეულო, სმენა, ალამთან სწორდი! — გასცა განკარგულება ხელმძღვანელმა.

მედოლემ პიონერული მარში დაუკრა. ხაზის გასწვრივ მტკიცე ნაბიჯით გაიარა მედროშემ. ოქროსფრად ბრწყინავდა დროშაზე წარწერა:

„კომუნისტური პარტიის საქმისათვის საბრძოლველად იყავ მზად!“
შეწყდა დოლის ხმა. დროშა მარჯვენა ფრთაზეა.
რაზმეული მწყობრი ნაბიჯით გაემართა შუა ეზოსაკენ. რგოლები კარს შემოერთებენ კოცონს.

ჩამოვარდა სიჩუმე. ყველა მდებარებით ელოდება, თუ ვის ხედება წილად ბედნიერება კოცონის ანთებისა.

ისეთი ვარ, აღარ ვიცი რა ვქნა. რაღაც გული მეუბნება, რომ დღეს მე მომიწევს კოცონის ანთება. რგოლებს შორის გაშლილ შეჯიბრებაში ხომ ჩემი რგოლი პირველ ადგილზე გამოვიდა რაზმეულში.

და აი, ხელმძღვანელი იძლევა განკარგულებას:

— მეორე რაზმის მეორე რგოლმა აანთოს კოცონი! რგოლის ხელმძღვანელი შალვა მშვენიერი იქნე კოცონთან!

უძრავად ვიდექი და აქეთ-იქით ვიხედებოდი. კოცონთან მისვლას რა უნდა, მაგრამ სიხარულით ისე დავიბენი, არ ვიცოდი რა გამეცეთებინა.

— შალვა მშვენიერი იქნე, კოცონთან! — გაიმეორა ხელმძღვანელმა.

— არის, კოცონთან! — ვთქვი ხმამაღლა და მწყობრა ნაბიჯით გავემართე კოცონისაკენ.

როცა კოცონთან შევჩერდი, ხელმძღვანელმა გასცა განკარგულება:

— რაზმეულო, სმენა! ანთოს კოცონი!

— არის, ანთოს კოცონი!

ასანთი გავკარი და თივას წავუკიდე. უცბათ ცეცხლის ენა ავარდა მდლა. წითელმა შუქმა გაცისკროვნა კოცონის გარშემო თავმოყრილი ასობით პიონერის გაღიმებული სახე.

...მშვენიერი წყნარი დილა გათენდა. მოწმენდილი ცა მტრედისფრად გამოიყურება, კაშკაშითა და ზეიმით ამოდის მზე, ალერსიანად ლივლივებს მდინარე, რომელიც მშვიდად მოედინება თავის მწვანე საწოლში.

ვუცქირ ყოველივე ამას და ვივარებ ბანაკში გატარებულ დღეებს. მართალია გაუგებრობის გამო უსიამოვნო ამბავი გადამხდა, მაგრამ მაინც რა დამავიწყებს ამ არაჩვეულებრივ ზაფხულს, რომელიც ჩემს მესხიერებაში ისე აღიბეჭდა, როგორც ერთი მზიანი დღე.

რა ვიკითხოთ

ქართული საბავშვო ლიტერატურის ქანსვრამათია

ვის არ წავიკითხავთ, ვის არ გისწავლიათ ჩვენი ქართველი კლასიკოსების საბავშვო შემოქმედების საუკეთესო ნიმუშები — ილიას, აკაკის, სულხან-საბა ორბელიანის, დ. გურამიშვილის, რაფიელ ერისთავის, ი. გოგებაშვილის, ი. დავითაშვილის, გ. ჭალადიძის, დ. მეგრელის, შ. მღვიმელის და სხვათა შესანიშნავი ნაწარმოებები, რომელთაც წლების მანძილზე გატაცებით იხეპირებდნენ ახალ-ახალი თაობები.

ვის არ ახსოვს აკაკის „ვაშლი და შაქარა“, ვაჟას „შელის ნუკრის ნაამბობი“, რაფიელ ერისთავის „მიბატეება სასწავლებელში“, გ. ჭალადიძის „მანსოვს პირველად“, დ. მეგრელის „მე-პატარა ქართველი ვარ“, შ. მღვიმელის „პაწია მერცხალი“, ი. გოგებაშვილის „იავნანამ რა ჰქმნა“, ეკ. გაბაშვილის „მაგდანას ლურჯა“, ი. დავითაშვილის „ჯეჯილი“, და მრავალი სხვა, საბავშვო შემოქმედების თვალმარგალიტი.

ჩვენს მოზარდ თაობას მუდამ ჰქონდა სურვილი კრებულის სახით ეხილა საბავშვო მწერლობის საუკეთესო ნიმუშები და ამით, კლასგარეშე კითხვის გზით, კიდევ უფრო გაეფართოებინა თავისი ცოდნის ჰორიზონტი.

„საბლიტგამმა“ გასულ წელს გამოსცა ქართული საბავშვო ლიტერატურის ქრესტომათიის პირველი წიგნი.

როგორც ამ კრებულის შემდგენელი ანა ღვინიაშვილი შესავალ წერილში გვაცნობს, ეს წიგნი განკუთვნილია კლასგარეშე საკითხავად საშუალო სკოლის მოსწავლეთათვის.

შემდგენელს ორ კრებულში მოუქცევია ჩვენი მდიდარი და მრავალფეროვანი საბავშვო ლიტერატურის თითქმის ყველა თვალსაჩინო ნაწარმოები.

პირველ ტომში შეტანილია ხალხური სიტყვიერების უაღრესად დამახასიათებელი ნიმუშები, რომლებიც გამოირჩევიან მხატვრული და იდეური ორიენაციებით. დიდი ბეჭდის ვ. ი. ლენინისადმი მიძღვნილ ლექსში: „ორი მზე“, მშრომელი

ხალხი დასტირის სოციალისტური სახელმწიფოს დამაარსებლის დიდი ლენინის ხსოვნას.

რევოლუციამდელი ფოლკლორიდან ძველი ცხოვრების სილუხჭირეზე, სოციალურ უსამართლობაზე მოგვითხრობს „მოჯამაგირე“, „საბრალო დედაბერი“, „გლეხის შვილი“, „ორმოში ფეტვი ჩაყვარე“ და სხვა.

შემდგენელს ყურადღების გარეშე არ დაუტოვებია ჩვენი თემატურად მრავალფეროვანი და უაღრესად შინაარსიანი აღმზრდელობითი ხასიათის ზღაპრები. ასეთია „ამირანი“, „ნაცარქექია“, „წიქარა“, „რწყილი და ჭიანჭველა“ და სხვა. კრებულში შეტანილია, აგრეთვე, ბრძნული აფორიზმები.

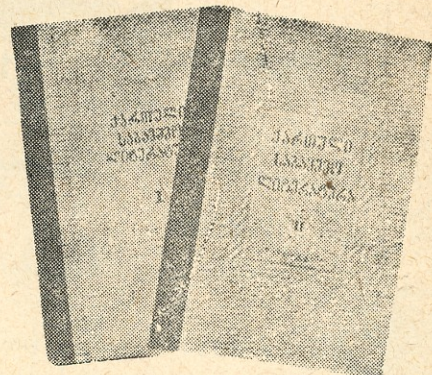
ჩვენი კლასიკური მწერლობის სწორუპოვარი ნიმუშებიდან პირველ რიგში აღსანიშნავია ნაწყვეტები გენიალური ქართველი პოეტის შოთა რუსთაველის უკვდავი პოემიდან.

აღორძინების ხანის მწერლობიდან წიგნში მოთავსებულია ცნობილი დიდაქტიკოსი მწერლების — სულხან-საბა ორბელიანისა და დ. გურამიშვილის შემოქმედების შედეგრები. შემდგენელს შეურჩევია ისეთი ნიმუშები, რომლებიც ბავშვში აღვიძებენ პატრიოტიზმს, შრომისა და სწავლის სიყვარულს.

ამ მხრივ განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია დ. გურამიშვილის აღმზრდელობითი შინაარსის ლექსი: „სწავლა მოსწავლეთა“.

მეცხრამეტე საუკუნის კლასიკოსებიდან კრებულში შეტანილია ილიას, აკაკის, რ. ერისთავის, ი. გოგებაშვილის, ვაჟა-ფშაველას, შ. მღვიმელის და სხვათა საბავშვო შემოქმედების შედეგრები.

დღესაც ჩვენი ნორჩი თაობისათვის მნიშვნელობა არ დაუკარგავს დიდი ქართველი კლასიკოსების ისეთ მომზიბლავ ნაწარმოებებს, როგორცაა, ილიას „ბახალეთის ტბა“, აკაკის „ვაშლი და შაქარა“, ი. გოგებაშვილის „ვანო და ფრინველები“, ი. დავითაშვილის „ჯეჯილი“, რომელიც მრავალი წლის მანძილზე ეპიგრაფის სახით ამშვენებდა ქარ-

თულ საყმაწვილო ჟურნალ „ჯეჯილს“.

მეორე წიგნში, რომელიც წელს გამოვიდა, მწერლების მოკლე ბიოგრაფიებთან ერთად შეტანილია საბჭოთა ქართული საბავშვო მწერლობის საუკეთესო ნიმუშები.

ეს კრებული იხსნება ჩვენი სახელმძღვანელო მსოფლიო მწერლის ნინო ნაკაშიძის პატარა მოთხრობებით.

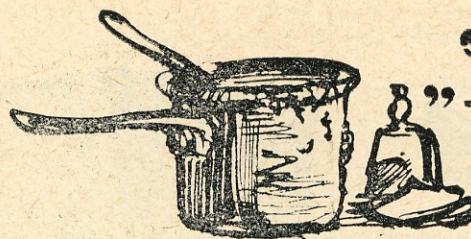
აქვე დაბეჭდილია ცნობილი მწერლების ლ. ქიჩელის, ი. გრიშაშვილის, მარიჯანის, გ. ლეონიძის, გ. ტაბიძის, გ. ქუჩიშვილის, ი. აბაშიძის, გ. შაყბერაშვილის, რ. მარგინის, შ. მრეველიშვილის, გ. აბაშიძის, ი. ნონეშვილის, ალ. შენგელიას, მ. ლევაიანიძის, ა. ონელის და სხვათა ნაწარმოებები, რომლებიც ასახავენ ჩვენი მომავალი თაობის მჭიფუთარე ცხოვრებას, სოციალიზმის გრანდიოზულ მშენებლობაში მათ აქტიურ მონაწილეობას, მათ მზაოყოფნას იყენებოლომდე ერთგულნი ჩვენი უძლეველი სამშობლოსი და დიადი კომუნისტური პარტიის.

ორივე კრებული შედგენილია დიდი სიყვარულითა და საქმის ცოდნით.

ჩვენს ნორჩ მკითხველს შესაძლებლობა ეძლევა დაეწაფოს დიდებულ მწერლებს, რომელიც საუკუნის მანძილზე სამშობლოსადმი ერთგულების გრძნობით ზრდიდა ქართველი ახალგაზრდობის ახალ-ახალ თაობებს. გაცნოს საბჭოთა პერიოდის ჩვენი ქართული საბავშვო მწერლობის საუკეთესო ნიმუშებს.

ქართული საბავშვო ლიტერატურის ქრესტომათიის ორი წიგნის გამოცემით „საბლიტგამმა“ სსსარგებლო საქმე გააკეთა.

ქ. გოგიანიშვილი, ს. სხირგლაძე.

უთავოდ მხმდარნი

ქ. გოგიაშვილი

(მიხეილ ლვოვის მიხედვით)

ხუმრობა I სურათად

ნახატები შ. ცხადაძე

მოქმედნი: ვანო, თინა, წამყვანი.

წამყვანი (ფარდის წინ)

სწორიცაა, დავალებას არ აძლევენ როცა ვანოს: ყურმოკრული ცოდნით ცხოვრობს და საქმეში მუდამ ჩქარობს. ათას რამეს ჩაჰკირკიტებს, ხშირად აცდენს სასწავლებელს; საქმე ჯერ არც დაუწყია, რომ მაშინვე თავს ანებებს, სხვას დაიწყებს... მსჯელობს, ცხარობს, გაიძახის: — მალაატობენ! — კიდევ კარგი, ასეთ ვანოს ნამდვილ საქმეს არ ანდობენ. დიახ, ასეა! და თუ თქვენ გაინტერესებთ, — რა აიძულებს ვანოს, რომ ჯერ ერთი საქმე არ დაუმთავრებია და მეორე დაიწყო, — მაშინ ნახეთ ჩვენი წარმოდგენა.

(სცენა წარმოადგენს ოთახს)

ვანო — (მხიარულად) თინიკო, იმ მხედარს ხედავ?
 თინა — (შეშინებული) ვხედავ...
 ვანო — (უფრო მხიარულად) ატყობ, რომ იმ მხედარს რაღაც აკლია?
 თინა — (გაოცებით) ვატყობ.
 ვანო — (ძალზე მხიარულად) არ შეგიძლია მითხრა, მაინც რა აკლია?
 თინა — (კანკალით) თავი...

ვანო — (დაუდევრად) სწორია, უთავოდ მხედარია. მაგრამ ჩვენ დავუბრუნებთ მას თავს. მე ვიპოვე იგი. აი, ისიც! (იღებს საწოლის ქვევიდან)

თინა — ჰო! მართალია მართლაც მისი თავია.

ვანო — თურმე საწოლქვეშ შევარდნილა.

თინა — ეს როგორ!

ვანო — სულ უბრალოდ. როდესაც პიანინოს აწვევისას იატაკის საწმენდი ჯოხი გამიტყდა, მაგ მხედრის თავით მე ლურსმნებს ვაჭედებდი.

თინა — ჰო! მახსოვს, მახსოვს... მაგრამ როგორღა გაუკეთებ ხელახლა თავს?

ვანო — სულ უბრალოდ. მივაწებებ.

(მინის მსხვერვის ხმა)

თინა — (შეშინებული) ეს რა ჰქენი?

ვანო — (მშვილად) გრაფინი გავტებე.

თინა — რატომ?

ვანო — იმიტომ, რომ ესეც დავაწებო. გესმის? მართლა, აბა ერთი, აი, ის ვაჯა გატებე.

თინა — რა ამბობ! ხომ არ გადაირიე?

ვანო — მე გელაპარაკები, გატებე-მეთქი.

თინა — არა, არაფრის გულისათვის.

ვანო — კეთილი. მაშ მე თვითონ გავტებხა!

თინა — არა, არა... მაშინ მირჩევნია მე თვითონ... შენ დათვივით ამსხვერვე ქურქელს.. მე კი ნელა, ფრთხილად, სათუთად გავტებხავ. (ვაჯის მსხვერვის ხმა) აი, ასე. კი მაგრამ, რას აპირებ? რით გინდა დააწებო?! უბრალო წებოთი? მხედარი ლითონისაა, გრაფინი ბროლის, ვაჯა კი — ქაშანურისა.

ვანო — რა შუაშია აქ უბრალო წებო? აი, ნახე!

თინა — ეს რა არის?

ვანო — ყოველისშემძლე „უნივერსალური წებო“. ორი დიდი ქილა მაქვს, უკანასკნელი ტექნიკის მიხედვით გახლავს დამზადებული. ჩემი ნახელავია (საქმიანად) არა, ეს ფინჯანიც უნდა გავტებო, ეს ხომ წმინდა ფაიფურია, წებო ფაიფურზეც უნდა ვცაღაო.

(ფინჯანის გატების ხმა)

თინა — არა, ასე ვინ ამტვრევს ქურ-

ქელს! ქურქელი წესიერად, ფრთხილად სათუთად უნდა გატყდეს.

(მინის მსხვერვის ხმა)

ვანო — სხვათაშორის, ეს ქილა სატუთლად გავტებე, ჩვენ ხომ მინა უვავჯვს.

თინა — (შეშფოთებით) გამიგონებ ვანო, ჩვენ ყველაფერს ამას მართლა დწებებთ?

ვანო — ცხადია. რა თქმა უნდა.

თინა — როგორ ისწავლე წებოს წაღება?

ვანო — მე ახლა ყველაფერი ვიცი: კეთება, დაკავშირება, ვირთაგების საღვინის დამზადება, ბორბლის საპოხის გატება, ტანსაცმელიდან ლაქების ამოციკირის დამუშავება. აი, ამ წიგნში, რომსაც „დამწყები პრაქტიკოსის თანამგზავი“ ეწოდება და რომელიც 1912 წელს გამოცემული, ყველაფერი წერია. ეს წიგნი ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს. მე იგი საკუთნაში აღმოვაჩინე (უცბათ) გინდა ეგ ჰორფლი მოგაშოთ სიამოვნებით. ულაპარაკოდ. მოსწიე სატუთა.

თინა — მოიცა... ჯერ ეს დამსხვერული ქურქელი დააწებე.

ვანო — სწორია. სიამოვნებით... კვლამ დამაფიქვდა, შენი ჰორფლი მაინც საღვინად გამეცეცევა.

ვანო — რა თქმა უნდა. აბა, რა! წიგნის წინასიტყვაობაში წერია, რომ დაქვამ ასობით მადლობა მიიღო. ჩემი დავიმსახურებთ არა ასობით, არამედ სობით მადლობას..

(მღერის)

ჩემი ხელით დავამზადე წებო მეტად სანაქებო, ბროლს და მინას ჯერ გავტებხავ, შემდეგ უნდა დავაწებო.

ყოველ მხრიდან, ყოველ მხრიდან.

ყოველ მხრიდან, დღეიდან, გატებთ ქურქელს მომიტანს ბებია თუ დეიდა.

ბურთოც მთხოვენ: „მალეო, ჩქარა, უმკურნალოო“.

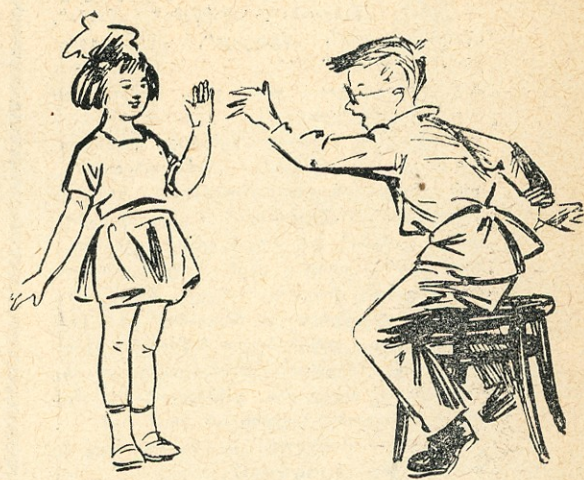
„შეგვიკეთე, აბაო,

ტაშტი, ქვაბი, ტაფაო“.

თინა — ებე!
 ვანო — რა „ეპე“!
 თინა — არ წებდება...
 ვანო — მეც ვებდავ, რომ არ წებდება.
 თინა — საოცარი...
 ვანო — რა არის აქ საოცარი? აი, რომ წებდებოდეს, საოცარი სწორედ ის იქნებოდა. (ისმის კატის ჩუმი კნავილი) ვინა კნავის?
 თინა — „ვეფხია“ კნავის. რა უნდა მაგიდის ქვეშ?
 ვანო — ციფ, ციფა! ეპე... წებო კი არა, სისულელეა! ასეც ვიცოდი... შენთვის რომ ქორფლი გამეცლია უმჯობესი არ იყო? საქმეც ამით გათავდებოდა. ან არა და, იცი რა? მოდი, ბორბლის საპოხი დაეშალო... აი, ეს კი ნამდვილი საქმეა. ათასი მადლობა მოგველის... (კატის ხმაილი კნავილი)
 თინა — ფისო, ფისო, ფისო. ციფ, ციფ, ციფ. რა აქნავლებს?
 ვანო — იცი, თინო, მე მიხარია კიდევ, რომ მაგ წებოთი არაფერი გამოგვივიდა. სწორედ ასეა. მამა მოვა და გატეხილ ქურჭელს დაინახავს, ვიდრე გაჯავრდებოდეს ჩვენ მას მაშინვე დავასწრებთ: მამა, მამიკო, არ გინდა ბორბლის საპოხი? პირველი ხარისხისა... ბოდიში... ათასი მადლობა ჰო, როგორ გაუხარდება!
 თინა — მერე რად უნდა მამას ბორბლის საპოხი?
 ვანო — როგორ თუ რად! ბორბლისათვის...
 თინა — მერე, სად იშოვნის ბორბალს?
 ვანო — სადმე იშოვნის... თქვა რა! არ გინახავს? თბილისში ბორბლის მეტი რაა! მერე სავალდებულო კი არაა, რომ აუცილებლად თავის ბორბალი გააძოხოს, შეუძლია სხვისიც... ბოლოს და ბოლოს, სადაც უნდა იქ იშოვნის. (ისმის კატის გულშემზარავი კნავილი)
 თინა — ვანო! ფისო კუდი მაგიდის ფეხს მიწებებია.
 ვანო — ვაჰა, ვაჰა!
 თინა — და მეც... ვაიმე... მეც ვერ ვეღებო სკამიდან...
 ვანო — ვაჰა!.. ასეც ვიცოდი... ვაჰა!.. ესე იგი, წებო გამოსადეგია. საკვირველია... მილიონი მადლობა გვეკუთვნის... ბოდიში... ერთი წუთი... სად არის ჩემი „პრაქტიკოსის თანამგზავრი?“ აი, ესეც... ცოტაც მაკადე და ხელად აგაძრობ სკამიდან. არხეინად ბრძანდებოდე. გთხოვ სიმშვიდე შეინარჩუნო.
 თინა — მე მშვენივრად ვგრძნობ თავს და სრულ სიმშვიდესაც ვინარჩუნებ.
 ვანო — (წიგნს ფურცლავს) ასე... ასე... ანი, ბანი, განი, დონი, ენი, ვინი, ზენი. უფრო იქით... (ფურცლავს) სანი, „სახამებელი“... სადღა ასო წ. წილ, წილ... (ფურცლავს) „წაგლეჯს“... „წაგლეჯს“ „წებვა“... „წებონარევი“... „წებოწასმული“ „წენგოს წვენი“... (კატის კნავილი) ყოველგვარი პანიკის გარეშე... „წენგოს წვენი“... (ისეც კატის კნავილი) ახლავე... ახლავე...

აი, აი... „წებო უნივერსალური“... ყველაფერი გასაგებია. იმისათვის, რომ დაგიხსნათ დაწებებისაგან და აგაძროთ, უნდა რაღაცეათ მდულარეში, ან დაგასხათ მდულარე წყალი, ანდა გამოვიყენოთ ცხელი ორთქლი... (კატის გულშემზარავი კნავილი. ვანო მღერის)
 დაწებება რა საქმეა, ეს ხომ ყველას შეუძლია, მე აძრობა უფრო მინდა, სწორედ ამ სურვილმა მძლია. შევისწავლე წესი რთული, ვიმსახურებ ქებასა, ძნელ საქმეებს ვიღებ გულით, და დღეიდან სიხარულით დამიწყებენ ძებნასა.
 თინა — აბა! აბა... ეპეი...
 ვანო — რა „აბა“, მართლაც და, ხომ არ შემიძლია მდულარეში ჩაგაგდო, ან ცხელ ორთქლთან გაგაჩერო? ან კი ამოდენა ორთქლი საიდან ვიშოვნო? არა, შენი აძრობა შეუძლებელია. ფუჭი ხერხია. ასეც ვიცოდი.
 თინა — რა? შეუძლებელია? მაშ ასე ვიყო? ფისომ რაღა ჰქნას?... ვაიმე... (საცოდავი კნავილი)
 ვანო — მაინც, რა გაწუხებთ? ხუთი წუთი რომ მშვიდად იჯდეთ ეს აღარ შეგიძლიათ? რა გვითხრა მამამ? არ გახსოვს? ცეცხლმოკიდებულივით ნუ დარბიხართო! ჰოდა, ახლა იჯექით! (საცოდავი კნავილი. პაუზა. ვანო აგრძელებს) იმისათვის, რომ ფისო ვაგათავისუფლოთ, არსებობს მხოლოდ ორი საშუალება: ან მაგიდას ფეხი უნდა მოგხერხოთ, ან კატას კუდი წავაჭრათ. (ისეც საცოდავი კნავილი)
 თინა — ვაიმე... ვაი... ვაიმე...
 ვანო — გაჩერდი, ნუ წუწუნებ... ფიქრის საშუალებასაც არ მაძლევ. აქ შეიძლება ცნობილი მეთოდიც გამოვიყენოთ: „ვეფხიას“ ისე მოვჭრათ კუდი, როგორც ძაღლებს სჭირან ხოლმე. „ვეფხიას“ ჯერ გავაპრავთ... გაიგე?
 თინა — გავიგე, ჰო... (მოთლოდნელად, მკვახედ) ეი, შენ, დამწყებო პრაქტიკოსო...
 ვანო — რა?
 თინა — უთავო მხედარო...
 ვანო — (უყვირის) თინა!
 თინა — ოჰო, მგონი აღარ ვარ დაწებებული. მხოლოდ კაბაზე ლაქა დარჩა... (კნავილი) ახლავე ფისო, ახლავე გაათავისუფლებ.
 ვანო — თინიკო, შენ არხეინად იყავი, მაგაზე ნუ სწუხარ, მაგ ლაქას მე გამოვიყვან, ისეთ საშუალებას ვიხმარ, რომ შემდეგ შენს კაბას ვეღარც იცნობ. გოგირდის სიმუხვეს ვიშოვნო.
 თინა — წარმოდგენილი მაქვს რაც იქნება. არა, უმჯობესია ამ ლაქას მე თვითონ ჩვეულებრივი ბენზინით გავაჭრობ. (კნავილი) ახლავე, ფისო, ახლავე...
 ვანო — თინიკო, შენ არაფერიც არა მაქვს წარმოდგენილი. ბენზინი — ეს ხომ ბავშვური გასართობია. საერთოდ მე და

შენ წვრილმანებს გადაყვეით... დაწებება, აძრობა... ლაქა თავიდანვე უნდა გამოგვეყვანა... აი, ეს საქმე იქნებოდა... წარმოგიდგენია? მამა სამუშაოდან დაბრუნდება, დარინახავს დამსხვრეულ ქურჭელს და გაჯავრებას დააპირებს თუ არა, სწორედ ამ დროს ლაქის ამომყვან სითხეს ჩვენ მას პირდაპირ ცხვირთან მივუტანთ.
 თინა — ვეფხია, ვეფხია... ამ წუთშივე. მაკრატელით წაშვი გაგაკრიჭვ და მორჩა, შენი წვალეზაც გათავდება... ასე... (კრიჭავს) ასე... მორჩა და გათავდა... (კატა გახარებული კნავის)
 ვანო — ვაი... ვაი... ვაიმე...
 თინა — რა მოხდა?
 ვანო — მგონია მეც სკამზე მივწებებულვარ...
 თინა — (საქმიანად) ვაჰა! მაშასადამე წებო კარგი ყოფილა... ათასი მადლობა...
 ვანო — სისულელის ლაპარაკს თავი დაანებე...
 თინა — შეიძლება მდულარეში ჩაგიშვათ, ან ცხელ ორთქლზე გაგაჩეროთ.
 ვანო — თინა!
 თინა — ათასი მადლობა...
 ვანო — ვაი, ვაი... ვაიმე...
 თინა — გაჩერდი, ნუ წუწუნებ, ფიქრის საშუალებასაც არ მაძლევ... იმისათვის, რომ აგაძროთ, არსებობს მხოლოდ ორი საშუალება.
 ვანო — (დამტყრებით) თინიკო! ნუ სულელობ...
 თინა — წყნარად, წყნარად... დამშვიდდი... ყველაფერს ეშველება... მე შენ სწორედ „ცნობილი მეთოდი“ აგაძრობ... სად არის შენი „თანამგზავრი წიგნი?“ აბა, აქ გახლავს... (ფურცლავს) აბა, ვნახოთ ასო „წ“ „წააბრძანა“, „წააგლეჯს“, „წაახდინა“, „წაამტვრია“, „წაბლიწვა“, „წასმული“, „წავჭერი“, „წაკვეთა“.

აღმოჩენა საპარაში

საფრანგეთის პრესის ცნობით, საპარიდან ახლახან დაბრუნდა ანთროპოლოგი ანრი ლოტი, რომელმაც უდაბნოს მთებში პირველყოფილი ადამიანის სადგომი და ნახატების უმდიდრესი კოლექცია აღმოაჩინა.

ლოტის ექსპედიციამ საპარაში შვიდი თვე დაჰყო. ამ ხნის განმავლობაში მან და მისმა სუთმა ახსნა 60 — სტუდენტებმა და ფოტოგრაფმა — 400 ფოტორეპროდუქცია გააკეთეს, მაგრამ ეს მხოლოდ მცირე ნაწილია იმ სიმდიდრისა, რაც საპარის გამოქვა-

ბულებში იქნა აღმოჩენილი. ლოტის სტიკებით იქ კიდევ არის დარჩენილი ათათასამდე ისეთი სურათი, რომელთა შესწავლა საქარო და შესაძლებელია. ყველა ეს სურათი, მუზეუმის მსგავსად, თავმოყრილია ოთხ სხვადასხვა ადგილას, სადაც, როგორც ჩანს, პირველყოფილ ადამიანს უკანასკნელი ადგილსამყოფელი ჰქონდა. მეცნიერის აზრით, ევლასე ძველი სურათები ათი ათასი წლის წინათ არის დახატული და მათ მასინდელი ადამიანის გაუვარჯიშებელი ხელი ეტყობა. მაგრამ შემდეგი პერიოდის სურათებს თანდათან საკმაოდ პროპორციული მოხაზულობა აქვს მიღებული. სურათებზე, ადამიანთა გარდა, მსხვილფეხა საქონლის ჯოგებიცაა გამოხატული. აქაიქი აქლემებს, საბრძოლო ორთავალებს და ეგვიპტურ ხომალდებსაც კი ვხვდავთ. ანრი ლოტი ფიქრობს, რომ მის მიერ აღმოჩენილი სავსებით დამოუკიდებელი კულტურა, რომელსაც აქაიქ ეგვიპტის კულტურის გავლენა ეტყობა. ეს, მისი აზრით, იმით არის გამოწვეული, რომ ამ ადგილებში დროდადრო ეგვიპტელი მომთაბარე მეჯოგეები შემოდიოდნენ ხოლმე.

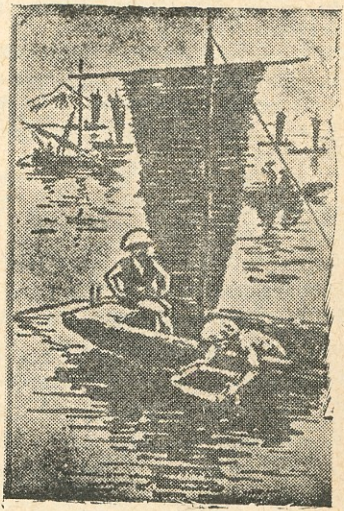
ლოტს გადაწყვეტილი აქვს მალე დაბრუნდეს საპარაში და გააგრძელოს დაწყებული გამოკვლევა.

ხელოვნური მარგალიტები

ერთ იაპონელ ვაჭარს, სახელად მაკიმოტოს, გასული საუკუნის ბოლოს, მარგალიტების ხელოვნური მოშენების სურვილი დაებადა. მაკიმოტომ იცოდა, რომ ნიუარაში შეყვანილი ყოველი უცხო საგანი დროთა განმავლობაში ნახშირმჟავა კალციუმით იფარება (ნახშირმჟავა კალციუმში, მარგალიტის ერთ-ერთი მუდმივი შემადგენელი ნაწილია), და ფიქრობდა, რომ ამ გზით ხელოვნური მარგალიტის მიღებას მოახერხებდა. წლების განმავლობაში ატარებდა იგი ცდებს: შეჰყავდა ნიუარის სხეულში სილის ნამცეცები, შემდეგ წყალში უშვებდა მათ, — მაგრამ ამაოდ, ნიუარა ყოველ უცხო საგანს უკანვე ავადებდა. ბოლოს, 1898 წელს, მან როგორც იქნა, მიიღო არასწორი ფორმის პირველი მარგალიტები. წარმატებით აღფრთოვანებული მაკიმოტომ მარგალიტების ნამდვილი წყალქვეშა პლანტაცია მოაწყო და ცდები უფრო ფართო მასშტაბით გააგრძელა. მას მოლუსკის სხეულში სილის ნამცეცების გარდა სხვა საგნებიც შეჰყავდა, მერე ნიუარას რკინის ვალიაში ათავსებდა და წყალში უშვებდა.

უკანასკნელ ხანებში მარგალიტის ხელოვნური მოშენების ტექნიკა ძალზე წინ წავიდა. ახლა ნიუარის სხეულში სადაფის შეყვანა დაიწყო. ამან კი მეტად გაზარდა ხელოვნურად მიღებული მარგალიტის ხარის-

ხი. გალიაში გამოწვევდნენ მოლუსკებს რამდენიმე წლის განმავლობაში წყალში ტოვებენ. დაკვირვებამ ცხადყო, რომ მოლუსკის სხეულში შეყვანილი საგანი ყოველდღე იფარება ნახშირმჟავა კალციუმის სიფრთვანა შრით. ასე რომ, წლის განმავლობაში მის გარშემო წინ თხელი შრე იქმნება. მარგალიტის მიღებას, საშუალოდ, სამი წელიწადი სჭირდება.

ვანო — ვაი... ვაი... (კატის კმაყოფილი კრუტუნები. თინა ფურცლავს)

თინა — ყოველგვარი პანიკის გარეშე! „წაკვრა“, „წამლობა“, „წამწამი“, „წახმა“, „წადმა-უკუღმა“, „წელკავი“, „წეწვა-გლეჯა“, „წვადობა“...

ვანო — ვაი... ვაი... ვაი... (კატის კმაყოფილი კრუტუნები)
თინა — წუნარად, წუნარად! დამშვიდდი! „წივილ-კივილი“, „წინდაუხედავი“... ვერ ვნახე... ძნელი მოსაძებნია... „წიწკა“... „წურბელი“, „წყალბადი“, „წყალწაღებულის“, „წურება“, ეჰ... უკან უნდა მოვკებნო... ჰო... აგერ... ისიც... „წებო უნივერსალური“... ვანო, როგორც ირკვევა ჩვენ არასწორად დავაწებეთ ეს მხედარი.. ეს ჭიქა და ეს ვაზა... დაწებებული ნაწილები მჭიდროდ უნდა მიგვეკრა ერთმანეთზე და ისე ყოფილიყო დღეღამის განმავლობაში. ამის შესახებ რატომ არაფერი არ მითხარი?

ვანო — (საწყლად) კი მაგრამ, ეგ მე საიდან უნდა მცოდნოდა?

თინა — როგორ თუ საიდან... აქ ხომ სწერია?!

ვანო — ხად სწერია?

თინა — აი, ვერა ხედავ?

ვანო — ჰოო! აქამდე არ წამიკითხავს... მე მხოლოდ აქამდე მოვედი.

თინა — ნახევრამდე? ეჰ, შე ჩიტირეკია... ცუდლუტო... ქარაფშუტა... ზეჭვრეტია...

ვანო — „ზეჭვრეტია“ რაღა?

თინა — ზეჭვრეტია?! როგორ აგისხნა... მაგალითად, ზეჭვრეტია დაახლოვებით შენნარია, რომელიც მხოლოდ წიგნის სათაურებს წაიკითხავს და ყველას კი ეუბნება: „როგორ არა, წავიკითხე“. მე შენ ახლა როგორც გამჭვირვალეს ისე გხედავ... თავიდან ფხვრებამდე გიცნობ ვინცა ხარ! ეჰ, შე უთავო მხედარო!

ფ ა რ დ ა

წ ა მ ყ ვ ა ნ ი

ალბათ იცნობთ მსგავს ბიჭუნებს მოიგონეთ, არ გახსოვთ? ნათქვამია: „კარგი ცხენი არ დაირტყამს მათარასსო!“ ხომ შერცხვება ასეთ ვანოს აქ თქმული რომ ახდება? — ბევრი უთავო მხედარი, თავიანი გახდება.

დარტყმა და ბურთი ზე-
წარში გაეხვია. კარგია,
როცა ბურთი ბადეში ეხ-
ვევა, მაგრამ ზეწარში
ბურთის გახვევა მართო
დიასახლისებს კი არა,
თვითონ ფეხბურთელებ-
საც არ მოწონთ.

ხე ენს ენოსა

ფოტო დ. იაკობაშვილისა

ფეხბურთია

ფოტონარკვევი

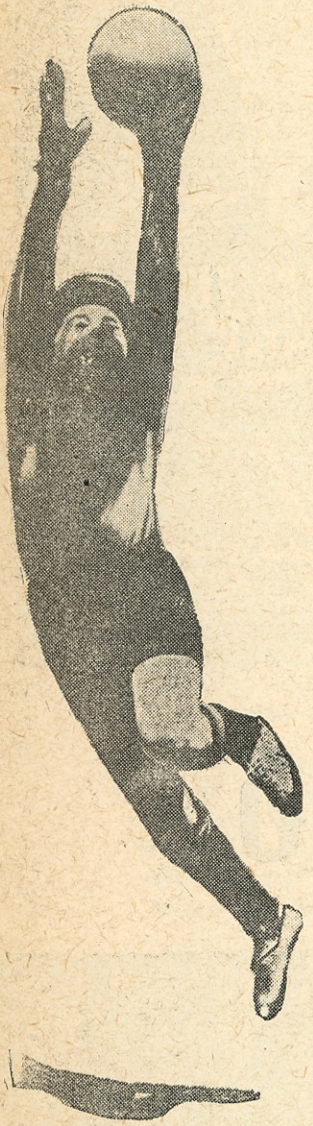

კარგია ზაფხულის არდადეგები, და-
სვენება, თამაში. კარგია განსაკუთრე-
ბით მაშინ, როცა ნიშნების ფურცელი
ხუთიანებითაა დამშვენებული. დაე,
მან, ვისაც საშემოდგომო გამოცდა
გამოჰყვა, იმეორის კლასში გავლილი
მასალა, ერთი საათითაც ვერ მოაცი-
ლოს თამაშისათვის. მარჯანიშვილის
მოედანზე მდებარე დიდი სახლის
მცხოვრებ ბავშვებს კი სულაც არა
აქვთ ამისი დარდი. მათ სწავლას პე-
რიოდში თავი არ შეუტრცხვენიათ. ახ-
ლა კი, ზაფხულის ცხელ დღეებში,
ვიდრე აგარაკებზე წავილოდნენ, მე-
გობრებმა ფეხბურთის თამაში დაიწყეს.
ისინი უფროსების მსგავსად, ფეხბურ-
თის დიდი გულშემატკივარნი არიან. ამ
სეზონში თითქმის არცერთი თამაში არ
გამოუტოვებიათ. ხშირად ძალიან
უჭარდათ ბილეთის შოვნა, მაგრამ
მაინც ახერხებდნენ. ტრიბუნებზე ჩა-

☆
← მსაჯის სასტვენის ხმა — და თამაში
დაიწყო... ბევრი ფეხბურთელი ინატ-
რებს კოსტა კობერიძის მსაჯის მსაჯს.

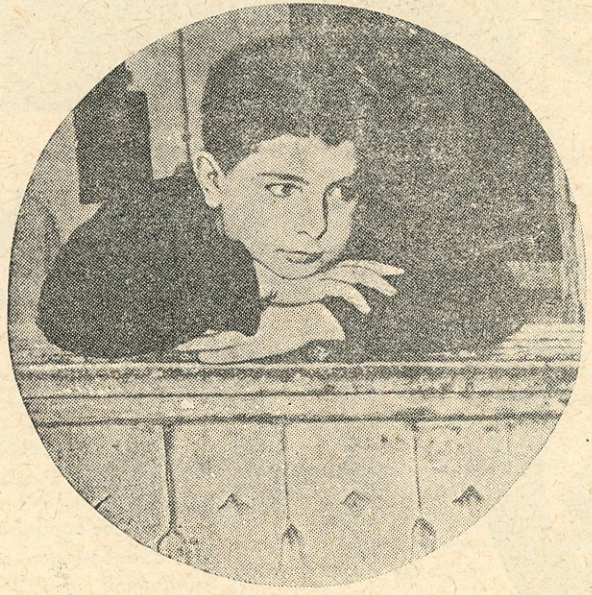
☆
სახიფათო მომენტი კართან. დაძაბუ-
ლი ბრძოლაა. აიღებს თუ არა მეკარე
ბურთს? ვის დარჩება გამარჯვება? →

მომსხდარნი მზესუმზირას აწკაპუნებდნენ და ყოყინით გამოთქვამდნენ თავიანთ გულისწყრომასა თუ სიხარულს. მერე კი ერთად ბრუნდებოდნენ სახლში, ჩხუბით, ყაყანიით. ფეხბურთში ყველას თავისი გმირი ჰყავდა. ვინ ვის აქებდა ვინ ვის. ერთხელ ერთმა მათგანმა ბორის პაიჭაძე გაიხსენა, ამოიხრა და თქვა: „აი, თამაში იმან იცოდაო“. თუმცა არცერთ მათგანს ძია ბორისი ფეხბურთის ველზე არ უნახავს, მაგრამ ყველას იმდენი რამ გაეგონა მისი ბრწყინვალე თამაშის შესახებ, რომ ესეც კმაროდა. ამიტომ ადვილი გასაგებია ის სიხარული, როცა ბორის პაიჭაძემ თავისი ეზოს გუნდის არსებობა გაიგო და ესტუმრა კიდევ ნორჩ ფეხბურთელებს... ბიჭებმა მაშინ უფრო მეტად გამოიღეს თავი, როცა

ბორის პაიჭაძემ ისინი ვახუშტი წიგნების ფეხბურთის სტადიონზე! ჰოდა ბიჭებიც ხალისით დაუტრიალდნენ ბურთს... ბევრი ღლე გავიდა: მას შემდეგ, მაგრამ ჩვენს ფეხბურთელებს ახსოვთ ბორისის რჩევა-დარიგება; ცდილობენ, ისე ითამაშონ, რომ ახალი შეხვედრისას ძია ბორისი თავიანთი წარმატებით გაახარონ, მაგრამ ნეტავ როდეს იქნენ ეს შეხვედრა?... ამ ბოლო ღროს გულტყევით პატარებს, ძია ბორისმა ისინი თითქოს მიივიწყა...

ზაფხულის ერთ ცხელ დღეს ურნალ „პიონერის“ ფოტოკორესპონდენტი ნორჩი ფეხბურთელების ეზოს ესტუმრა. როგორც სურათებიდან ჩანს მართლაც რომ ცხელი ღლე იდგა ეზოში.

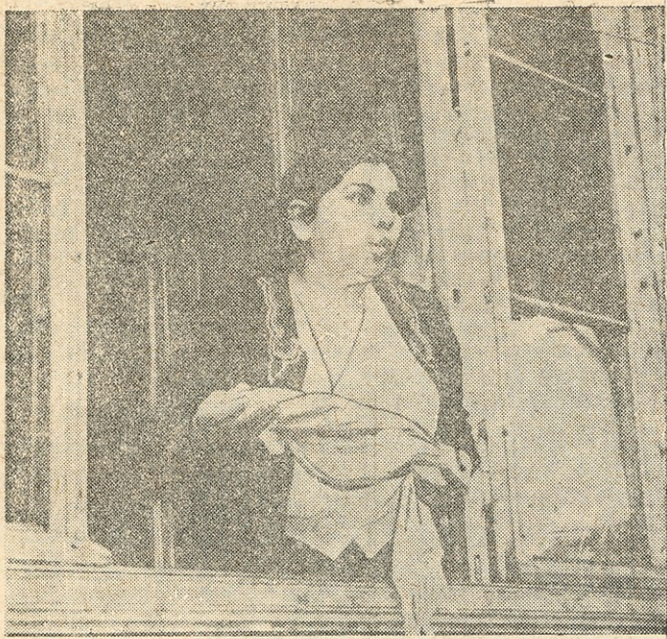
ეს ბიჭუნა — თეიმურაზ მენაბდეა. დღეს იგი იძულებულია მხოლოდ მაყურებელი იყოს. რამდენად სიამოვნებს მას ეს როლი, სახეზეც კარგად ეტყობა.

↑ როგორც ჩანს, მეკარე დაუფლავ ბურთს.

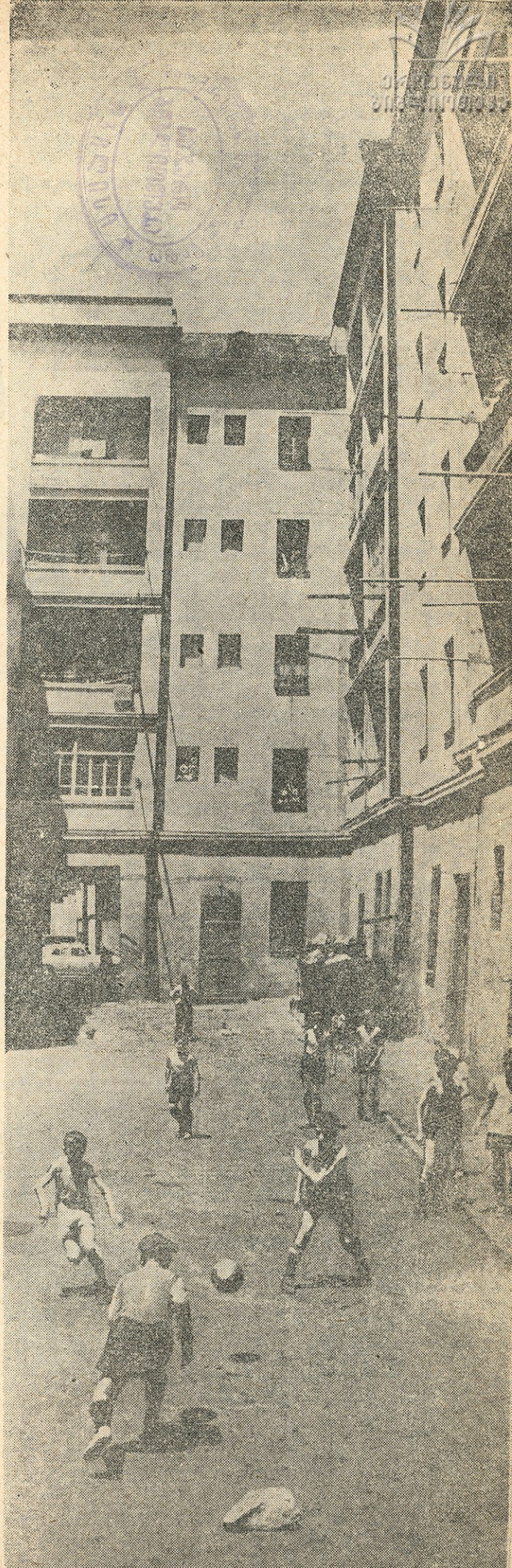
ეს დათოა, ჩვენი გუნდის ყველა ახალგაზრდა მოთამაშე. ხედავთ, საერთო სიმაჰათით სარგებლობს გულშემატკივართა შორის?!

← „დასავლეთის ტრიბუნაზე“ ყველა გილი დაკავებულია. მაყურებლები არიან თამაშით გატაცებულნი, რომ მზესუმზირაც კი გადაავიწყდათ. ხომ წინასწარ მოიმარაგეს ამ დღისთვის?

ჩენი სახლის რწმუნებული და სარეცხის პატრონი — დეიდა მარგო. მართალია, ახლა გაჯავრებულია, მაგრამ არ იფიქროთ, რომ ასეთი იყოს ყოველთვის. იგი კეთილი ქალია, ბავშვები ძალიან უყვარს, და ფეხბურთის თამაშს არასოდეს უშლის მათ.

ეს კი ჩენი ეზოა, მარჯანიშვილის მოედანზე. თუ სურვილი გექნებათ, მოდით, გაგვიცანით, შეგვეჯიბრეთ.

0527

გოლარკი ჭიშვილი

ნახატები ნ. შალიკაშვილისა

ნ ა რ ბ ი

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

იმ ამბავმა მიშველა მაშინ, თორემ წასული იყო ჩემი საქმე — თორმეტი წლის ბიჭს ნერვები დამაწყდებოდა...

ის ყველაზე მეტად ჩემთან ამხანაგობდა; გვყავდა საერთო მეგობრები, საერთო მეზობლებიც. მაგრამ ჩემთან ყოფნა უფრო მაშინ გაუტკბებოდა, როცა ბიჭებთან რაიმეში ვერ მორიდებოდა... მანამდე კი რატომღაც ასე იცოდა: არც დაცინვას მაკლებდა უმიზეზოდ აღერლილი, არც გაცუცურაკებას და, სხვებთან რომ გაიბუტებოდა, მომაკითხავდა შინ — გამოცვლილი, ქედმოხრილი, ენადამტკბარი... უცნაურია, არა?

ჰოდა, ერთხელ, საღამო ხანს ვაშლ-ატამზე ავძვერი... ჩვენი სახლის უკან, მეორე ორღობეს რომ სახლი ეკუთვნის, იმ სახლის ეზოში უფროს ბიჭებს მოეყარათ თავი; რაღაცას ჩურჩულებდნენ. დამაინტერესა და მივედი...

სანადიროდ აპირებდნენ წასვლას. თოფის წამლის უქონლობა შემომჩივლეს, თუ გვიშოვნის, წაგიყვანთო, ამისხნეს და, თითქოს მართო მე შემეძლო ამ საქმის მოგვარება, იმედიანად შემომხვდნენ. დავფაცურდი, ავენთე სივარჯლით, ავიფხოვე და... სანადიროდ წასვლის სურვილმა ასე მათქმევინა:

— წამალს მე ვიშოვი!

— მიდი, მიდი! — შემაგულიანეს ბიჭებმა.

ვიცოდი; თოფის წამლის საყიდელ ფულს არავინ მონცემდა შინ, ჰოდა... კამოდის გვერდით, კედელზე მიკიდებულ ბაბუას საგარეო ხალათისაკენ ავჩქარდი...

შინ არავინ იყო. შევირბინე ოთახში. შევჩერდი, არა, რაღაცამ შემაჩერა. ბაბუაჩემის შემრცხვა, მთელი ქვეყნის წინაშე ვიგრძენი სირცხვილი, მაგრამ უნებურად ხალათის მარცხენა ჯიბე მაინც გავხსენი, ფულს წავეტანე და... და უეცრად ფეხის ხმას კარების გაღებაც დაერთო... დაფეთებულმა კამოდის თავზე ხელი მოვაფათურე და მოსაჩვენებლად სარკეში დავიწყე კოხტაობა...

— რას შვრები?! — იმ ჩემი ამხანაგის ხმა ვიცანი.

— არაფერს... არაფერს... — თითქოს გულმაგრად წამოვიძახე, მაგრამ, სარკეში რომ ჩემს სახეს მოვკარი თვალი, გავფუჭდი, წავხდი...

— რა გიჭირავს ხელში, რაა ბიჭო ეგ?! — მიითებდა ახარხარებული ზურიკო... დავინდე და, რომ არ დამენახა ჯობდა, ხელში პატარა პინცეტი შემრჩა, აი, ისეთი, ლაზარეს გოგო რომ წარბებს იწვრილებს. მანვე მაჩუქა. მაშინ თხილის კრეფაში ვშველოდი, ფეხში ეკალი შემესო და ისე კოხტად ამომადრო, რომ მომეწონა.

მომეწონა და გამომატანა, ისევ გამოგადგებაო, და... ხო, ხო, გამომატა კიდეც!...

—ხი, ხი... წარბს იწვრილებდი, ხომ? — ახუნტრუცდა ზურგიო.

— ვაიმე!.. არა, რა სათქმელია, ბიჭო... ეს ისე... შემეშალა... — და ხუმრობაზე გადასვლა დავაპირე... უცბათ ვიგრძენი, ერთი დანაშაული ახლა მეორე თავისმომჭრელ ამბავს შეუამხანაგდა და... დედა, დედა!... ეს მეორე ამბავი რომ ვინმემ გაიგოს, ქალაჩუნობას დამწამებენ. ჰოდა დაფურქვე ზურგიოს, ვიფიცე ცა და ქვეყანა, რომ შემეშალა, სავარცხლის ნაცვლად ამიღია-მეთქი, მაგრამ...

ლაზარეს გოგოსავით წარბის გაწვრილებას აპირებდიო! — მაინც იკრიჭებოდა ზურგიო. თუმცა დამპირდა, ნუ ვეშინია, არსად არ ვიტყვიო. ამან, ცოტა არ იყოს, დამაწყნარა, მაგრამ მასთან ყოფნის დროს სულ ვწითლებოდი — ჩემს თავს ვხედავდი სარკის წინ, პინცეტით ხელში...

იმ დღეს, დეიდასთან ავიარე და ერთი კალათა ატამი გამომატანა შინ. ჩვენს ჰიშკართან თხრილში ჩამსხდარი ამხანაგები დამხვდნენ; ატმიანი კალათა რომ დაინახეს, წამოცვივდნენ...

— აუ, ხანდრიკ, ყველას სამყოფი წამოგიღია, მოიტა აქეთ!..

— თითო-თითოს ჩამოგირიგებთ, თუ გინდათ, დანარჩენი სახლში უნდა მივიტანო. — ვთქვი და ატმების ამოსადებად დავიხარე...

— თითო რას გვეყოფა, დეიდაშენი კიდევ გამოგატანს, ჩვენ კი... — ენის წკლაპუნი აიტენეს ბიჭებმა.

— არ გინდათ და, მშვიდობით... — გავიბუსხე და წახვლა დავაპირე. მაგრამ ზურგიომ მიბრძანა:

— სულ მოგვეცი!... მოგცლია-მეთქი, აგდებულად ვუთხარი და გავიწიე.

მაშინ მომიახლოვდა, ეშმაკურად ჩაიციხა, თვალები გადაბრუცა და სხვათაშორის ჩაილაპარაკა:

— ჰი, ჰი, წარბი!..

ავირიე. კალათა კინალამ ხელიდან გამივარდა. მივხვდი: ზურგიო საიდუმლოს გამნელით დამემუქრა. აფჩქარდი, ან რა უნდა მექნა, უარზე რომ დავმდგარიყავი, ჩემი თავი მწარე კვანის ფასი განდებოდა ამხანაგებში.

ჰოდა, მოვლბი. მოსაჩვენებლად ვთქვი:

— აჰა, ბიჭებო ჭამეთ... ვიხუმრე თორემ... — გულში კი ვტიროდი, ცრემლები მალჩხოვდა...

მას შემდეგ ასე წავიდა საქმე: მეზობელმა ველოსიპედი მათხოვა — „წარბიო“, მიხსენა ზურგიომ და თვითონ ისეირნა. ბურთი მაჩუქეს — აქაც „წარბი“ დამახვედრა... მეც რა მექნა — ვუთმობდი. მოკლედ, უწარბოდ დაბადება მანატრებინა. თუმცა ჩემს თავს ვამტყუნებდი: ასე იმიტომ მიკეთებს, რომ ქურდობა გულში აღარ გავიტარო-მეთქი...

მაგრამ, თურმე, სულ სხვანაირად ყოფილა საქმე... იმ ზამთარს ბაბუამ ჩვენი სასიბინდის ქვეშ დროებით კოლმეურნეობის სასუქი შეინახა. ჰოდა, იმ დღეს მითხრა, პატარა ხელურემათი თითო ტომარა რომ ამოწილო საწყობში, კარგი ბიჭი იქნებო.

კარგ ბიჭად მომიქონდა თავი და წიღვას შევეუდექი. ზურგიო მოსახვევში დამიხვდა ბიჭებთან ერთად.

ჯერ ბიჭებმა მითხრეს, ერთი ტომარა სასუქი მოგვეცი ბოთლებში ჩასაყრელად.

გაგიჟებულხართ-მეთქი ავყვირდი. მაშინ ზურგიო გამომეჭიმა ძველებურად.

ხმაურზე გოგოებიც შეგროვდნენ. მათ შორის რატომღაც ციციხოსი მენათრებოდა ყველაზე მეტად და, ახლა რომ ციციხოს თანადასწრებით მიპირებდა ის ვაჟბატონი შერცხვენას, გავგიჟდი...

მაგრამ მაინც ტკბილად ვუთხარი ზურგიოს:

— ბიჭო, ეს რომ ჩემი იყოს, კიდევ ჰო, მაგრამ კოლმეურნეობისა და ხომ იცი...

— მოიტა, თორემ... — ზურგიომ გოგოების დანახვაზე მთლად გამოიღო თავი და უსირცხვილოდ „წარბი“ მიხსენა...

— ჰა, იძლევი, თუ არა!...

აღარ გავეცი ხმა, იქნებ მომეშვას-მეთქი. მაგრამ გავიგონია! გადაუხვეველ სიტყვაზე დადგა. ჰოდა, მეც ხომ კოლმეურნეობის ქონებას ასე იოლად ვერ გადავყრიდი და, გამოსავალი რომ ვეღარ ვნახე, ამდენ მოთმინებას ხელი ვკარი და

ავღრიალდი, გამწარებულმა მისკენ გავიწიე — თვალებს ამოვიჩიქნიდი, ბიჭებს რომ გავეშვი.

ამხანაგები ჯერ იციხოდნენ, მაგრამ მერე, როცა თვითონ ვთქვი, მე თვითონ მოვყევი ჩემი ამბავი, — გამოათხეს ზურგიო და გაროზგილი ძაღლივით გაიძურწა... ახლა, ხვალ — ზეგსწავლა დაიწყება, ჰოდა, შემომი თვალა შევრიგდეთო. არ მითქვამს უარი, — უხერხულია, ერთ კლასში ვართ, შევურიგდები, მაგრამ იმას მაინც ვეტყვი, რომ ჩემი დანაშაული, ჩემი შეცდომა ბოროტად გამოიყენა.

ბორის ძნელაძე

ი ს ი ნ ი
 ი ბ რ ძ მ დ ნ ე ნ
 ხ ა ლ ხ ი ს
 გ ე დ ნ ი ა რ გ ი ს ა თ ვ ი ს

კომუნარის ბაღში, ვაჟკაცის ქანდაკება დგას. მხრები არწივივით გაუშლია, საკინძე ჩახსნია, თითქოს მკერდი ბორგავს და ველარ იტევს ფიქრებს, ოცნებებს. დგას ზაფხულ-ზამთარ, ამაყი, შეუდრეკელი. ერთმა ქართველმა პოეტმა სწორედ ასეთი დახატა იგი ზამთრის დღეებში:

„ის მუნჯ ქვისგან გამოჭრილი ვადაჰყურებს ტანთერ მხარეს.
 მისი შუბლის ნაოჭივით შექმუნხულა ზამთრის ღამე.
 მხრებს ფანტელი ეფანტება და ქვის სახეს სუსხავს თითქოს,
 ქვა ქვებიდან მონამტრევეი თითქოს ფრონტზე დგას და ფიქრობს.
 აგონდება ცეცხლის ენა, ჰორიზონტზე წამლის ბური,
 შორეული ტყვიის სტვენა, თუ ცხენების თქარათქურა...“

მართლაც ასეთი იყო იგი, საქართველოს კომკავშირის ერთ-ერთი ორგანიზატორი, საბჭოთა ხელისუფლებისათვის მებრძოლი, მამაცი მხედარი — ბორის ძნელაძე.

თქვენ ხშირად ხედავთ ოჯახში, სკოლაში, როგორ დელავენ თქვენი უფროსი და-ძმები, როცა მათ ლენინური კომკავშირის რიგებში იღებენ. რა საზეიმოა ის დღეები, როცა ისინი პიონერულ ყელსახვევს ეთხოვებიან და კომკავშირის სამკერდე ნიშანს იკეთებენ. ყველა შეპხარის მათ, ულოცავს; ხშირად კითხულობთ სკოლაში, კედელზე გაკრულ განცხადებას, რომ ამა და ამ დღეს, ამა და ამ საათზე კომკავშირული ორგანიზაციის კრებაა დანიშნული. მერე იმასაც ხედავთ, როგორ გამოდიან თქვენი უფროსი ამხანაგები კრებიდან კამათით, მსჯელობით. ყველა ღიმილით აცილებს მათ. მაგრამ ასე როდი იყო დიდი ხნის წინათ. მაშინ, როცა 1917 წელს ბორის ძნელაძე ახალგაზრდათა მოძრაობაში ჩაება და სათავეში ჩაუდგა ახალგაზრდათა კომუნისტურ ორგანიზაციას — „სპარტაკს“, ამ ორგანიზაციის კრებები არალეგალურად მიმდინარეობდა ხოლმე. საქართველოს მაშინდელი მენშევიკური მთავრობა ყოველმხრივ უშლიდა ხელს „სპარტაკის“ მუშაობას. მაგრამ ახალგაზრდებს ყოველთვის მხარს უჭერდნენ ბრძოლებში გამობრძმედილი უფროსი ამხანაგები, კომუნისტები. ეხმარებოდნენ ყველა ღონისძიების ჩატარებისას. საჯარო ლექციები, დისკუტების მოწყობა, მიტინგები. ყველგან და ყოველთვის „სპარტაკელებთან“ იყვნენ ისინი. ჰკითხეთ თქვენს უფროსებს, პაპებს, ბებიებს. შეიძლება რომელიმე მათგანმა გაიხსენოს 1918 წლის 10 ოქტომბერი, როცა მენშევიკურმა მთავრობამ თბილისში დაარბია „სპარტაკის“ რაიონული კომიტეტის მიერ მოწყობილი საჯარო ლექცია. ამ ლექციას ხომ „სპარტაკელთა“ მეგობარი, უფროსი ამხანაგი მიხა ცხაკაია კითხულობდა.

„სპარტაკელთა“ მოძრაობაში სწრაფად ჩაება თბილისი. განსაკუთრებით კი მუშათა რაიონები. თბილისიდან ამ მოძრაობის ცეცხლი მთელ საქართველოს მოედო. ბორის ძნელაძე ამხანაგებთან ერთად საქართველოს ყველა რაიონში და განსაკუთრებით გურიაში აბამდა ახალგაზრდათა კომუნისტური ორგანიზაციის ქსელს. საქართველოს ახალგაზრდობას ამ მღელვარე ბრძოლებში აბამდა.

- ძირს საქართველოს მენშევიკური მთავრობა!
- გაუმარჯოს საბჭოთა საქართველოს!

ასეთი იყო სპარტაკელთა ლოზუნგები. რა დაბრკოლება არ შეხვდა ბორისს ბრძოლის ამ გზაზე! გაჭირვება, უსახსრობა, ციხე, სამშობლოდან გასასლება. სწორედ იმ წლებში შეიპყრო იგი საშინელმა სენმა — ტლექმა. მაგრამ მას ყოველთვის ჰყოფნიდა ენერჯია და ცეცხლი ბრძოლისათვის.

ახალგაზრდებმა დიდი როლი შეასრულეს 1919 წლის შეიარაღებული აჯანყების მომზადების საქმეში. ქუთაისი, ლანჩხუთი, ჩოხატაური და კიდევ სხვა ქალაქები შემოიარა ბორისმა. იქაურ ორგანიზაციებს გაუწია ხელმძღვანელობა, მოამზადა შეიარაღებული გამოსვლებისათვის. პარტიამ დაავალა კომკავშირის მტრის ძალების შესწავლა, დაზვერვა. ახალგაზრდებმა ეს ამოცანა ისე კარგად შეასრულეს, რომ მენშევიკური მთავრობაც კი განაცვიფრა ცნობების სიზუსტემ.

აჯანყებას იმ წლებში მეტად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა: საქართველოს მშრომელებმა ამით უჩვენეს მტრებს, რომ ისინი ახალგაზრდა საბჭოთა რუსეთის მხარეზე იყვნენ. ეს იყო მეტად მძიმე წლები. საბჭოთა რუსეთს უტევდა კოლჩაკი, დენიკინი, ინტერვენცია. ამიერ-კავკასიის კონტრარევოლუციური პარტიები ზურგს უმაგრებდნენ საბჭოთა რუსეთის მტრებს. მაგრამ მოწინავე ადამიანებმა, კომუნისტებმა, კომკავშირელებმა, საქართველოს მშრომელებმა ხმა აიმაღლეს ამ უსამართლობის წინააღმდეგ. დაიწყო გამოსვლები კახეთში, გორში, გურიაში. მენშევიკური მთავრობა მთელი სისასტიკით ახშობდა ამ გამოსვლებს. აბატიმრებდა ხელმძღვანელებს, ხერხედა, არბევდა აჯანყებულებს, ანადგურებდა კონსპირაციულ ბინებს. ბორისი მაშინ ლიხურგეთის ციხეში ჩააგდეს. მაგრამ მან მაინც მოახერხა კვლავ თბილისში დაბრუნება. აქ კი ისევ თავის საყვარელ საქმეს მიეცა მთელი ვატაცებით.

კომკავშირელებმა იმ წლებში დიდი როლი შეასრულეს არალეგალური ლიტერატურის ბეჭდვის და მისი გავრცელების საქმეში. ამით მათ კიდევ ერთხელ გაუწიეს დიდი სამსახური პარტიას, დაუმტკიცეს თუ რა საიმედო ცვლა ეზრდებოდა მათი სანით, მათ ჩამოაყალიბეს ტექნიკური კოლეგია, ეგრეთწოდებული „ტეხკოლი“. „ტეხკოლის“ წევრები მრავალ ეშმაკობასა და ხერხს მიმართავდნენ, რათა სტამბებში დაებეჭდათ არალეგალური, პარტიული ლიტერატურა. მენშევიკური მთავრობის ცხვირწინ, გვიან, ღამით, მაშინ, როცა სტამბის ნამდვილ ბატონ-პატრონებს ეძინათ, „ტეხკოლეგები“ ათობდნენ დარაჯებს, პოლიციელებს, ათობდნენ საუბრით, გარმონის დაკვრით, დანარჩენები აღებდნენ სტამბას და სანთლის შუქზე აწყობდნენ საამქროში რევოლუციურ სტრიქონებს. მეორე დღეს მთელ ქალაქს

ეფინებოდა მათი ნაბეჭდი პროკლამაცია, მოწოდება. თავა რტეხდა მენშევიკური მთავრობა, მაგრამ ვერაფრით ამოეხსნა ეს საიდუმლო. ჩხრეკედნენ სტამბებს, მუშებს, მაგრამ ვერაფერს პოულობდნენ. ბორისი კი მეგობრებთან ერთად დაცინოდა მტერს, რადგან თითქმის ყველა სტამბა ახალგაზრდობის განკარგულებაში იყო. ისინი დადიოდნენ თეატრებში, ქუჩებში, ფაბრიკა-ქარხნებში და ავრცელებდნენ რევოლუციურ ფურცლებს. ხშირად წარმატებით გათამამებულნი ან პროკლამაციებს ჯიბეში უწყობდნენ მინისტრებსა და მენშევიკური მთავრობის სხვა წარმომადგენლებს. ერთხელ, ასე მოექცნენ მენშევიკების მიერ ვაკეში გამართულ მიტინგზე რომელიღაც მინისტრს. მან იმდენ ხალხში ცხვირსახოცის მაგიერ პროკლამაცია რომ აოილო ჯიბიდან, ყველა მიხვდა რა ამბავიც იყო მინისტრის თავს. იგი სიბრაზის ცოფებსა ჰყრიდა, ხალხი კი იკინოდა. ამ მამაცობისათვის უყვარდათ ახალგაზრდები გამობრძედილ კომუნისტებს. წვრთნიდნენ, ასწავლიდნენ. ისინიც სიყვარულით პასუხობდნენ უფროს მეგობრებს. თუ საჭირო იყო, სიცოცხლეს არ იშურებდნენ მათთვის. პარტიის საიდუმლო კრებებს დარაჯობდნენ, პარტიის დავალებებს ასრულებდნენ. ბორისის უფროსი ძმა, ძველი კომუნისტი ვარლამ ძნელაძე დღესაც გატაცებით იგონებს იმ წლების კომკავშირლებს. იგონებს თვითონ ბორისს, რომელსაც ერთი წუთით არ დაუსვენია. მუდამ მღელვარე იყო მისი ხანმოკლე სიცოცხლე — იგი ხომ მხოლოდ ოცდასამი წლისა გარდაიცვალა!

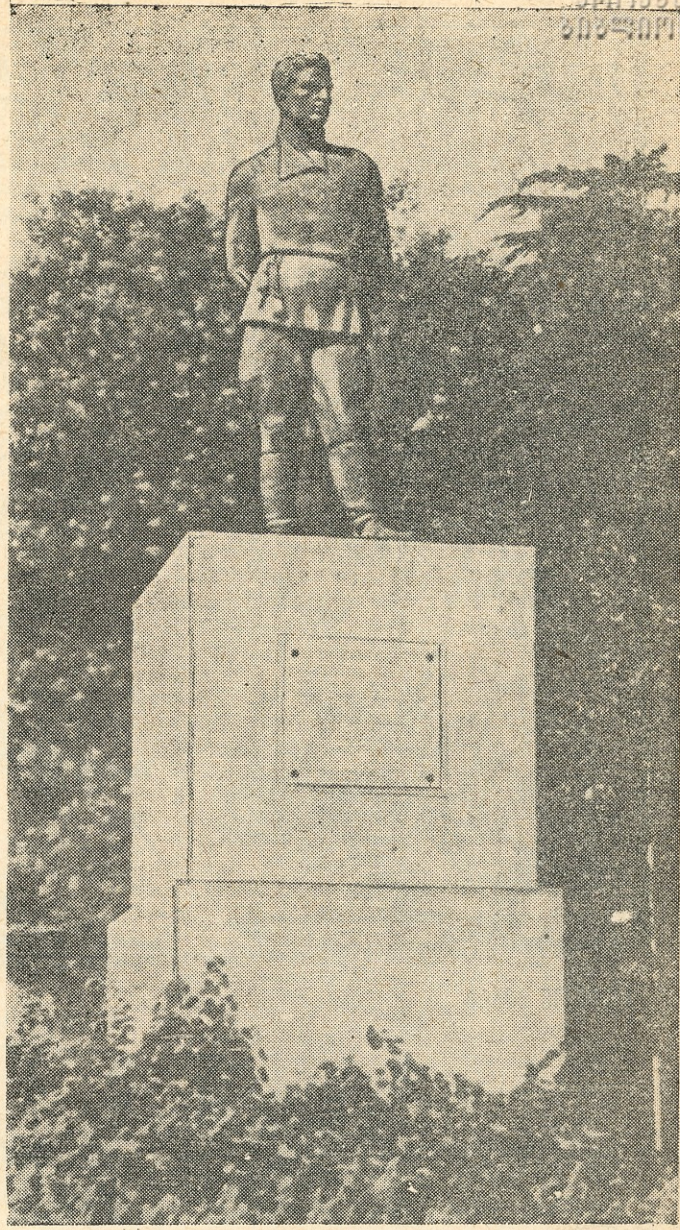
მენშევიკური მთავრობისათვის საბედისწერო გამოდგა ბორისის სიტყვები, რომელიც მან 1920 წლის 25 აგვისტოს წარმოთქვა. ამ დღეს მენშევიკური მთავრობის შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაშალა და დაარბია საქართველოს კომკავშირის პირველი ყრილობა.

ბორისმა, რომელიც ყრილობას თავმჯდომარეობდა, ასე მიმართა ამხანაგებს:

„მოვა სულ მალე დრო, როდესაც ჩვენ შემდეგ ყრილობას გავხსნით იქ, სადაც სხდომებს აწარმოებს დამფუძნებელი კრება, ვითომდა მშრომელი ხალხის საკეთილდღეო საკითხების გასარჩევად“.

ასრულდა ქართველი ხალხის ოცნება. 1921 წლის თებერვლის თვეში დადგა მისი ოქტომბერი. წითელი არმიის დახმარებით აფრიალდა საბჭოთა დროშა საქართველოშიც. საქართველო არასოდეს დაივიწყებს, რომ კომკავშირი საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვებისათვის ბრძოლაში მხარში უდგა კომუნისტურ პარტიას. დიდი იყო სიხარული საქართველოს მშრომელებისა, დიდი იყო სიხარული საქართველოს კომკავშირისა, რომლის ცენტრალურ კომიტეტს 1923 წლამდე ბორის ძნელაძე ედგა სათავეში.

1923 წელს ბორის ძნელაძე პარტიულ სამუშაოზე გადავიდა. მალე იგი სამხედრო კომისრად დანიშნეს. ახლა ბორისი სამშობლოს წითელ მეთაურებს უზრდიდა. მაგრამ ავადმყოფობის გამო იძულებული იყო აბასთუმანში წასულიყო. მაინც გულით მუდამ თბილისში იმყოფებოდა — საქმესთან, მეგობრებთან. ამიტომაც იყო, რომ სიცოცხლის უკანასკნელ დღეებში კვლავ თბილისში გამოეპარა ექიმებს... ისევ უკან დააბრუნეს... რამდენიმე დღის შემდეგ კი სამუდამოდ დაუბრუნდა საყვარელ ქალაქს, უკვე გარდაცვლილი. მის სამარესთან თავი მოიყარეს საქართველოს საუკეთესო ადამიანებმა, მუშებმა,

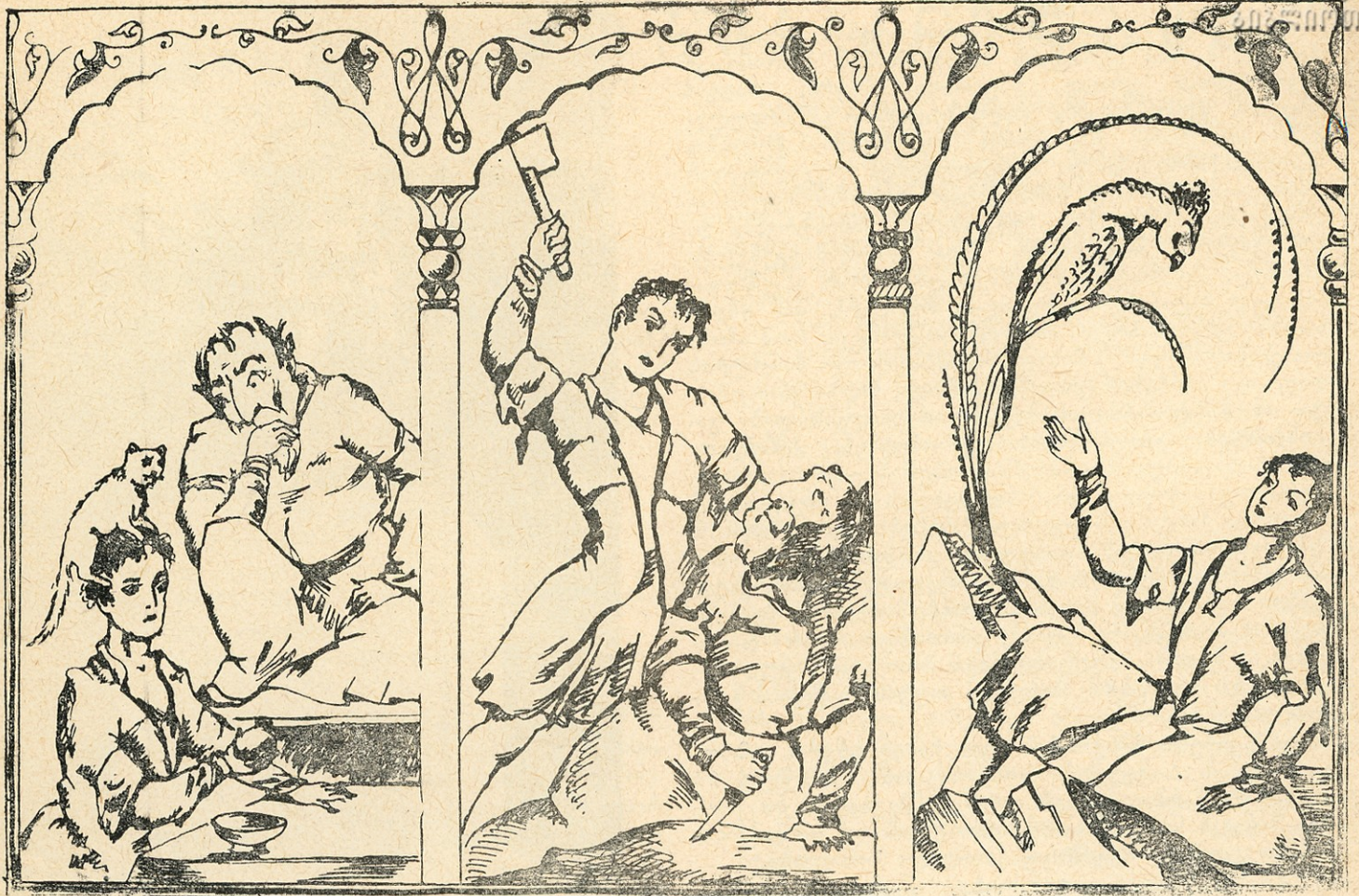

ბორის ძნელაძის ძეგლი თბილისში

გლეხებმა, კომუნისტებმა, კომკავშირლებმა, რომელთა ორგანიზაციაც პირველი უჯრედის 7 კაციდან — 16 ათას კომკავშირელს ითვლიდა იმ დღეს — 1923 წლის 11 ოქტომბერს!

როცა თქვენ სულ პაწაწინები იყავით, დედებს ეტლებით მიყავდით კომუნარის ბაღში. თავად ცისფრად შეღებილ სკამებზე ჩამოსხდებოდნენ, ხელსაქმობდნენ, ბაასობდნენ. თქვენ კი ბორისის ძეგლთან მზეზე თვლებდით, ღულუნებდით, და გაზაფხულის მზესავით დაგყურებდათ კვარცხლბეკზე აღმართული ბორისი. წამოიზარდეთ. ახლა ურიაშულით, სიცილითა და სირბილით ივლებთ ამ ლამაზ ბაღს. და ისევ თქვენთან არის ბორისი, რომელიც თქვენი ბედნიერებისათვის, თქვენი სიცილისათვის ფიქრობდა, იბრძოდა...

ნაზი კილასონია

კლავს ბზინი

წახატები ლ. გულიაშვილისა

უ ე ბ უ რ უ

ზ ლ ა კ ა რ ი

ეს ამბავი მოხდა დიდი ხნის წინათ.

იყო ერთი ცბიერი კაცი. მდიდარი იყო, მაგრამ მაინც თვალი სხვისი ნაოფლარისაკენ ეჭირა და მუდამ იმას ცდილობდა, გაჭირვებაში მყოფი ადამიანი როგორმე თავისი ცბიერების მახეში გაეხა. გლეხები მას სისხლისმსმელ ბობოლას ეძახდნენ.

ერთხელ ბობოლა ქალაქში წავიდა: მოჯამაგირე უნდა დავიჭიროვო. დიდხანს იხეტიალა მან ქალაქის მოედნებსა და ბაზრებში, და ბოლოს ერთ ობოლ ბიჭს შეხვდა, რომელიც სამუშაოს ეძებდა. მას ალალი ადამიანის სახე ჰქონდა, და ბობოლამ იფიქრა, ეს კარგი ბრიყვი ჩამივარდა.

— ათას მანეთს მოაკეცე, — უთხ-

რა ბობოლამ, — თუ კი ჰკუთია და მოხერხებით სამჯერ მაჯობებ. თუ ვერა და, — მთელი შენი სიცოცხლე მუქთად უნდა მემსახურო.

ბიჭი ერთ ხანს დაფიქრდა, შეშინდა კიდევ, ვაი თუ ვერ ვაჯობო და სამუდამოდ მისი მონა ვაფხდეთ, მაგრამ შინ დარჩენილი მშვიერი პატარა და-ძმა მოაგონდა და გადაწყვიტა ბედი ეცადა.

— თანახმა ვარ, — უთხრა მან, — ოღონდ უღვაშის ღერი მომეცი, რომ შინს სიტყვას არ გადახვალთ. ბობოლამ უღვაშის ღერი მისცა და ბიჭიც გაჰყვა.

უქმე დღე იყო. ბობოლას ცოლი და ქალიშვილი სადილის თადარიგს შეუდგნენ. ბობოლამ ისურვა სადილად მისთვის ბროწეულის წვენი-გადასხმული შემწვარი ქათამი მი-

ერთმით. მან მოჯამაგირეს ბროწეული მისცა და უთხრა:

— სანამ ქათამი შეიწვებოდეს, ბროწეული ისე დამარცვლე, რომ არცერთი მარცვალი ძირს არ დაგივარდესო.

ბიჭი მიხვდა ბობოლას ეშმაკობას, მაგრამ რა ექნა, პირობაზე უარს ხომ ვერ იტყოდა? მან ნელა გახლიჩა ბროწეული და გაფაციცებით, ფრთხილად დაუწყო მარცვლა. მარცვლებს ჯამზე ჰყრიდა. ბობოლა ხედავდა მის გულმოდგინებას და ჯავრით არ იცოდა რა ექნა. სხვა რომ ვერაფერი იღონა, კატას დაავლო ხელი და ჩუმად დაასვა ბიჭს თავზე. კატამ იგი ბრუსაობით დაკაწრა. ბიჭს ნაკაწრი საშინლად ეწვოდა, სისხლი ჩამოსდიოდა, მაგრამ ტკივილს არ იმჩნევდა და სულ

ერთთავად ბროწეულის მარცვლებს
ჩაჰკირკიტებდა.

სადილი ჯერ კიდევ არ იყო
მზად, რომ ხელმარჯვე, მოჯამაგირე
თავის საქმეს მორჩა. მერე ადგა
და გაშლილი ხელები მადლა ასწია.
ბობოლა დაიხარა, კარგად დაათვა-
ლიერა იქაურობა, მაგრამ ბროწეუ-
ლის არც ერთი მარცვალი ძირს არ
ეგდო. თავი რომ მალა ასწია, შე-
ნიშნა, ბროწეულის ერთი მარცვა-
ლი ბიჭის მარჯვენა ხელისგულს მი-
კვროდა. ბობოლას გუნებაში გაე-
ცინა; ბიჭი ხელისგოლზე მიწებე-
ბულ მარცვალს ვერ ამჩნევს და სა-
ცაა ძირს დაუფარდებო, მაგრამ ბე-
დად ისე მოხდა, რომ ის ერთი
მარცვალიც მოწყდა და პირდაპირ
ჯამზე დავარდა.

ბობოლამ მწარედ ამოიხრა: ერ-
თი ნიძლევი უკვე წაგებულნი ჰქონ-
და.

მეორე დღეს ისინი ყამირის სახ-
ნავად წავიდნენ. ბიჭი ხნავდა, ბო-
ბოლა კი ჩრდილში იჯდა და ყა-
ლიონის ბოლებით თავს იქცევდა.

შუადღე რომ ჩამოდგა. ბობოლას
ქალიშვილმა საცრით სადილი მოი-
ტანა.

— ქალიშვილს ვხაზვ დოქი გა-
ტეხია, — უთხრა ბობოლამ ბიჭს, —
აჰა. საცერი, წადი და წყალი მოი-
ტანე.

ბიჭმა საცერს ხელი დაავლო და
წყაროზე გაიქცა. საცერი შიგნიდან
აყალო თიხით კარგად ამოვლისა და
წყლით საგსე მიიტანა ბობოლას-
თან.

ბობოლას გუნება აემღვრა, მა-
გრამ არ შეიმჩნია.

მესამე დღეს ისევ წავიდნენ ყამი-
რის სახნავად. შუადღისას, როცა
უღლიდან კამეჩები გამოუშვეს, ბო-
ბოლამ უთხრა ბიჭს:

— კამეჩები წყალოში ჩარეკე, მა-
გრამ, იცოდე, ფეხები არ დაუსველ-
დეთო.

თითქოს კარგად ვერ გაიგონაო,
ბიჭმა ჰკითხა:

— ფეხები არ დაუსველდეთო?

— ჰო, ფეხები არ დაუსველდეთ,
— გაიმეორა ბობოლამ და მკვახლად
დაუმბა, — ხომ არ დაყრუვდი?!

ბიჭმა კამეჩები წინ გაიგდო და
მდინარისაკენ წავიდა.

ცოტა ხნის შემდეგ დაბრუნდა და
ბობოლას გვერდით ჩრდილში ჩა-
მოჯდა.

— კამეჩები რა უყავი? — ჰკით-
ხა ბობოლამ.

— წყალი დავალევი, ახლა
მდინარეში წვანან.

— მე ხომ გითხარი, ფეხები არ
დაუსველდეთ მეთქი, შენ კი მდინა-
რეში ჩარეკე?! — განზრახ იკითხა
ცბიერმა ბობოლამ. გულში კი ამ-
ბობდა; ახლა ხომ გაგაბი მახეში, შე
ბრიყვო.

— არხეინად იყავი, კამეჩებს ფე-
ხებზე წვეთიც არ დაჰკარებიათ, —
ორივეს მოვჭერი ფეხები და იქვე
ნაპირზე აწყვია მშრალად.

ეს რომ სთქვა, თვალებზე ცრემ-
ლი მოადგა, მოაგონდა თუ როგორ
იტანჯებოდნენ კამეჩები, როცა მათ
ფეხები მოჭრა და წყალოში ჩაავარა.

— ეგ რა გიქნია, შე ოჯახდაქ-
ცეულო! — წამოიყვირა ბობოლამ
თავში ხელების ცემით. — დამ-
ლუპე?

— შენ ხომ მითხარი, ფეხები არ
დაუსველდეთო, თავს მოვიჭრი, თუ
ორივე კამეჩის ფეხები ნაპირზე
მშრალად არ ეწყოს, — უთხრა მო-
ჯამაგირე ბიჭმა.

— მე განა ის გითხარი, ფეხები
მოსჭერი-მეთქი?

— შენ არც მეტყობდი ამას, —
მიუგო ბიჭმა, — მაგრამ თუ შენ
მეტყვი სხვანაირად როგორ მოხერხ-
დება რომ კამეჩებს წყალოში ფეხები
არ დაუსველდეთ, მაშინ აჰა, შენი
ხმალი და ჩემი კისერი, რაც გინდა
ის მიყავი.

ბობოლა წავიდა კამეჩების დასა-
ხედად — ვნახო ერთი, მოჯამაგირე
მართალს ამბობს თუ არაო.

— ახლა პირობაზე როგორა ხარ?
— მიმართა ბიჭმა თამამად, როცა
გაფითრებული ბობოლა მდინარი-
დან დაბრუნდა. — მგონი, სადავო
აღარაფერი გაქვს ჩემთან.

— მართალი ხარ, შვილო, — ტკიბი-
ლი, შემპარავი ხმით დაიწყო ბობო-
ლამ, — მაგრამ დილაძე უნდა და-
მაცალო როგორმე; დილას შენს
ფულს მოგართმევ და სადაც გინ-
და, წაბრძანდი, ღმერთმა ხელი მო-
გიმართოს, ჩემო შვილო! ნეტავ
იცოდე, როგორ მიყვარს ხოლმე
ჰკვიან ახალგაზრდას რომ გადაგეყ-
რები.

ბიჭს არ ეჭაზნიკა ბობოლას მო-
თაფლული სიტყვები, მაგრამ იფიქ-
რა: ბარემ ისიც გავიგო, გულში რა
უღვესო, და დათანხმდა მეორე
დღემდე დაეცადა.

მოჯამაგირეს ღამით მარანში
ვიძინა.

ნაშუადღევს ბობოლა ჩუმად შე-
იბარა მარანში და ლოგინს, რომელ-
შიაც ბიჭი ეგულდებოდა, სატევარი
ჩასცა.

— ოჰო-ჰო!... ესეც შენ, შე ეშ-
მაკის კერძო, შენა! — ჩაიხორხორა
ქან და მობრუნდა.

— თავს გაგაგდებინებ, შე ვერა-
გო, თუ ახლავე ჩემი ფული არ მო-
გიცია! — გაისმა სიბნელეში ბიჭის
ხმა.

თავზარდაცემულ ბობოლას სატე-
ვარი ხელიდან გაუვარდა და ერთ
ადგილას გაშეშდა. მის თავზე ბას-
რი ცული იყო აღმართული.

„ეს რა მოხდა?!“ — გაუგლვა
თავში ბობოლას.

ბიჭს, თურმე, ლოგინში ღვინით
სავსე ტიკი ჩაეწვინა, თვითონ კი,
ცულმომარჯვებული, კუთხეში და-
მალულიყო და ბობოლას გამოჩენას
ელოდა.

ბობოლა შეეხვეწა მოჯამაგირეს:
„ოღონდ ნუ მომკლავ, და ფულს,
პირობით დათქმულზე ორჯერ მეტს
მოგცემ-ო“.

— თუმცა მოკვლის ღირსი ხარ,
მაგრამ არ მოგკლავ და არც ზედ-
მეტე ფულის აღება მინდა. ეს კი
იცოდე, თუ დღეიდან მუშა კაცის
წვალებაზე ხელი არ აგლითა, შავ
დღეს დაგაყრიო, — უთხრა ბიჭმა,
გამოართვა ათასი მანეთი და მდინა-
რისაკენ წავიდა.

მიღის ბიჭი ღამის უკუნ სიბნე-
ლეში, შიშველ ფეხებზე ეკლები
ესობა, მაგრამ მაინც ხმამალა გაი-
ძახის: „ნეტავ ისეთი წამალი მაცო-
დინა, რომ იმ საწყალო კამეჩებს ფე-
ხები გაუმთელლოსო“, მისმა ძახილმა
ხეზე მიძინარე ბებერი ფასკუნჯი გა-
მოაღვიძა.

— დანაყილი თეთრი უებარას ძი-
რი დაადევი და უმალ მორჩებიანო,
— გადმოსძახა ფასკუნჯმა სამჯერ
და ისევე ძილს მიეცა.

ბიჭს ბევრჯერ ენახა უებარა ბა-
ლახი, მაგრამ არ იცოდა თუ მართ-
ლა ასეთი უებარი წამალი იყო. გა-
თენდა თუ არა, ტყეში მოძებნა
უებარა, მისი ძირები დანაყა და კა-
მეჩებს მოჭრილ ფეხებზე დაადო.
მათ ისე სწრაფად გაუმთელდათ ფე-
ხები, რომ ბიჭმა თვალის დახამხა-
მებაც ვერ მოასწრო.

გახარებულმა ბიჭმა კამეჩები წინ
გაიარკა და შინ დაბრუნდა თავის
პატარა და-ძმოსთან.

გარიყუღას მერცხლები

ნ ა რ კ ვ ე ვ ი

ახალდასახლებულნი

„დღეა, ჩემო კარგო, მეორე დღეა აქ ვარ. მომწყინდა, არ ვიცი რა გავაკეთო. აღარ მინდა ბანაკში ყოფნა. თუ გიყვარდე, წამიყვანე აქედან. გოცნი. შენი ლენა“.

გოგონამ საგულდაგულოდ გაკეცა ოთხად ქაღალდი, კონვერტში ჩადო და წერისი თბილისისაკენ აფრინა.

ეთერ მჭედლიშვილმაც მოიწყინა, გეგონებოდათ, ძალით არის აქ მოყვანილიო. მკვირცხლი, ხალისიანი ბიჭია მალხაზ იაშვლაშვილი, მაგრამ მაშინ არც მას ეტყობოდა არაფერი მალხაზობისა.

მართლაც, საბანაკო ცხოვრების პირველ დღეებს ყველა ერთნაირი ხალისითა და მხიარულებით არ შეხვედრია. უმეტესად ახალბედები იყვნენ ცალკე, გაბუტულები. ისინი კი, ვინც ადრეც ყოფილან ბანაკში, მაშინვე შეუდგნენ საქმეს, მოედვნენ ეზო-გარემოს. სათქმელად ადვილია, საქმე კი თავსაყრელი იყო. ამოდენა ეზო ქვა-ღორღისაგან უნდა გაეწმინდათ, საცურაო აუზი უნდა ამოესოთათვეებინათ, საგუშაგოები მოეწყოთ, სპორტული მოედანი დაეხაზათ, ზაფხულის გეგმა შეედგინათ...

— ერთი ამას მომიკიდე ხელი! — გასძახა ეთერ მჭედლიშვილს პაატა ბეჟუაშვილმა და ქვევით სავსე ვედრო მიუჩოჩა. ეთერმა უსიტყვოდ მოკიდა ხელი სახელურს და ბანაკის გასასვლელისაკენ გაემართნენ. ათი ნაბიჯიც არ იქნებოდათ გავლილი, პაატამ რომ ვედრო ძირს დადგა.

— ცოდვა ხარ, დასვენე! სუსტი ჩანხარ!

ცოტა არ იყოს, ეწყინა ეთერს პაატას ნათქვამი და მაშინვე ვედროს სახელურს დასწვდა:

— მოკიდე. მოკიდე ხელი! თორემ, ყოველ ნაბიჯზე თუ დავისვენებ, ამ ერთი ვედროს გატანას მთელი დღე მოვუნდებით, — ჩაილაპარაკა და ვედროს მარტომ მოუნდომა აწვეა. პაატა მაშინვე შეემგელა გოგონას და გზა განაგრძეს. ეზოდან გავიდნენ და გზის პირას დაცალეს ვედრო. უკან რომ დაბრუნდნენ, პაატამ ღორღისაკენ გადაუხვია, ვედრო დადგა და ქვევით კრეფას შეუდგა. უცებ რაღაც ბრახუნის შემოსმა. უკან მიიხედა, — ეთერი იდგა ვედროსთან კალთაჩაცლილი.

უხმოდ გაუღიმა ამხანაგს, საქმე განაგრძეს.

საცურაო აუზს უმეტესად ბიჭები დასტრიალებდნენ თავს, მათში ერთი-ორი გოგონაც ერია; ცურვა იცოდნენ და ამიტომაც დაეხმარნენ ბიჭებს. ლენა ტასოევამ ცურვა არ იცოდა, მაგრამ, რაკი ეკატერინე გოგიტაშვილი მოფუსფუსე ბიჭებში დაინახა, ისიც მათთან დარჩა. ლენა ამ ბოლო დროს ყველაზე მეტად ეკატერინეს დაუმეგობრდა, „ცურვას გასწავლიო“ — დაპირდა ეკატერინე. მართალია, ლენას სახლისაკენ ეჭირა თვალი, მაგრამ გულში მაინც ესიამოვნა.

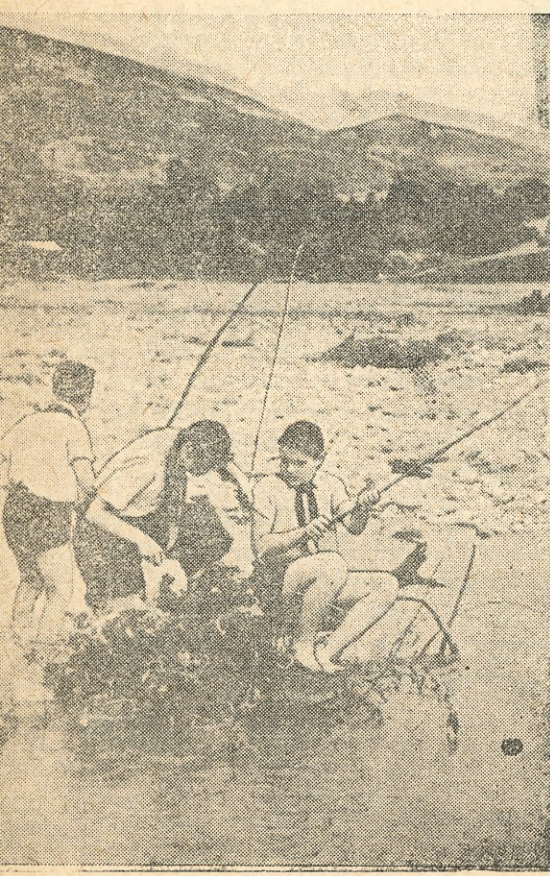
საქმეში კართულ ბავშვებს პირველი დღეები თვალის დახამხამებაში გაეპარათ. უკვე ყველამ იცოდა ხვალ რა უნდა გაეკეთებინათ, ვის რა ჰქონდა მინდობილი.

იყვნენ ისეთებიც, რომლებიც მაინც და მაინც არც შრომით გამოიჩინებოდნენ. და არც სანიმუშო ყოფაქცევით.

პირველ სიძნელეებს „სანიტრები“ წააწყდნენ: ზოგს საწოლის გასწორება არ უნდოდა, ზოგს საკუთარი წინდების გარეცხვა, ზოგმა კბილის ფხვნილი არ ჩათვალა საჭიროდ. სერგო ვართანოვმა მოლოდინს გადააჭარბა — შარვლით მოინდომა დაწოლა.

— მოდი აქ შენ! — საკმაოდ მკვებედ უთხრა თემურმა ოთარ შაშვლოვს და საკუთარ ლოგინთან მიყვანა.

— არა გრცხვენია, ბიჭო? ამის გასწორება გიჭირს? რა ვუთხარი შენს ბიჭობას! — ჩაერია საუბარში ომარ კაიტანჯიანი. ბიჭებმა ხელიც კი არ გაანძრევინეს ოთარს, ისე

ხშირად ნახვით მდინარე თემამზე ასეთ სურათს. ბიჭებს ბანაკში არანაკლებ თევზაობა ეზიდავთ.

გაუსწორეს საწოლი და უთხრეს: „ძიძა თუ გვირდება, ბავშვთა ბაგა-ში მიგაბარებთო“.

— შენ კი, სერგო, თუ კიდევ გნახეთ შარვლით დაწოლილი, იცოდე, არ ვიცი რას გიზამთ! — ცხარობდნენ გოგონები.

— ბუდე მოიწყეს მერცხლებმა. გვიან, ივლისში ეწვიენ გარიყულას მერცხლები.

„გარიყულა კვლავ გაცოცხლდა, კვლავ ახმაურდაო!“ — ამბობდნენ სოფელში ახალქალაქის იმ უბნის შესახებ, სადაც პიონერთა ბანაკი იდგა.

გზას გვინათებს შუქი მზისა...

...ჩვენ, პატარა ლენინელებს, გზას გვინათებს შუქი მზისა.

ჩიტებივით შევდუღუნებთ:

— მზეო, დილა მშვიდობისა!

ახლადამოსულ მზეს შეპლულუნებდნენ ბავშვები ამ სიმღერას.

კარგა ხანია სოფელი უკან მოიტოვეს და აღმართს შეუდგნენ, საზღოთ საგნე ჩანთები მოეგდოთ ზურგზე და ერთაწმინდის ტაძრისაკენ მხნედ მიყვებოდნენ გზას. აგერ, მთის ფერდს მიადგნენ და ტაძარიც გამოჩნდა. ეზოში მოიყარეს თავი. ჯერ გარედან დაათვალიერეს მეთორმეტე საუკუნის არქიტექტურული ძეგლი, შემდეგ შიგ შევიდნენ. აქ ერთ მოზრდილ, ოთხკუთხ კვასთან შეჩერდნენ.

გადმოცემით, იქ მარხია ქართველი მზიდართმთავრის, გიორგი სააკაძის შვილიც — პატას თავი.

ბავშვები გულსისყუროთ ისმენდნენ ერთაწმინდის ტაძრის მცველის ნაამბობს.

ამსობაში იმ სოფლის ბიჭებმაც მოიყარეს თავი ტაძრის ეზოში. შეპყვნენ, შემოპყვნენ, ჭიდაობაზე ჩამოაგდეს ლაპარაკი.

„გამოგვიყვანეთ თქვენი ფალავანიო“ — დაიძახა ვილაცამ და ერთაწმინდელებმა ერთი თურაშაულივით ლოყაწითელი ბიჭი შეაგდეს წრეში.

ბანაკელები ომარ კაიტანჯიანს შემოერთებენ:

— აბა, ომარ, შენ იცი, — შესახეს აქეთ-იქიდან და წრეში შეგდება მოუნდომეს, მაგრამ თქვენც არ მომიკვდეთ! იუარა ომარმა და მერე როგორ!

„რისი გეშინია, ბიჭო, საჭიდაო წრეში ნახერხი ჰყრიანო“, დაყარეს სიცილი ერთაწმინდელებმა.

ჩემზე დიდი ჩანსო, უკან იხვედა ომარი, მაგრამ უარი არ გაუვიდა. წრეში შევიდა. რაკი ერთი გაბედა, მოწინააღმდეგესაც თავად მიეჭრა პირველად... შეაჯახლარეს ერთმანეთი.

— შუაკაური ბიჭო, შუაკაური! — დაჰკვივლეს ერთაწმინდელებმა.

მოწინააღმდეგემ მართლაც მოინდომა ომარის შუაკაურზე წამოღება, მაგრამ ერთბაშად გაუსწლტა ომარი და წონასწორობიდან გამოსულ ბიჭს ისეთი სარმა გაუყეთა, ერთაწმინდელი ბიჭი მოკვეთილივით გაიშხლართა გულადმა.

ნეტავ ერთი გენახათ, რა ამბავი ატყდა. აი, სად იყო სიცილი და სიხარული!

ფალავნებმა რომ ერთმანეთი გა-

ნოსტეში, გიორგი სააკაძის კოშკის ნანგრევებში. მოიყარეს თავი მოლაშქრეებმა.

დაჰკოცნეს, მერე ყველამ ერთად გადაწყვიტა რაიმე ისეთი ეთამაშათ, რომ ყველას მიეღო მონაწილეობა.

— „დარაჯობანა“ ვითამაშოთ, — წამოიძახა ვილაცამ. ახლა ამაზე ახარხარდნენ.

— თემო! თემო სად არს? — თემურ ცინცაძეს დაუწყეს ძებნა.

— რა იყო, ვითომ თქვენც მოიგონეთ, რა! — შეუტია თემურმა ამირან გელაშვილს, რომელიც სიცილისაგან იტაჭებოდა.

ძველი ამბავი გაუსხენეს თემურს:

რამდენიმე დღის წინათ სოფელ ახალციხეში, თამარის კოშკზე იყვნენ სალაშქროდ. ციხე რომ დათვალიერეს და დაისვენეს, „დარაჯობანას“ თამაში დაიწყეს. ერთმა ჯგუფმა კოშკის ძირას ბურთი დალო და მთას, რომლზეც ციხე დგას, ალყა შემოარტყა. ყოველი მხრიდან მოცოცავდნენ თავდამსხმელები, მაგრამ დარაჯთა ფხიზელ თვალს რას გამოაპარებდნენ.

ქვემოთ, ბილიკის დასაწყისში, იქ სადაც ბურთის დარაჯად ლეილა საყვარელიძე იდგა, ვილაცა მოხუცმა ქალმა გაიარა, ფანქსს კრეფდა გზადაგზა. ასე, ფიჩხის კრეფით, ნელ-ნელა შეპყვა აღმართს და დარაჯები ზედიზედ უკან მოიტოვა. დარაჯები მამინდა გამოერკვნენ, როცა „მოხუცმა“ ბურთი ხელში აიტაცა და ფერდობზე დააგორა.

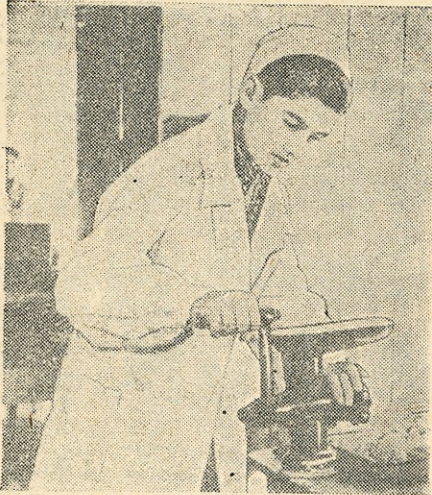
ელლა ეცათ ბიჭებს — თემურ

უკან იხვედა ომარი, მაგრამ უარი არ გაუვიდა, წრეში შევიდა.

ზ ა ფ ხ უ ლ ი

...იმ დღეს სამზარეულოში პაატა ბეუთაშვილი მორიგეობდა.

სიბრაზისაგან გაფითრდა. მიეჭრა „დედაბერსა“ და რას ხედავს: ამირანი! ამირანი გამოწყობილა დედაბრის ტანსაცმელში...

— თქვენ გაიხარეთ, შვილებო! — რამდენი მაცინეთ — ლოცავდა ბავშვებს ახალციხელი მოხუცი, როცა ამირანმა ნათხოვარი ტანსაცმელი დაუბრუნა უკან.

ახლა სწორედ ეს ამბავი მოაგონეს თემოს და გუნება შეუცვალეს.

იმ დღეს გვიან დაბრუნდნენ ბანაკში. არ გასულა ნახევარი საათიც და ბანაკის ნორჩი ნატურალისტებიდან ვიღაცამ მოირბინა, საცდელ ნაკვეთზე პამიდორის ჩითილები დაუგლიჯიათ.

ვინ უნდა ყოფილიყო? საგონებელს მიეცა ყველა.

ბატონილი ცოდვა

გავიდა რამდენიმე დღე. საკოლმეურნეო მინდვრიდან დაბრუნებულ, მოშიებულ გოგო-ბიჭებს რაღაც განსაკუთრებული გემრიელი ეჩვენათ წვნიანი. ვიღაც გულდაგულ ამტკიცებდა, — ჩვენი მზარეული განგებ იქცევა ასე, როცა ჩვენ კოლმეურნეობას ვეხმარებით, განსაკუთრებული მონდომებით გვიმზადებს სადილსო.

სამხრის შემდეგ დაისვენეს და ნატურალისტებმა საცდელ ნაკვეთს მიაშურეს. მალე მათ შეამჩნიეს, რომ დიმიკა მახოვევი შორიახლო უტრიალებდათ.

ბოლოს დიმიკა სარწყავით წყალზე მიმავალ სულთან კანდელაქს წა-

მოეწია და მორიდებით თხოვა, წყალი მაინც მომატანინეთო.

სულთანს ჯერ არ უნდოდა სარწყავის მიცემა, მაგრამ დიმიკ თითქმის ძალით წავლიჯა ხელიდან და მოჰკურცხლა. მალე უკან დაბრუნდა.

ვიდრე სულთანი რწყავდა, დიმიკვე ჩამოჯდა და საქმეში გართულ ნატურალისტების საუბარს დაუგლოყური.

დიმიკ განბული იჯდა. ბიჭებმა ახლა კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ მადლობა რომ გამოუტყხადა პიონერებს, იმაზე დაიწყეს ლაპარაკი. „თქვენა ხართ ჩვენი იმედიცა და სიხარულიცო. მიხარია რომ ყველა ასეთი კარგები ხართო“. იმეორებდნენ ბავშვები კოლმეურნეობის თავმჯდომარის, გიორგი დანდუროვის სიტყვებს.

— ყველა, როგორ არა. — ჩაერიო ვიღაც.

ბუჩქის ძირას მიმჯდარი, ხმაგაკმენდილი დიმიკ წამოდგა.

— ბიჭებო მე დავგლოჯე ჩითილები — ხმადაბლა თქვა მან. გაოცებული ნატურალისტები გარს შემოეხვიენ დიმიკს.

— მამ რა, რამდენჯერ გთხოვეთ და არ მიმიღეთ თქვენს წრეში!

საჩხუბრად გამზადებულებს სიტყვა შეაშრათ.

მართლაც რამდენჯერმე თხოვა დიმიკ, მიმიღეთ თქვენს წრეშიო, მაგრამ... „უკვე მოწყობილ, დამზადებულზე ყველა მობრძანდებაო“ — უპასუხეს ნატურალისტებმა და ამხანაგის თხოვნა არაფრად ჩააგდეს.

მართალია, ეს სულაც არ ამართლებდა დიმიკს „შურისძიებას“, მაგრამ ყველა მიხვდა, რომ არც ისინი იყვნენ მართალი.

იმ დღიდან დიმიკს ნატურალისტთა ნაკვეთს ვერ აცილებდნენ — სულ ერთთავად იქ იყო, ხან თოხი ეკავა ხელში და ხან სარწყავი.

სადამო ხანი იყო. ეზოში ჯგუფ-ჯგუფად გაფანტული ბავშვები ერთობოდნენ. ზოგი სირბილში ეჯობებოდა ერთმანეთს, ზოგი ფრენბურთელებს ამხნევებდა ყუიანიით. ერთი ჯგუფი პაატას უსმენდა. იგი პიანინოს მისჯდომოდა და კლიმენტინის ნაზ „სონატას“ უკრავდა.

ლენა კი წერილს წერდა:

„დედა, ჩემო კარგო, ჩემი ბანაკის საგზურის ვადა იშურება, ისევ ამ ბანაკში მინდა დარჩენა. თუ გიყვარდე, იზრუნე საგზურის ვადის გაჯრძელებაზე.“

აკოცნი. უენი ლენა“.

იალადებს ლურჯზე-ლურჯი აფენია ქსოვილი; მოჩანს გულმკერდგადაშლილი ველი მოოქროვილი.

როცა მთებზე გადმოდგება მტრედის ფრთებით ცასკარი, ჩემი სოფლის დიდ-პატარა ყველა მიწდვრად იჩქარის.

საღლაც ცელი გაიცინებს და ნამგალი ფხიანი, ჭალა-ჭალა მიაქვს ნიავს ხმები ომხიანი.

მალლა სერებს შესევია ჩვენი ფერმის ნახირი. იკარგება ხევ-ხუვებში მწყემსთა გადაძახილი.

ამაღლდება, გადმოგხედავს მზეც ცეცხლოვან თვალებით, მზეს აქ როდი ვუშანდებით, ჩრდილში არ ვემალებით.

ეშინია მისი მხოლოდ თოვლს, ღრანტეში ჩარჩენილს, ატირდება და ცრემლების დადინდება ჩანჩქერი.

ჩვენ კა, სანამ ხეობები ჩამუქდება ბინდითა, ლალი შრომით გართულები არ ვბრუნდებით მინდვრიდან.

მხოლოდ, როცა ციცნათლების შუქი გაიციალებს, ჩვენი სოფლას ორღობებს ისევ ავახმიანებთ.

აიშლება ცისკენ კვამლი, — არის ვახშმის მზადება... ვახშმის შემდეგ ისევ ტკბილი საუბარი ჩადდება.

გამოიტანს პაპა გარეთ ძველთუძველეს ჭიანურს... და ისმენენ კოშკი დიდხანს ჩვენს სიმღერას, ჟრიაშულს.

მერე მთვარე... გრილი სიო... ხევში ჩრდილი მთებისა... და ზაფხულის წყნარი დამეც გვეტყვას: „ძილი ნებისა!“

რირი გვადვა

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

ნახატები ნ. შალიკაშვილისა

ლას-ლომასელი მანკო ბოსტანში იყო, გამშრალ ტუჩებს ილოკავდა და რულომორეული თვალები ცისაკენ მიეპყრო. მინდორში ძროხა ბლაოდა გულსაკლავად, ფშვინვით ეძებდა ბალახს გადამხმარ, დამსკდარ ველზე.

აი, უკვე ოცი წელია, რაც მას ასე გავერანებული მინდორი არ ენახა. ირგვლივ ყველაფერი გადაიხრუტყა. ფოთლები ფეხქვეშ იფშვინებოდა, ხეები გაშიშვლებულიყვნენ და ქერქი შემოსძარცვოდათ. პირუტყვი მოუსვენრად დაბორიალობდა, შინაური ფრინველები კი... ჰო, აკი გუშინ დაეხოცა მანკოს ოთხი დედალი წყურვილისაგან!

ბუჩქნარი ცეცხლმა გადაბუგა, ყველაფერი გადატრუსა სოფლის გარშემო. მანკომ კარგად იცოდა, რომ მოსავლის მტერი გოგირდის საბადო იყო. განა ყოველ წელს იგივე არ მეორდებოდა? თუმცა ასე გამანად გურებლად კი არა, მაგრამ მაინც. მზე ისე აცხუნებდა, რომ გოგირდიანი მიწა ოდნავი შეხებისაგან ნაპერწკალს ისროდა, და ერთი ბეწო ალიც კი უშალ ედებოდა გადამხმარ ბუჩქნარს.

მანკოს ახლა ცეცხლის ჯავრი არა ჰქონდა, მას სწყუროდა. სწყუროდა მის ცოლ-შვილს, სწყუროდა მის საჭონელს, წყალი კი არსად მოიძებნებოდა. სოფლელები მდინარე გუაიამარაზე დადიოდნენ ამ სასუკვარი სასმელის საშოვნელად, მაგრამ ვინ დალევდა ამ უწმინდურობას? მაინც ხმარობდნენ, რადგან სხვა აბა რა უნდა ექნათ. მანკო აფრთხილებდა მათ, რომ აღუდებული დაელიათ, მაგრამ ამას წინათ ტიფმა მაინც იმსხვერპლა მეზობლის ბავშვი, ავადაც ბევრი გახდა.

მანკომ ჭუჭყიანი სახელოთი შუბლიდან ოფლი მოიწმინდა და სცადა თავისი მდგომარეობისათვის იმედის თვალით შეეხედა.

ამ გვალვიანობის შემდეგ რომ იწვიმებს, უეჭველად კარგი მოსავალი მოვა. მაშინ კი გაგზავნის სანის სასწავლებლად პორტ-ოფ-სპენის რომელიმე კოლეჯში. მას შემდეგ, რაც ეს ერთადერთი ბავშვი შეეძინათ, მშობლები სულ იმის ზრუნვაში იყვნენ, მისთვის სწავლავანათლება მიეცათ. ბარაქიანი მოსავლისათვის ლოცულობდნენ. ნატრობდნენ, იმდენი გაეყიდათ, რომ ფული ბავშვისათვისაც გადაენახათ. რენი იტყოდა ხოლმე:

„მანკო, ბავშვს უნდა ვასწავლოთ. ჩვენ ღარიბები ვართ და მალე სიბერეც კარს მოგვადგება“.

ცოლ-ქმარი ერთად ეწეოდა მძიმე უღელს. გასამრჯელოს თითო-ოროლა გროშს აკლებდნენ და ძველი თუნუქის ქებაში ინახავდნენ, მანკოს ლოგინქვეშ.

მანკო ცატა ხნით დასასვენებლად დაჯდა მანგოს ხის ქვეშ. პამიდორი დაეკრიფა, მაგრამ იმედი არა ჰქონდა, რომ კარგ ფასად გაყიდა, იგი ახლა თავზნასყრელად იშოვებოდა. შუადღესაც მოატანა... ალბათ რენი სადილს გამოატანდა სკოლიდან მოსულ სანის.

მან დაკლავნილ ბილიქს გადახედა. აი სანიც. იგი წელგამართული მოდიოდა. პირსახეში ქარი სცემდა.

მანკოს სოფელში თავი მოჰქონდა თავისი ვაჟით. ტრახახობდა — სანი ერთ მშვენიერ დღეს ექიმი ან ვეტილი იქნებოდა. მაგრამ ახლა, როცა ოჯახი ელუბებოდა, ამაში კვლავინდებურად დარწმუნებული აღარ იყო. სანი მოვიდა და მამას გვერდით მოუჯდა.

— დედად თქვა, წყალი აღარ გვაქვს, ცოტა-და დაგერჩა ამაღამისთვისო.

მანკო ჩუმად ჭამდა, ფრთხილად კბეჩდა პამიდორს და წვეს წუწნიდა, გამშრალ ყელს ისველებდა.

სანი ენას არ აჩერებდა.

— დღეს დილით ცოტანი ვიყავით სკოლაში. ჩემს გარდა ყველამ მოიტანა ბოთლით წყალი. სკოლასთან რომ ერთი ქალი ცხოვრობს, იმან დამალევინა ცოტა.

— აი, პამიდორი შეჭამე! — უთხრა მანკომ და ვაჟს დიდი, წითელი პამიდორი გაუწოდა.

— მამა, როდის გადავალთ ქალაქში საცხოვრებლად?

— რამდენჯერ უნდა ვითხრა, ბიჭო, გული ნუ გამიწყალე-მეთქი?

ამ ბოლო დროს მანკო დაძაბულმა ცხოვრებამ გაანერვიულა.

ცოტა ხნის შემდეგ შვილს დაყვავებით მიუგო:

— სოფელში ცხოვრება არა სჯობს? სოფლური შექამანდის წყალობით ღონიერი ვაჟკაცი გაიზრდები. აი, საცაა გაწვიმდება და არე-მარე ირგვლივ ყვავილებით შეიმკობა. როცა დავაჟკაცდები და ქალაქში სამუშაოდ წასვლას მოინდომებ, მაშინ აღარ დაგიშლი.

ბავშვი მოუსვენრად ბორგავდა ხმელ საწოლზე.

— მამა, აქ წყალი არ იშოვება, პორტ-ოფ-სპეინში კი იმდენია, რამდენიც გინდა.

— გულს ნუ გაიტეხ შვილო, შარმას შეევედრე და ერთ მშვენიერ დღეს წვიმას მოიყვანს.

მან ხელი გაიშვირა ცისაკენ, სადაც თეთრი ღრუბლები დაცურავდნენ. — როცა ეს ღრუბლები წვიმად იქცევა, ჩვენს წამებასაც ბოლო მოეღება.

მარტის გასულს მანკოს იმედებსაც ბოლო მოეღო. აპრილმა მომაკვდინებელი ფეხი შემოდგა. არც აყვავებული პაუის ხე აძლევდა მანკოს და რენის დიდ იმედს. სახლის სახურავს ყავისფერი დაედო და ჭრიალი გაჰქონდა. რენი ფრთხილად ანთებდა ცეცხლს, პაწაწკინტულა ნაპერწკალიც კი კმაროდა სახლის გადასაბუგად.

ერთი თვეა სანი სკოლაში აღარ წასულა.

მაისში სოფელი სასოწარკვეთილებამ მოიცვა. ტიფი მძვინვარებდა. ორი კაცი უკვე მოკვდა, და ხელისუფალნი უწყლობის გამო ვერაფერს ხდებოდნენ. ხანდახან საბარგო მანქანით წყალი ამოჰქონდათ, მაგრამ ვიდრე სოფელში მოიტანდნენ, ცოტა-ლა რჩებოდა. ბუჩქნარს ყოველდღე ცეცხლი ედებოდა და გლეხები სადარაჯოდ იყვნენ გასული.

ერთ დღეს ბოსტნიდან დაბრუნებულ მანკოს სანი ავად დაუხვდა.

— მომწყურდა, მამი, და მდინარის წყალი დავლიე. ავად ვარ.

ბავშვი მოუსვენრად ბორგავდა ხმელ საწოლზე.

მანკო უხმოდ მივიდა თავის განძთან, რომელსაც ლოგინქვეშ ინახავდა.

— ბიჭი უნდა მოვარჩინოთ, — უთხრა მან ცოლს. — მე ქალაქში მივდივარ ექიმის მოსაყვანად.

ჰ გვიან, საღამოს, მანკომ ექიმი მოიყვანა. ცოლ-ქმარს სუნთქვა შეეკრათ, როცა ექიმი მაჯასა და თვალებს უსინჯავდა სანის.

— ბავშვი მძიმე ავადმყოფია. საავადმყოფოში დაწვენა აჯობებს. — თქვა ექიმმა. — ყოველ შემთხვევაში, აი, ეს წამლები იშოვნე და თუ ერთ-ორ დღეში არ გამოკეთდება, შემატყობინე. თუ საავადმყოფოში წაიყვან, უკეთესს იზამ.

მანკოს ოცი დოლარი დაეხარჯა, მაგრამ ამას არ ნაღვლობდა. რაღაც არ უნდა დაჯდომოდა, სანი უნდა მოერჩინა.

მთელი დამეები რენი ავადმყოფ ბავშვთან იჯდა.

ბუნება კვლავ არ ინდობდა დედამიწას და ნარგავნათესს ხრუკავდა. ერთ დღეს ოდნავ წამოწვიმა. მანკოს ფრთები შეესხა. იგი გაიქცა და რენის უთხრა: სადაც არის გვალვა გაივლის და ნანატრი წვიმა წამოვალ.

იმ დღეს, წვიმამ რომ დაუშვა, მანკო ბოსტანში იყო. თოხზე დაყრდნობილი მიწას დასჩერებოდა, როცა უზარმაზარი ღრუბელი გამოჩნდა და უღმობელ მზეს ჩამოეთარა. ირგვლივ ღრუბელთა ჯარი შემოიკრიბა. მანკომ თოხი დააგდო და ცას იმედით შეხედა. ერთი დიდი წვეთი დაეცა ხელზე. სადაც, შორიდან, ქუხილმა გადმოუარა ტყე-ველს და ტკბილი ჰანგივით მოელამუნა სოფელთა სმენას. კოკისპირტულმა წვიმამ დასცხო, თითქოს უნდოდა, რამდენიმე წუთში აენაზნაურებინა ამდენი ხნის მოუსვლელობა. მანკო თავით ფეხებამდე გაიწუწა. მან მზიარულად გადასძახა მინდორში სამუშაოდ გასულ თანასოფლელებს და, იმ თავსხმაში, შინისაკენ გაიქცა.

სველ მინდორზე მის შესახვედრად რენი მორბოდა.

— რენი, გათავდა ჩვენი ტანჯვა-წამება, — შესძახა მანკომ.

რენიმ დაინახა ბედნიერი მანკო, რომელსაც ძველი ხალათი ზურგზე წამოეხურა და სახეზე წყალი წურწურით ჩამოსდიოდა.

რენი მისთვის ჩვეული გულუბრყვილობით ფიქრობდა, რომ ახლა, როცა ამდენი ხნის ნანატრი წვიმა მოვიდა, მწუხარე ცრემლთა ღვრა უადგილო იყო.

მან თავი მაღლა აიღო.

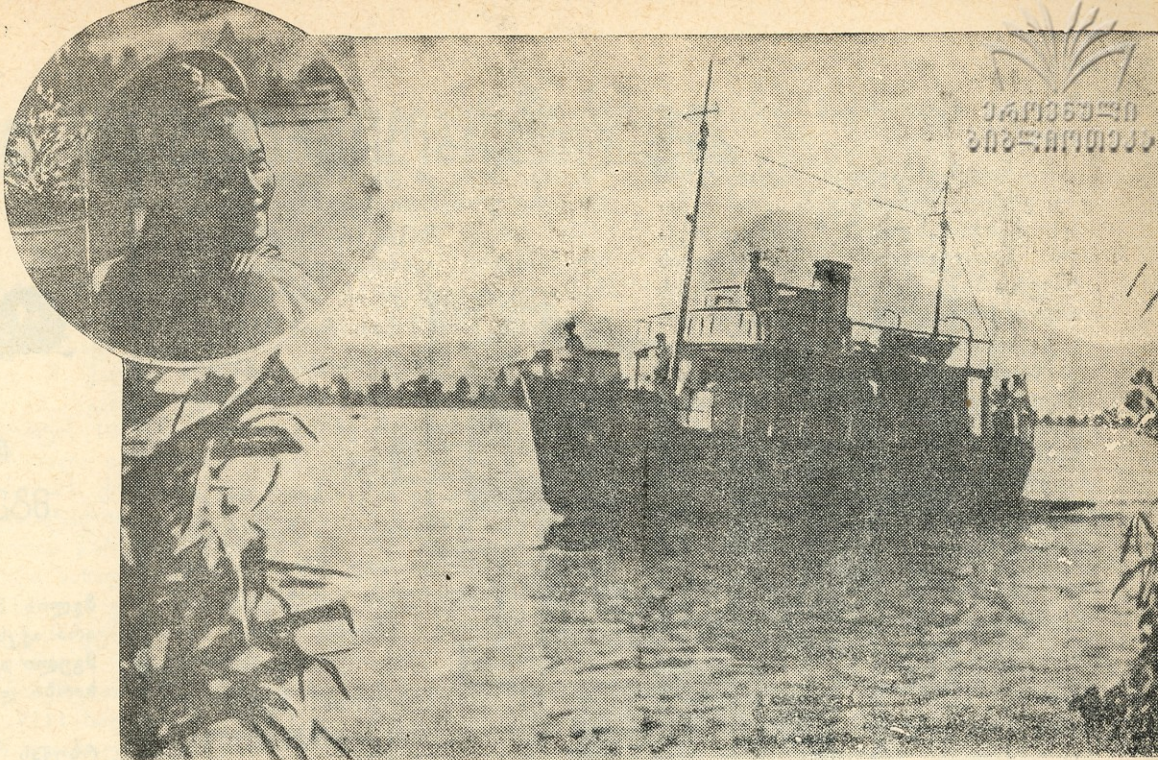
— მანკო, შვილი მოგვიკვდა.

ინგლისურიდან თარგმნა ა. გასოკიძემ

მეზღვაური თომავალ „პიონერიდან“

ნ ა რ კ მ მ მ

თომავალ „პიონერზე“ ახალი მეზღვაური უნდა მიეღოთ. იმდენი განცხადება შემოვიდა, რომ კაპიტანმა ეს საკითხი მეთაურთა საერთო კრებაზე გაიტანა. მათ ზემო ბაქანზე მოიყარეს თავი. მეზღვაურის ტანსაცმელში გამოწყობილიყვნენ, ქუდს ოქროსფერი ღუზა უმშვენებდათ. შუაგულში პრეზიდენტის მაგიდა იდგა. გვერდით კი, გრძელ სკამზე, მეზღვაურობის მსურველები ჩამომსხდარიყვნენ; თმები მოკლედ შეეჭრათ, თეთრი ხალათი და პიონერის ყელსახვევი ამშვენებდათ.

არ გვეგონოთ, რომ თომავალი „პიონერი“ უბრალო ვემია. არა! იგი თეთრი, ორბაქნიანი ვემია, რომელსაც ნამდვილი სამანქანო მოწყობილობა გააჩნია. იგი ბათუმის პიონერთა პარკში თავისი განრიგით მოგზაურობს ტბის ორივე მხარეზე. აკეთებს რეისს „ცხოველთა კუნძულისაკენ“, სადაც მრავალი ცხოველი ბინადრობს. ზოგჯერ, განსაკუთრებულ შემთხვევისას, „პიონერი“ ზღვაზეც გადის და ისე აცილებს ხოლმე პიონერთა იახტების კლოტილიას შორიოო გზისაკენ.

ეკიპაჟის ყველა წევრი მეზღვაურის ფორმას ატარებს. გზაზე შეხვედრისას საზღვაო სასწავლებლის კურსანტები და საბჭოთა საგვარო გემების მეზღვაურები ყოველთვის ღიმილით ესალმებიან მათ.

...კაპიტანი სათითაოდ იძახებდა მსურველებს. პაიაკოვსკის სახელობის მე-10 საშუალო სკოლის მოსწავლე ანტარქტიკა კემელავა მგონი მეზღვაურ იყო. სკამიდან მკვირცხლად წამოხტა ლურჯთვალა. ჩერათმიანი ბიჭი. მღელვარებისაგან ლოყა აწითლებოდა.

ვიდრე კაპიტანი მკაცრად ამოწმებდა მის საბუთებს — ექიმის ცნობასა და სკოლის რეკომენდაციას, კრება თავს იჭერდა. მაგრამ, როგორც კი ეს საქმე მოთავდა, ბიჭს ყოველი მხრიდან დააყარეს კითხვები:

- რატომ გქვია ანტარქტიკი?
- ბავშვობისას მართლა ვეშაპის რძით გკვებავდნენ?
- ვეშაპის კი არა, ვეშაპის დედის რძით — საქმიანად უსწორებს მეორე.
- რამდენ ხანს იცურებ ზურგზე?
- დედაშენიც ნადირობდა ვეშაპებზე?
- საკმარისია, — ამბობს კაპიტანი. — ახლა გვიპასუხოს.

ანტარქტიკმა თქვა, რომ იგი განგებ როლი გაჩნდა ანტარქტიკაში. მაგრამ რაკი ასე მოხდა, სხვა სახელს ხომ აღარ მისცემდნენ! რაც შეეხება სამნაირ ცურვას, თუნდაც ახლა გამოსცადონ; რით ჰკვებავდნენ ბავშვობისას? ამაზე პასუხის

გაცემა ცოტა ძნელია. მგონი რძის ფხვნილით. თუ მისი მეზღვაურად მიღება ამაზეა დამოკიდებული, მაშინ დაე, დედა გამოიძახონ, ან მამას შეეკითხონ რადიოთი. იგი ვეშაპზე გემის — „სლავს“ ექსპედიციაშია და დაუყოვნებლივ უპასუხებს.

გაისმა ხმები, რომ რადგან ანტარქტიკის დედაც ცურავდა გემით, ამდენად მისი „პიონერზე“ დაშვებაც შეიძლებოდა სხვანი უარს ამბობდნენ — ასეთი საპასუხისმგებლო კრება ვილაცის დედას არ დაელოდება. თუნდაც ეს დედა მეზღვაური იყოსო.

შემოფოთებული ანტარქტიკი გამოტყდა, დედა კრებაზე მომყვებოდა, მაგრამ დავუშალე. ახლა აქვე ახლოს, პარკში, სკამზე ზისო.

დეიდა ალექსანდრას მაშინვე გაუგზავნეს ნავი.

მიუხედავად იმისა, რომ იგი თეთრ კაბაში გამოწყობილიყო, და მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელები ეცვა, გემის ბაქანზე მაინც ძველებურად, მსუბუქად ამოიმაჩათა.

ანტარქტიკმა იცოდა, რომ მეზღვაურებს ტრაბახი არ უყვართ. ამიტომ დედავდა, ვაითუ არ დამიჯერონო. ალექსანდრა აკიმის-ასულმა კი დაადასტურა, რომ ანტარქტიკი მართლაც ანტარქტიკაში დაიბადა. ისიც კი დაუმატა, რომ ჯერჯერობით იმ ადგილებში ანტარქტიკა კე-

შეღავას მეტი არავინ დაბადებულაო.

— რით ჰყვებოდნენ ანტარქტიკას? — ყოველ შემთხვევაში არა ვეშაპის რაით. „სლავაზე“ მყოფი ძველი ნორვეგიელი ვეშაპმჭერების რჩევით ბიჭს წყალში გახსნილ რძის ფხვნილს აძლევდნენ. ეს ფხვნილი საუკეთესო ძროხის რძისაგან იყო დამზადებული. ხუთი თვის ანტარქტიკი უკვე ცხრა კილოს იწონიდა. ვიდრე ექსპედიცია ოდესამდე არ დაბრუნდა, იგი „სლავაზე“ იმყოფებოდა. მისი პირველი სათამაშოები ვეშაპის უღვაშიდან გამოჭრეს. ოი, როგორ ათამამებდნენ! ვეშაპმჭერები ირწმუნებოდნენ, ბიჭი ექსპედიციისათვის კარგ ფეხზე დაიბადაო. გემის ყურნალში, სადაც კაპიტან-დირექტორმა სოლიანიკმა ჩაწერა, რომ ახალდაბადებულ საბჭოთა მოქალაქეს ანტარქტიკი დაარქვეს, ისიც სწერია: ამ საზეიმო დღეს არაჩვეულებრივად დიდი ვეშაპი დავიჭირეთო. იმ ვეშაპს ორმოცდარჩი სანტიმეტრი სისქის ქონი ედო, ხორცი სამოცდაექვს ტონას იწონიდა, სისხლი ათ ტონას, ენა — ოთხს და გული შვიდას კილოგრამს...

ვეშაპი საერთოდ უზარმაზარი არის. ხშირად მისი შვილი შვიდი მეტრის სიგრძისა და ყოველდღიურად სამას ლიტრ დედის რძეს სვამს. ლურჯი, ან ცისფერი ვეშაპი რომ ვერტიკალურად დავაყენოთ, ცხრასართულიან სახლს გადააჭარბებს სიმაღლეში. წონით კი ოცდაათ-ორმოც სპილოს, ან ორას ხარს გაუთანაბრდება.

ერთ სეზონში, რაც შვიდ თვეს გრძელდება, „სლავა“ იმდენ საკვებს და ტექნიკურ ცხიმს მოიპოვებს, რასაც ორნახევარი მილიონი ცხვიარი თუ მოგვცემდა.

აქ, აღტაცებულ მსმენელთა სამწუხაროდ, ანტარქტიკის დედამ ვეშაპებზე საუბარი შეწყვიტა და მომავალი მეზღვაურის — ანტარქტიკის ცხოვრებას დაუბრუნდა. ეს რამდენიმე წელია — თქვა მან — მე და ანტარქტიკი ბათუმში ვცხოვრობთ. ემელიანი — ანტარქტიკის მამა კი კვლავ „სლავაზეა“. ოცი წლის წინათ იგი ბათუმის პორტის

ცეცხლფარეში იყო. ამის შემდეგ მან მოინახულა ყველა ზღვა და ოკეანე, ახლა კი ვეშაპმჭერი ექსპედიციის ერთერთი ხელმძღვანელია.

— კარგი მამაა, — დაამთავრა ალექსანდრა აკიმის-ასულმა, — მაგრამ ყოველთვის კი არ ახარებს ანტარქტიკი. ამასწინათ რომ ჩამოვიდა, ძალიან შეშფოთდა, გაიგო, რომ ანტარქტიკი კარგად არ სწავლობდა. მშობლიურ ენაში — ქართულში სამიანი ჰყავდა.

— დედიკო, მე მაშინ პიონერი არ ვიყავი, — გაცხარდა ანტარქტიკი — ახლა ოთხზე ნაკლებს არ ვიღებ.. მასწავლებელი, პატივცემული ელისაბედი ამბობს, რომ მე ვცდილობ...

თბომავალ „პიონერის“ მეთაურთა საერთო კრების გადაწყვეტილებამ გაახარა ანტარქტიკი. იგი მეზღვაურად მიიღეს.

...რამდენიმე დღის შემდეგ ბათუმის საზღვაო პორტის რადიოსადგურმა ანტარქტიკიდან რადიოგრამა მიიღო. მან, ვის სახელზეც იყო იგი გამოგზავნილი, ნება დამართო, რომ ეს რადიოგრამა თქვენც გააცნოთ.

„სლავას“ ვეშაპმჭერ ექსპედიციის პირადი შემადგენლობა გილოცავს შენ, ყველაზე პატარა ვეშაპმჭერს, სახელოვანი თბომავალის — „პიონერის“ ეკიპაჟში მიღებას. გულით გასურვებს ჯანმრთელობას, სწავლაში წარმატებას და ბედნიერებას მომავალ საზღვაო ლაშქრობებში.

კაპიტან-დირექტორი სოლიანიკი. თბომავალ „პიონერის“ მეზღვაურს წელს ცხრა წელი შეუსრულდა. მომავალში, როდესაც მას უბრალოდ ანტარქტიკას კი არა — ანტარქტიკი ემელიანეს-ძეს დაუძახებენ, საზღვაო და საოკეანო გზებს ატომის ძრავიანი გემები დასერავენ. და ვინ იცის, სწორედ იგი — ანტარქტიკაში დაბადებული პირველი ადამიანი, გახდება სამგზავრო ატომმავალის კაპიტანი და რეგულარულად ივლის ამ ჩქარი რეისით: ჩრდილოეთ პოლუსი — სამხრეთ პოლუსი.

ილია მუხაძე

ილია სიხარულიძე

გემი და გლახი

ი ბ ა მ ი

მგლის მსუნაგობას, წუწკობას არა აქვს მიჯნა, საზღვარი; მგელი ავია, ბოროტი, ხარბი და გაუმაძღარი.

რბევას, ტაცებას, თავდასხმას იგი არასდროს თაკილობს... ერთხელ ერთ რუხ მგელს მოუნდა, რომ ხელში ეგდო საკბილო;

თავზე წაადგა ტყეში ზღარბს და მისი შეჭმა ეწადა; ეკლიანს ვერა დააკლო, თუმცა კი ბევრი ეცადა.

ზღარბს უთხრა: „ემაგ ეკლებით რად დაგიფარავს სხეული? სულ არ გიხდება, დაიძვრე და გადაყარე წყეული!“

მაშინ იქნები ლამაზი და კობტა, როგორც ბატკანი!... ზღარბმა თქვა: „რომ გადამხანსლო, ისე, ვით ბევრი მათგანი?“

ნუ შესწუხიობი შენ ჩემთვის და გული ნუ ატაკივდება! შენ კარგად იცი, ეკლები რად მინდა, რისთვის მჭირდება!“

მგელმა შეჰყვირა: „დაიძვრე, უშნო ხარ, მეთაკილები!“ ზღარბმა მიუგო: „ნუ ცხარობ, ჯერ შენ დაიძვრე კბილები!“

ნახატები ან. კანდელაკისა

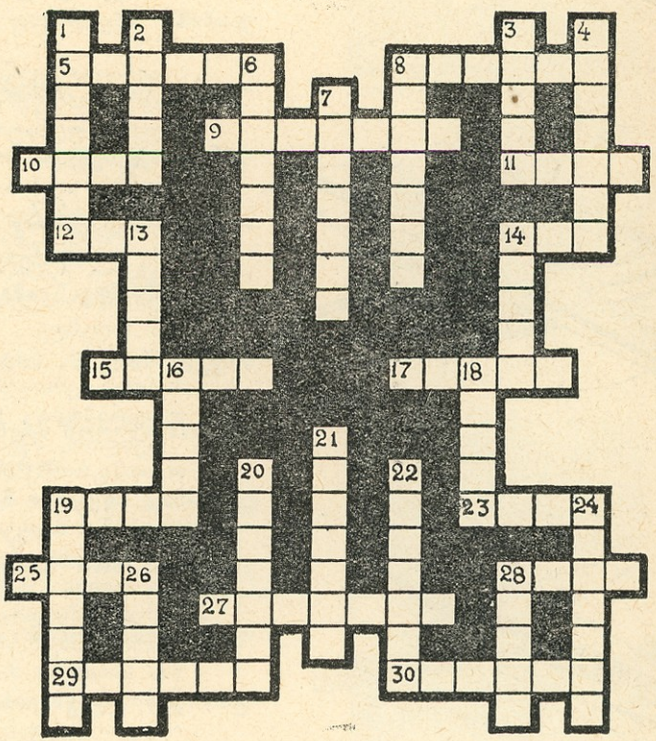

კ რ ო ს ვ ო რ დ ი

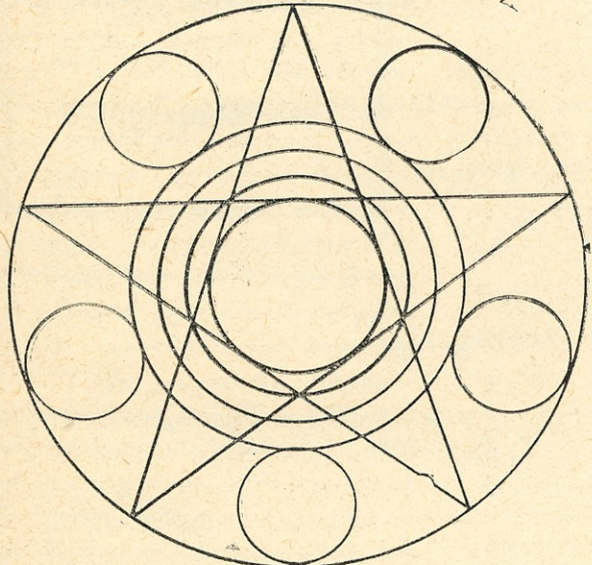
ვერტიკალურად: 1. კონტინენტი; 2. სამხედრო ძალთა შენაერთი; 3. ტექნიკური მცენარე; 4. მინერალი; 6. სამხედრო წოდება; 7. XVII საუკუნის საფრანგეთის გამოჩენილი პოლიტიკური მოღვაწე; 8. ქალაქი საქართველოში; 13. მდინარე ევროპაში; 14. საამშენებლო მასალა; 16. გამოჩენილი უზბეკი პოეტი; 18. ხმის ამალღების ნიშანი მუსიკაში; 19. გამოჩენილი იტალიელი მოგზაური; 20. ქალაქი პოლონეთში; 21. ქვანახშირის საბადო სსრკ-ში; 22. გამოჩენილი იტალიელი მეცნიერი; 24. ტალღების მიერ ზღვის ნაპირის წარცვლა-წალეკვა; 26. ზღვა სსრკ-ში; 28. უკრაინელი სახალხო გმირი.

ჰორიზონტალურად: 5. საფრანგეთის ყოფილი კოლონია აფრიკაში; 8. ქართველი მეფე; 9. კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში; 10. საბავშვო ჟურნალი; 11. ერთხმიანი ვოკალური ნაწარმოები აკომპანიმენტით; 12. გაქრისტიანებული არაბი, რომელიც VIII საუკუნეში აწამეს არაბებმა საქართველოში; 14. ნ. ლომოურის ნაწარმოები; 15. შავკანიანთა თვითნებურად დასჯა ამერიკაში; 17. ქალაქი ბულგარეთში; 19. გამოჩენილი ინგლისელი მოგზაური; 23. მდინარე ევროპაში; 25. გამოჩენილი ქართველი მწერლის სახელი; 27. ქალაქი საფრანგეთში; 28. ინდოეთის პრემიერ-მინისტრი; 29. სახელმწიფო დასავლეთ ევროპაში; 30. პაკისტანის სარწმუნოება.

კროსვორდი შეადგინა თბილისის 62-ე საშ. სკოლის VIII კლ. მოსწავლე გოჩა ჯაფარიძემ.

თ ა ვ ს ა ტ ე ხ ი

დახაზეთ ეს ფიგურა ისე, რომ არ მოაშოროთ ფანქარი ქალას და ერთხელ გავლებულ ხაზზე მეორედ არ გაატაროთ ფანქარი.

ქ. ქვაბაძე

ენის ბასატეხი

რიონი ნარიონალში,
ნიორი ნანიორალში.

ჩემი თხაი რქაგრეხილი,
შენსა თხასა რქაგრეხილსა
რას ერჩოდა, რას ებრძოდა,
რას ერქაგრეხილებოდა.

ბაყაყი მყაყე ჭაობში
ბაყბაყებს ბაყბაყ მღევივით.

კ ა ს უ ხ ი

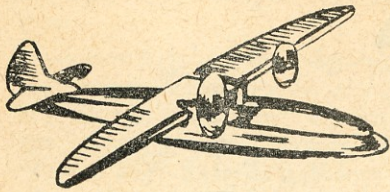
ჟურნალ „პიონერის“ № 7-ში მოთავსებულ
გასართობზე — „კროსვორდი ნაზატეხით“

ჰორიზონტალურად: 5. სიცილია; 7. გულა; 8. ცერი; 9. დელფინი; 11. როიალი; 14. ასანთი; 17. კახა; 19. დო; 20. ბელი; 21. რაში; 22. ხე; 24. ირანი; 25. იტალია; 28. ბიბილი; 30. ვენეცია; 31. ანძა; 32. ლირა; 33. ნარიონჯი.

ვერტიკალურად: 1. ფასადი; 2. აკაცია; 3. მი; 4. ღუზა; 6. არფა; 10. ვოჩი; 12. იაპონია; 13. ლამბაქი; 15. სიმინდი; 16. ნიასური; 17. კოლბი; 18. ალაში; 23. ღამე; 26. ლენა; 27. ავანგი; 28. ბალიში; 29. ბარი; 29. ია.

პასუხი გამოცანებზე:

1. კვერცი; 2. ასანთი; 3. კალამი.

ტექნიკის სამყაროში

ავიაცია ჩვენს დროში ისე სწრაფად ვითარდება, კონსტრუქტორები იმდენ უცნაურ საფრენ აპარატს იგონებენ, რომ მალე ცის მაგისტრალებს ალბათ ისეთივე რეგულირება დასჭირდება, როგორც ქალაქის ტრანსპორტს სჭირდება დღეს.

ახალი ტიპის საფრენი აპარატის ძიება წარმატებით მიდის წინ, რადგან დღემდე შექმნილი საფრენი აპარატები, მრავალ დადებით მხარესთან ერთად, გარკვეული ნაკლოვანებთაც ხასიათდებიან.

ავილოთ, მაგალითად, რეაქტიული თვითმფრინავი. რამდენიმე საათში მას შეუძლია დედამიწის უშორეს კუთხეში მიიყვანოს მგზავრი, მაგრამ მას აფრენისა და დაფრენისათვის დიდი, სპეციალურად მოწყობილი აეროდრომი სჭირდება.

სულ სხვა საქმეა ვერტმფრენი. მას საბარგო მანქანის ძარადანაც კი შეუძლია აფრენა. მაგრამ განა შეიძლება მისი სიჩქარე რეაქტიული თვითმფრინავის სიჩქარეს შევადაროთ?!

ვერტმფრენის ამ თვისებებისა და რეაქტიული თვითმფრინავის სისწრაფის გაერთიანების ცდამ წარმოშვა რამდენიმე არაჩვეულებრივი საფრენი აპარატი, რომელთა მთავარი დადებითი მხარე ისაა, რომ მათ, რეაქტიული თვითმფრინავის მსგავსად, დიდი სისწრაფით შეუძლიათ ფრენა და თან, ვერტმფრენით, სულ მცირე ფართობი სჭირდებათ: ასაფრენად და დასაფრენად.

აი, ასეთი საფრენი აპარატების შესახებ გვინდა გიამბოთ ამჯერად.

კონვერტოპლანი

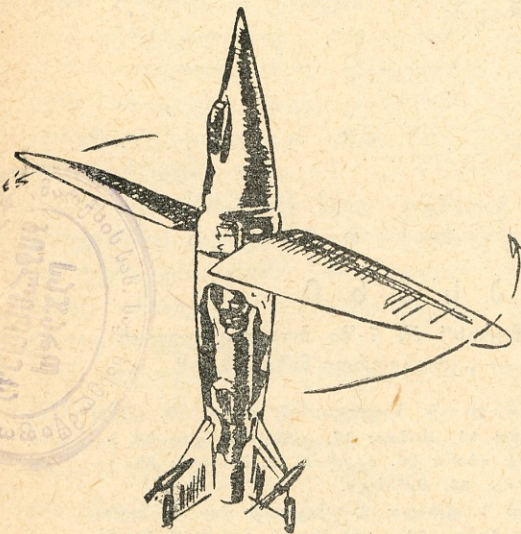
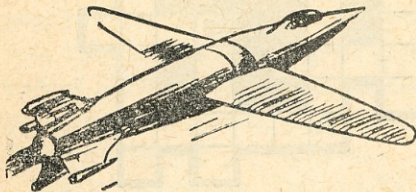
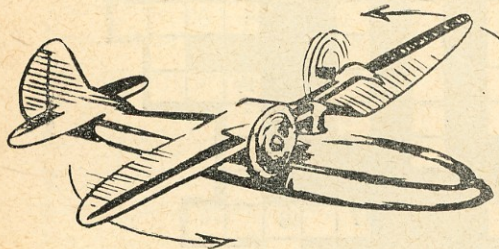
ასე ჰქვია საფრენ აპარატს, რომელსაც ჰაერშივე შეუძლია ვერტმფრენიდან თვითმფრინავად, ან პირიქით, თვითმფრინავიდან ვერტმფრენად გადაქცევა. მისი თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ

წინა, დიდი ფრთები მიმაგრებული აქვს არა პირდაპირ ფიუჟელაჟზე, არამედ ფიუჟელაჟზე დადგმულ სპეციალურ პილონზე. აფრენის დროს ეს ფრთები, ისე როგორც ვერტმფრენის პროპელერი, თავის ღერძის გარშემო იწყებს ბრუნვას და აპარატი ჰაერში ადის იმავე ადგილიდან, სადაც იდგა. როდესაც მიღწეული იქნება საჭირო სიმაღლე, ფრთები ჰორიზონტალურ მდგომარეობას მიიღებენ, გაჩერდებიან და თვითმფრინავი უკვე ჩვეულებრივად განაგრძობს ფრენას. ასე ხდება დაფრენის დროსაც — ფრთები ღერძის გარშემო იწყებენ ბრუნვას და თვითმფრინავი პარალელურად ნელა ეშვება მიწაზე.

არანაკლებ საინტერესოა მეორე ტიპის კონვერტოპლანი. მის სიგარისმაგვარ ტანზე მოთავსებულია მოძრავი რგოლი, რომელზედაც თავის მხრივ მიმაგრებულია მარჯვენა და მარცხენა ფრთა. აფრენის დროს რგოლი ტრიალებს, ატრიალებს ფრთებს და ჰქმნის ამწევი ძალას, რომელსაც აპარატი შეველად ააქვს მაღლა. როდესაც მიღწეული იქნება საჭირო სიმაღლე, მფრინავ აპარატს ჰორიზონტალურ მდგომარეობაში აყენებს. ფრთებიც ასევე იცვლიან თავის მდგომარეობას და კონვერტოპლანი უკვე როგორც რეაქტიული თვითმფრინავი ისე განაგრძობს ფრენას.

— შესანიშნავია! — გაიფიქრებ შენ. — რა სჯობია თუ ასაფრენად და დასაფრენად თვითმფრინავს ხუთიოდე მეტრი ადგილი ეყოფა! მაშინ ხომ შესაძლებელი იქნება იგი ისეთივე მასიურ და ადვილად გამოსაყენებელ სატრანსპორტო საშუალებად იქცეს, როგორც დღეს ავტომობილია?!

დიახ, ეს ასეც იქნება. მაგრამ ჯერჯერობით საჭიროა ძიება, ძიება, გულმოდგინე და თამამი.

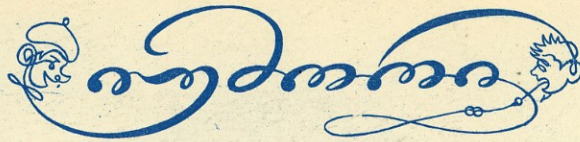

რ ე ლ ა ქ ც ი ა შ ი შ ე მ ო ს უ ლ ი მ ა ს ა ლ ე ბ ი
ავტორებს არ უბრუნდებათ

ფაზი 2 მან.

„ПИОНЕРИ“ детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. № 8 1957
Тбилиси, Плевахова, 91. მისამართი: თბილისი, პლენხანოვის პრ. 91. ტელ. 3—81—85

ფე 01286, ტირ. 13.000, ხელმოწ. დასაბ. 17/VIII-57 წ. სტამბის შეჯვ. № 852, გამოცე. შეჯვ. №350
საქ. კბ. ც. კ-ის გამომცემლობის კ/კომბინატი „კომუნისტი“.

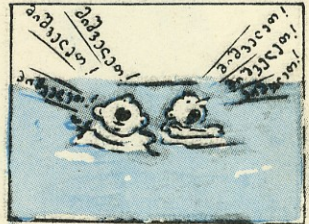
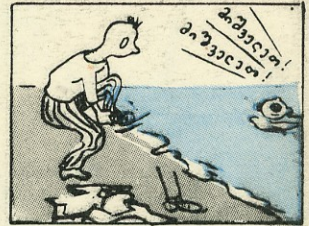
მოსწავლის ლექსიკონი

ენა — ხურდას ჭგავს. უფროსებს ხშირად უბრუნებენ.
 მერხი — პატრონს არ ჭგავს. ყველა გაკვეთილს ესწრება.
 სირცხვილი — მძიმე მოსანელებელია, მაგრამ მაინც ჭამენ.
 ორიანი — ფეხბურთში გამარჯვების ნიშანია, სწავლაში — დამარცხების.
 ძილი — ცუდი ფალავანია, კლასში ზარმაცებს ერევა.
 ონავარი — მზე არ არის, მაგრამ ბევრს აშავებს.
 გაკვეთილი — შეხვეწებებს შორის დასასვენებლად გამოყოფილი დრო.
 გაუგონარი — სხვა რომ არიგებს და მაინც არ იგებს.
 ზარი — ზოგიერთს უნდა, რომ მხოლოდ გამოსვლისა იყოს.
 ხელ-პირი — თოფი არ არის, ხშირად კი ისვრიან.
 გამოცდა — ხვნა-თესვასა ჭგავს: საგაზაფხულოცაა და საშემოდგომოც.

ა. თაყაიფვილი

უკანასკნელად

მხედარი ცხენიდან ჩამოვარდა. კაცმა წამოაყენა და თანაგრძნობით ჰკითხა:
 — ბეჩავო, ალბათ დღეს პირველად ამხედრებულხარ ცხენზე, არა?
 — არა, უკანასკნელად! მიუგო მან.

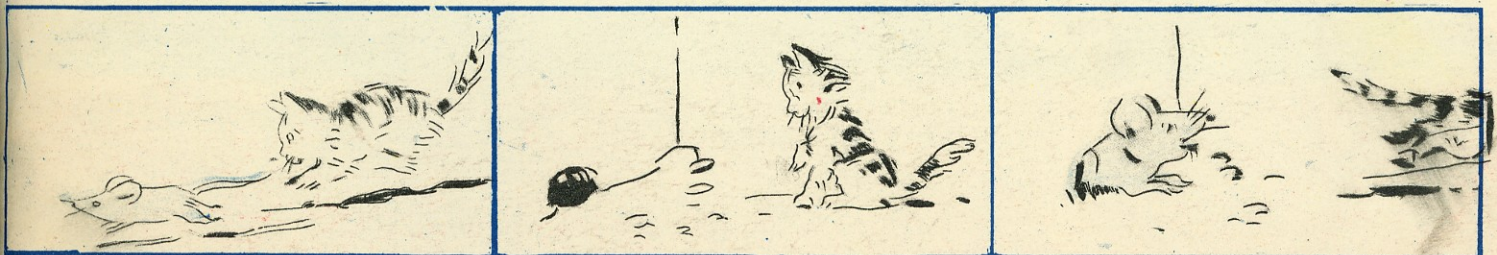
რუმინულ ჟურნალ „ურზიკადან“

მოსამართლე და მისი განაჩენი

ერთმა გლეხმა, რომელსაც სასამართლოში კარგა ხანია შეტანილი ჰქონდა საქმე, მისი გარჩევის დასაჩქარებლად მოსამართლეს ახალი ეტლი აჩუქა. მეზობელმა, რომელსაც იგი უჩიოდა, გაიგო თუ არა თავისი მოწინააღმდეგის საჩუქრის შესახებ, მოსამართლეს ეტლისათვის ცხენები გაუგზავნა. მალე

გაირჩა საქმე და განაჩენი ამ მოპასუხის სასარგებლოდ იქნა გამოტანილი. მომჩივანმა გლეხმა გამწარებით წამოიძახა:
 — ო, ჩემო ეტლო, გზა აგრევია! ამაზე მოსამართლემ ასე უპასუხა!
 — ეტლიც იქით წავა, საითაც ცხენები წაიყვანენ!

გერმანულიდან თარგმნა შ. ამირანაშვილმა

თემა ა. თაყაიფვილისა

18. 6/326

საქართველოს
სამხრეთ-აღმოსავლეთი

